

B U L L E T I N

BULLETIN
NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vydavatel :
Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Vedoucí redakční rady:

Miloš Vaněček
Tel.: 974836429

Adresa :

Policijní prezidium
České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 PRAHA 7

bulletinnpc@centrum.cz

Vydává :

oddělení vydavatelství obchodního odboru Tiskárny
MV, nám. Hrdinů 1634/3, 140 00 Praha 4
tel. 974 816 485, 974 816486
fax. 974 816 843

Tiskne:

Tiskárna MV, p.o. Bartůňkova 4,
149 01 Praha 4
tel. 272 957 001 fax 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 63,- Kč
Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje

Obchodní odbor MV, p.o.
nám. Hrdinů 1634/3, 140 00 Praha 4
tel. 974 816 485, 974 816 486
fax. 974 816 843

Distribuci vyřizuje

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen
pouze se souhlasem redakce

Podávání novinových zásilek
povolila Česká pošta s.p.,
Odštěpný závod Praha,
čj.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu
policie ČR, obecní policie, SZ,
soudů a vybraných institucí
Povoleno MK ČR E - 7834
ISSN 1211 – 8834

Titulní strana:

Boj o rozhlas a odhalení desky v Muzeu PČR
Grafické zpracování Pavel Vlasák

UNITED NATIONS
NATIONS UNIES

GENERÁLNÍ TAJEMNÍK OSN

Poselství k Mezinárodnímu dni proti
zneužívání drog
a nezákonnému obchodování s nimi
26. června 2005.

Letošní Mezinárodní den proti zneužívání
drog a nezákonnému obchodování s nimi
si klade za cíl upozornit na miliony lidí na
světě, kteří si zvolili zdravý život bez
drog. Měli bychom však ocenit i ty, kteří
měli dost odvahy a dokázali přestat drogy
brát. Rád bych dnes poslal pozitivní vzkaz
všem potenciálním uživatelům drog:
“Važte si sami sebe ... dělejte zdravá
rozhodnutí”.

Připomeňme si ale také fakt, že na světě
je stále 200 milionů uživatelů nelegálních
drog. Jména drog mohou znít zejména
mladým často velmi lákavě či exoticky, ať
už se jedná o crack, trávu, perník, speed,
krystal nebo kolečka. Nejsou však ničím
jiným než jízdenkou do nikam. Jedinou
cestou ven z návyku je léčba. Podstoupit
léčbu vyžaduje kus odvahy, zároveň je to
často nutnost k záchraně života. Ti, kdo se
ještě nepustili na nebezpečnou cestu drog,
by se měli poučit z toho, co o drogách již
víme a jejich zdravá volba by pak měla být
pevná a trvalá.

Zdravá rozhodnutí znamenají i volbu
životního stylu, který má pozitivní vliv na
tělo i mysl. Patří sem nepochybně sport,
který posiluje zdraví a kondici, učí týmové
práci a disciplíně a pomáhá budovat
sebevědomí.

Využijme letošní den proti drogám k
posílení společného odhodlání žít ve
společnosti bez drog a k povzbuzení
našich blízkých, kamarádů a známých, aby
dělali taková rozhodnutí, která jsou
prospěšná pro jejich zdraví.

Kofi Annan

OBSAH:
**Zpráva mezinárodního výboru
pro kontrolu drog (INCB)**

Mladí lidé se často baví o drogách, zmiňovány jsou ale spíše ty „zajímavé“ či „in“

stránky drog. Méně jsou již brány v potaz veškeré problémy s drogami spojené. Negativní účinky jsou u různých typů drog jiné a liší se i v závislosti na množství a frekvenci užívání. Užívání může způsobovat závažné deprese, záchvaty paniky, nepravidelné fungování srdce, dýchací problémy, ale i náhlou smrt. Pod vlivem drog navíc často dochází k nestandardnímu chování, jako je nechráněný sex nebo používání společných injekčních stříkaček a jehel. Zvyšuje se tak nebezpečí nákazy AIDS, žloutenky a jiných infekčních nemocí.

**Soupravy k detekci drog
NIK**

V případech objasňování trestných činů souvisejících s nelegální výrobou, držením a distribucí omamných a

psychotropních látek a jedů, tedy takzvaných drogových trestných činů, je jedním z prvotních úkolů policejních orgánů zjistit, zda zajištěné předměty vůbec obsahují omamné nebo psychotropní látky, prekursorů nebo jedy ve smyslu příslušných zákonných ustanovení.

**Skončilo druhé kolo
preventivního programu
svět očima dětí**

Úkolem dětí bylo vytvořit (na základě seznámení se s problematikou prostřednictvím pedagoga) např. literární, výtvarná, hudební nebo

trojrozměrná díla. Protože vyhlášená soutěžní témata byla velmi obtížná, vznikly odborné materiály se skutečnými příběhy dětí, ale také s testem povinností, které mají děti ke svým rodičům.

03. Zpráva mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB)
Informační servis OSN
05. Dvě usnesení nejvyššího soudu
*JUDr. Ingrid NEDBÁLKOVÁ
Jaroslav ŠEJVL*
14. Úmrtí osob pod vlivem omamných a psychotropních látek a provádění jejich pitev
*Mgr. Kateřina TOMANOVÁ
Jaroslav ŠEJVL*
18. Léčení uživatelé marihuany
*MUDr. Běla STUDNIČKOVÁ
MUDr. Vladimír POLANECKÝ
MUDr. Martina KLEPETKOVÁ*
25. Historie nelegálních drog ve Švédsku
Pelle OLSSON
31. Praktické využití soupravy k orientační detekci drog NIK
kpt. Mgr. Michal DERE
35. Na počátku bylo šílenství
50. Pravda o pití přes tampon
Ivo ČERMÁK
52. Konopí a dnešní svět
Jan PTÁČEK
55. Skončilo druhé kolo preventivního programu svět očima dětí
Mgr. Lucie VYHNÁLKOVÁ
57. Četníci z Lanžhota
*mjr. Bc. Radek GALAŠ
kpt. Bc. Mgr. Milan VEČEŘA*
64. Ještě jednou rozhlas aneb hraní na vojáky?
mjr. Bc. Radek GALAŠ
68. Čest jejich památce
PhDr. Marcela MACHUTOVÁ
69. Knihovnička
Miloš VANĚČEK

ZPRÁVA MEZINÁRODNÍHO VÝBORU PRO KONTROLU DROG (INCB)

Informační centrum OSN Praha

26. červen:

Mezinárodní den proti zneužívání drog a nezákonnému obchodování s nimi

Važte si sami sebe ... dělejte zdravá rozhodnutí

PRAHA, 23. června 2005 (Inf. centrum OSN) - Mezinárodní den proti zneužívání drog a nezákonnému obchodování s nimi vyhlásilo v roce 1987 Valné shromáždění OSN a od následujícího roku si ho každoročně připomínáme **26. června**. V tento den přijala v roce 1987 Mezinárodní konference o zneužívání drog všeobecný plán mezinárodního společenství v oblasti kontroly drog.

Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) určuje každoročně téma dne proti drogám a při té příležitosti zahajuje celoroční kampaň na podporu obecného povědomí o dané problematice. Letošní téma je zaměřeno na primární prevenci: **Važte si sami sebe ... dělejte zdravá rozhodnutí**. Kampaň cílená na mladé lidi má stimulovat jejich zdravé návyky, sebevědomí a respekt k sobě sama. „Zdravá rozhodnutí“ neznamená pouhé „NE“ drogám, ale především zdravý životní styl: sport, hudba, divadlo, dobrovolná práce a jiné pozitivní aktivity.

Mladí lidé se často baví o drogách, zmiňovány jsou ale spíše ty „zajímavé“ či „in“ stránky drog. Méně jsou již brány v potaz veškeré problémy s drogami spojené. Negativní účinky jsou u různých typů drog jiné a liší se i v závislosti na množství a frekvenci užívání. Užívání může způsobovat závažné deprese, záchvaty paniky, nepravidelné fungování srdce, dýchací problémy, ale i náhlou smrt. Pod vlivem drog navíc často dochází k nestandardnímu chování, jako je nechráněný sex nebo používání společných injekčních stříkaček a jehel. Zvyšuje se tak nebezpečí nákazy AIDS, žloutenky a jiných infekčních nemocí.

Generální tajemník OSN Kofi Annan u příležitosti letošního dne proti drogám ocenil lidi, kteří volí zdravý život bez drog, zároveň vyzdvihl odvahu těch, kdo dokázali drogy nechat. Annan připomněl, že na světě je více než 200 milionů uživatelů drog. „Jména drog mohou znít zejména mladým často velmi lákavě či exoticky, ať už se jedná o crack, trávu, perník, speed, krystal nebo kolečka. Nejsou však ničím jiným než jízdou do nikam,“ zdůraznil Annan.

Situace v Evropě

Nejrozšířenější nelegální drogou v Evropě (i ve všech ostatních regionech) je konopí. V Evropě ho za poslední rok podle odhadů užívalo 28,8 milionů lidí, tedy 5,3 procenta z celkové populace kontinentu. Spotřeba konopí rostla v letech 2003 a 2004 i ve východní Evropě, kde ho užívá 3,6 procenta dospělého obyvatelstva, tedy přibližně 8,5 milionů lidí.

Nárůst užívání konopí zaznamenali v posledním desetiletí téměř ve všech evropských zemích. Veřejná debata o jeho užívání se však více zabývá jeho údajnými pozitivy než souvisejícími riziky. Zdá se, že rostoucí trend zneužívání konopí souvisí se snahou prosazovat názor, že jeho používání není škodlivé. Pozitivní signál, že tomu tak není, přišel z Nizozemí. Vláda ve svém dokumentu z loňského roku připouští, že „kanabis není neškodná látka“, což se týká nejen uživatelů, ale i celé společnosti. Mezinárodní výbor pro kontrolu drog (INCB) nedávno vyzval nizozemskou vládu k přijetí dalších opatření ke snížení počtu „coffee shopů“ v zemi.

Od roku 1998 roste v Evropě užívání kokainu, počet závislých se ale v poslední době stabilizuje. Spotřeba této látky ve východní Evropě stále velmi zaostává za Západní Evropou.

Odhaduje se, že každoročně se do Evropy propašuje přes 200 tun kokainu, dostává se sem převážně přes Belgie, Nizozemsko, Španělsko a Británii.

Po třech posledních bohatých sklizních opiového máku v Afghánistánu stoupla v Evropě spotřeba heroinu. Zatímco jeho užívání ve většině zemí Západní Evropy je stabilní či klesající, v zemích východní Evropy a ve státech bývalého Sovětského svazu nadále stoupá. Podle oficiálních odhadů je v Ruské federaci více než milion osob užívajících heroin a tato země je tak největším heroinovým trhem v Evropě.

Používání infikovaných injekčních stříkaček mezi narkomany přispívá k šíření HIV/AIDS. Nejvyšší procento růstu případů HIV mezi nitrožilními narkomany mají pobaltské státy a státy SNS. Přibližně 80 až 90 procent nových případů HIV v těchto zemích je výsledkem injekční aplikace drog.

Zatímco v Západní Evropě se úroveň užívání drog zřejmě stabilizovala, ve východní Evropě roste dále obliba amfetaminů a MDMA (extáze).

V mnoha státech, které se v roce 2004 staly členy Evropské unie, jsou kontroly nad chemikáliemi používanými při nelegální výrobě drog přísnější než ty, které vyžadují předpisy Evropské komise. Výbor se obává, že rozšíření Evropské unie může vést k oslabení existujících kontrolních mechanismů importu a exportu v celé Evropě.

Zdroj: Zpráva Mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB)

Více informací:

Internetové stránky Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu

www.unodc.org

UNITED NATIONS PRESS RELEASE

UNIC/06/2005, 24. června 2005

Kontakt: Michal Broža, T: 257 199 831, -2

DVĚ USNESENÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU

**JUDr. Ingrid NEDBÁLKOVÁ – Nejvyšší státní zastupitelství
Jaroslav ŠEJVL – Národní protidrogová centrála**

I.

Výroba drog, neoprávněné nakládání s nimi, včetně obchodování a konzumace představují závažný problém, který se dotýká, a to zejména pro geografickou polohu i naší republiky. Jde o problém, který zasahuje do mnoha sfér života společnosti, a to vesměs negativním způsobem. Proto je drogová problematika významným kriminogenním faktorem. Drogy jsou příčinou trestné činnosti, a to různého druhu. Proto je nelegální výroba drog, jejich distribuce a další způsoby nakládání s nimi považováno za nelegální, což nachází odraz v ustanoveních o drogových deliktech v trestním zákoně. Vzhledem k tomu, že jde o ustanovení zavedená v jejich současném znění do trestního zákona poměrně nedávno, dochází při jejich aplikaci k četným výkladovým problémům. Značné problémy v aplikační praxi působí konkurence právního posouzení mezi jednotlivými drogovými trestnými činy, ale nejen konkurence v právním posouzení a vztahu mezi jednotlivými drogovými delikty činí problémy, ale problematickým je i výklad znaků skutkových podstat drogových deliktů. Přitom výklad těchto znaků je pro praxi zásadní a na následujících příkladech je možno uvést, kam až sahá rozdílnost názorů v této oblasti.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2005, sp. zn. **7 Tdo 207/2005**.

Rozhodnutí čis. 16 – Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, prospěch - § 187 odst. 1, 3 písm. a) tr. zák., § 89 odst. 11 tr. zák.

„Jestliže je trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák., spáchán distribucí drog spočívající v jejich nákupu a prodeji, je třeba při posuzování otázky, zda pachatel získal činem značný prospěch, od částky, za kterou drogy prodal, odečíst částku, za kterou je nakoupil.“

Odůvodnění

Nejvyšší soud (dále jen „NS“) se ve svém usnesení uvádí, že: „spočívá-li určitá činnost v nákupu a následném prodeji, je prospěchem z takové činnosti rozdíl mezi tím, za co byl realizován prodej, a tím, za co byl realizován nákup. Prospěch má povahu přírůstku, k němuž došlo ve sféře majetku provozovatele činnosti. Prospěch tu je materializovaným poměrem mezi výnosy a náklady dané činnosti. V tom spočívá ekonomická podstata pojmu prospěch. Otázka, jakou konkrétní povahu tato činnost má a co je jejím předmětem, nemá v uvažovaném ohledu žádný význam. Pokud by kritériem toho, co je prospěch, měla být povaha posuzované činnosti a její předmět z toho hlediska, zda a nakolik jsou závadné či nebezpečné pro společnost, znamenalo by to, že pojmu prospěch je odňata jeho podstata ekonomické kategorie. Jedním z důsledků takového nazírání by bylo rozštěpení významu uvedeného pojmu ve vztahu k různým činnostem v závislosti na jejich konkrétní podobě a na jejich předmětu, ačkoli jejich základní podstata by byla stejná v tom smyslu, že ve všech případech by šlo o nákup a prodej. V teorii a praxi trestního práva by to pak nevyhnutelně vedlo k tomu, že ačkoli by v rámci téhož zákona, tj. trestního zákona, byl v jeho ustanoveních používán jeden pojem, neměl by jednotný význam. Takový stav by byl obtížně slučitelný s principy právního státu, mezi které nepochybnitelně patří požadavek předvídatelnosti při aplikaci práva. Nejvyšší soud si je vědom toho, že pojem prospěch může mít i nemateriální

význam, avšak posuzovaný případ do této sféry evidentně nespadá, protože jde o jeho kvantifikovanou podobu, která je vyjádřena zákonnou dikcí “značný prospěch”, a ta má svou jasnou zákonnou definici v § 89 odst. 11 tr. zák. vyjádřenou v penězích, tedy ekonomicky. Z toho vyplývá, že pokud trestní zákon používá pojmu prospěch s nějakým kvantitativním přívlastkem (značný prospěch, prospěch velkého rozsahu), má tím vždy na mysli ekonomické vymezení tohoto pojmu. Přitom ustanovení § 89 odst. 11 tr. zák. je obecným ustanovením, z něhož vyplývá, jaký význam má v něm definovaný pojem, jestliže je použit v ustanoveních zvláštní části trestního zákona. V ustanovení § 89 odst. 11 tr. zák. nejde jen o určení peněžité částky, která naplňuje zákonnou kvantifikaci pojmu prospěch, ale také o to, že je v něm kvantifikovaný prospěch zakotven jako ekonomická kategorie. Tím se potvrzuje, že ve všech ustanoveních zvláštní části trestního zákona, v nichž je použit pojem “značný prospěch” nebo obdobné pojmy, které vyjadřují velikost prospěchu a které jsou odvozeny z ustanovení § 89 odst. 11 tr. zák., jde vždy o ekonomický význam tohoto pojmu.

Pojem “značný prospěch” je součástí řady skutkových podstat, vymezených ve zvláštní části trestního zákona, a to zpravidla jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby. Zákon tímto způsobem postihuje určité jednání prováděné výdělečně v tom smyslu, že směřuje k obohacení pachatele. Jestliže posuzované jednání spočívá v nákupu a prodeji, je možné spatřovat obohacení pachatele jen v rozdílu mezi tím, za co prodal, a tím, za co předtím nakoupil. Značný prospěch je kvalifikační okolností např. u trestných činů vyzvědačství podle § 105 odst. 3 písm. c) tr. zák., neoprávněného podnikání podle § 118 odst. 2 písm. b) tr. zák., neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 118a odst. 2 písm. b) tr. zák., poškozování spotřebitele podle § 121 odst. 2 písm. b) tr. zák., porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi podle § 124b odst. 2 písm. b) tr. zák., porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem podle § 124d odst. 2 písm. d) tr. zák., zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 3 tr. zák., padělání a pozměňování nálepek k označení zboží nebo předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti podle § 145a odst. 2 písm. b) tr. zák., porušení předpisů o nálepkách k označení zboží podle § 148a odst. 2 písm. b) tr. zák., porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 odst. 2 písm. a) tr. zák., přijímání úplatku podle § 160 odst. 3 písm. a) tr. zák., padělání a vystavování nepravdivých lékařských zpráv, posudků a nálezů podle § 175b odst. 3 písm. a) tr. zák., nakládání s nebezpečnými odpady podle § 181e odst. 3 písm. a) tr. zák., neoprávněného nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 181f odst. 3 písm. a) tr. zák., nedovolené výroby a držení radioaktivního materiálu a vysoce nebezpečné látky podle § 186 odst. 2 písm. b) tr. zák., kuplířství podle § 204 odst. 3 písm. a) tr. zák., nedovoleného nakládání s tkáněmi a orgány podle § 209a odst. 3 písm. c) tr. zák., obchodování s dětmi podle § 216a odst. 2 písm. b) tr. zák., nedovoleného přerušování těhotenství podle § 228 odst. 2 písm. a) tr. zák., obchodování s lidmi podle § 232a odst. 3 písm. c) tr. zák., provozování nepoctivých her a sázek podle § 250c odst. 2 tr. zák., podílnictví podle § 251 odst. 2 tr. zák., legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 252a odst. 2 písm. b) tr. zák., lichvy podle § 253 odst. 2 tr. zák., zatajení věci podle § 254 odst. 2 tr. zák., poškozování a zneužití záznamu na nosiči informací podle § 257a odst. 2 písm. b) tr. zák. Z tohoto výčtu je zřejmé, že značný prospěch může být získán rozsáhlou škálou jednání, jímž mohou být spáchány velmi odlišné trestné činy od trestných činů proti republice, přes trestné činy hospodářské, trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, trestné činy obecně nebezpečné, trestné činy hrubě narušující občanské soužití, trestné činy proti rodině a mládeži, trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti až po trestné činy proti majetku. Jestliže zákon ve společném ustanovení § 89 odst. 11 tr. zák. obsahuje definici pojmu “značný prospěch”, a to definici jedinou a nediferencovanou v

závislosti na jakýchkoli dalších okolnostech, zejména ne na povaze trestného činu, na charakteru předmětu útoku apod., pak to znamená, že záměrem zákonodárce bylo dát pojmu „značný prospěch“ jednotný význam pro všechny trestné činy, u nichž má kvalifikační důsledky.

Vyvozovat zvláštní význam pojmu „značný prospěch“ ve smyslu dovolání nejvyšší státní zástupkyně z toho, že v daném případě jde o drogy, je nepřesvědčivé. Z hlediska trestního zákona je irelevantní samotné užívání drog, stejně jako nepovolené přechovávání drog v malém množství pro vlastní potřebu. Z toho je patrné, že tu je určitý okruh vztahů, v jejichž mezích je jednání, jehož předmětem jsou drogy, beztrestné, to znamená nezávadné z hlediska trestního práva. To jen posiluje závěr, že drogy nelze považovat za něco, co by již ze své podstaty odůvodňovalo úsudek, že prospěchem z jejich distribuce je částka, za kterou byly drogy pachatelem prodány, bez ohledu na to, za co pachatel předtím drogy nakoupil.

NS se proto neztotožňuje s nejvyšší státní zástupkyní v tom, že by pro výklad pojmu „značný prospěch“ jako okolnosti ovlivňující právní posouzení skutku měla nějaký význam povaha jednání, jímž byl trestný čin spáchán, nebo povaha věci, s jejichž použitím došlo k trestnému činu. Náзор nejvyšší státní zástupkyně, prezentovaný v dovolání, znamená v podstatě ztotožnění pojmu „značný prospěch“ získaný posuzovaným činem s pojmem „značný rozsah“, v němž byl čin spáchán. V této spojitosti je nutné dodat, že také pojem spáchání činu „ve značném rozsahu“ je kvalifikační okolností u řady trestných činů, mnohdy dokonce vedle „značného prospěchu“. Byla-li by akceptována argumentace nejvyšší státní zástupkyně, pak není jasné, v čem by byl rozdíl mezi spácháním činu „ve značném rozsahu“ na straně jedné a získání „značného prospěchu“ z trestného činu na straně druhé. Z odlišnosti uvedených dvou pojmů je mimo jiné jasné, že pokud by zákonodárce považoval za důvod přísnější právní kvalifikace trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 tr. zák. samotné spáchání činu „ve značném rozsahu“, stanovil by to jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby obdobně, jako to učinil v ustanovení § 187 odst. 2 písm. a) tr. zák. vymezením kvalifikační okolnosti spáchání činu „ve větším rozsahu“.

S tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu (dále jen „NS“) se rozhodně Národní protidrogová centrála nemůže ztotožnit. Domníváme se, že by jeho uveřejnění a závěry z něj plynoucí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek ve svém důsledku působily negativně a kontraproduktivně.

Náзор NS obsažený v rozhodnutí sp. Zn. 7 Tdo 207/2005 je primárně založen na výkladu pojmu „prospěch“. NS tento výklad založil na téměř výlučně ekonomickém chápání tohoto pojmu a pouze minimálně přihlédl k tomu, že prospěchem je třeba rozumět širší kategorii než je zisk, ve který ve svém důsledku NS tzv. prospěch transformuje. Totiž zisk je cena minus náklady.

Z obecného významu slova prospěch nelze a priori dovozovat, že se jedná výlučně o zisk, navíc kvantifikovatelný a ocenitelný v penězích.

Obecnému pojetí slova „prospěch“ však neodpovídá dikce § 89 odst. 11 trestního zákona věta poslední, ze které vyplývá, že pro určení výše prospěchu se použijí částky stanovené trestním zákonem pro určení výše škody obdobně (tedy z legislativního hlediska téměř stejně).

Uvedené ustanovení totiž z prospěchu činí škodu, s tím rozdílem, že jde o obrácený gard (de facto zisk). Toto pojetí je dále potvrzováno dikcí § 187 odst. 3 písm. a), kde je užito nejen slovo „prospěch“, které co do stanovení jeho množství má být vykládáno ve smyslu ustanovení § 89 odst. 11 trestního zákona, ale kde je užito celé spojení „značný prospěch“ (k tomu srov. pojem „značná škoda“).

Z naznačeného pozitivistického výkladu vztahu ustanovení § 89 odst. 11 a § 187 odst. 3 písm. a) trestního zákona nelze než dovodit, že způsob interpretace dotčených ustanovení, jak ji podal NS, je v intencích zákona, tedy secundum lege.

K tomu je nutno dodat, že NS zcela v souladu s jednotlivými principy právního státu (princip rovnosti před zákonem, princip předvídatelnosti práva apod.) dovozuje, že jestliže zákonodárce užívá stejné pojmy pro pojmenování konkrétních situací, je třeba těmto pojmům přisuzovat stejný význam (viz výčet trestných činů, na které NS ve svém rozhodnutí odkazuje). Otázkou zůstává, zda pojem prospěch je termínem, který měl být užit při formulaci jednotlivých znaků skutkových podstat trestných činů, jestliže NS tento termín ve svém důsledku vykládá jako zisk (cena mínus náklady).

Výklad zákona reprezentovaný v uvedeném rozhodnutí NS se nepohybuje v rovině předvídatelnosti zákona bona fide, což se neshoduje s principy právního státu, ani s principem trestního zákona, jehož účelem je chránit zájmy společnosti, zájmy fyzických a právnických osob. Pachatel je výkladem zákona zvýhodněn v takovém rozsahu, že to bezpochyby odporuje všem mezinárodním závazkům přijatým na poli drogové kriminality.

Neodmyslitelnou součástí problému je také náhled na to, zda tzv. čistý zisk v daném smyslu zapadá nejen do abstraktního ekonomického vzorce, ale především do dovolených ekonomických vztahů respektovaných zákonem.

Ekonomické vztahy se rozvíjí v rámci podnikání, přičemž podle § 2 odst. 1 zák. 3. 513/1991 Sb. obchodního zákoníku, podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Podmínkou toho, aby určitá činnost byla podnikáním, je především to, že je prováděna podnikatelem. Podnikání je jen činnost prováděná oprávněně. Tato činnost probíhá v ekonomických vztazích upravených zákonem. Na podnikání a zisk je vázána další kategorie právní úpravy, a to daňové předpisy. Zisk podléhá daňovému zatížení a ve svém důsledku je daň součástí nákladů. Ze zisků vytvořenému prodejem drogy nepochybně není daň odváděna, neboť tím by se zviditelnil nelegální předmět prodeje. Aniž by bylo odhlédnuto od právního názoru o tom, že neodvedení daní z nedovolené činnosti by nemělo být pachateli přičítáno k tíži, neboť tak by byl fakticky nucen k doznání, resp. přiznání nelegální činnosti, je třeba tento fakt brát při striktním posuzování ekonomického rámce prodeje drog v potaz.

V intencích tohoto projetí je nepřípustné již samotný prodej drog považovat za podnikání, přičemž pouze v jeho rámci lze posuzovat ekonomické kategorie, např. zisk nebo ekonomický prospěch.

Pokud NS ČR dovozuje, že samotné nakládání s drogou ve smyslu spotřební držby a užití není trestné, a proto drogy nelze považovat za něco, co by již ze své podstaty odůvodňovalo úsudek, že prospěchem z jejich distribuce je částka, za kterou byly drogy pachatelem prodány, bez ohledu na to, za co je pachatel předtím nakoupil, nelze tento názor považovat za správný.

Při výčtu zakázaných dispozic s drogou si nelze nevsimnout, že jde o takové nakládání s takovým zakázaným předmětem, které by se za situace dovolenosti takového předmětu dalo považovat za podnikání. Je-li však taková činnost zakázána, a to zákonem, pak nelze vůbec uvažovat o tom, že by se posuzování zakázaného rámce nemělo pohybovat i v rámci posouzení prospěchu, který je rovněž nedovolený již ze své podstaty, tedy od prvopočátku.

Toliko ke způsobu výkladu slova „prospěch“, který zvolil NS.

Dotčenému rozhodnutí NS je na druhé straně nutno vytknout, že v odůvodnění tohoto rozhodnutí se vůbec nevypořádal s tím, co je třeba považovat za náklady, které mají být „ku prospěchu“ pachatele odečteny od toho, co získal trestnou činností (viz užitá slova „co pachatel vynaložil na nákup drogy“).

Tento postup se však zdá být úmyslem NS, neboť v **právní větě** jeho rozhodnutí NS s pojmem „náklady“ vůbec nepracuje a rozhodnutí striktně zaměřuje na pojmy nákup a prodej a prospěch tak navrhuje spočítat podle vzorce: za kolik prodal mínus za kolik nakoupil.

Jedná se proto výlučně o konkrétní částky, přičemž do částky na straně „za co nakoupil“ nelze při **doslovném výkladu právní věty** diskutovaného rozhodnutí NS započíst jakékoli další náklady, které pachatel na prodej drogy a dosažení zisku, resp. prospěchu z jejich prodeje vynaložil.

Pouze takový přístup k rozhodnutí NS lze považovat za správný. Tedy takový výklad, který nerozšiřuje dosah tohoto rozhodnutí v tom smyslu, že do částky, za kterou pachatel drogu nakoupil, je nutno započíst veškeré náklady, které pachatel v souvislosti s prodejem drogy vynaložil (míněno náklady v obecně chápaném smyslu).

Zásadní význam dotčeného rozhodnutí NS je tak relativizován a nelze než také z tohoto důvodu podpořit názor, že toto rozhodnutí nelze považovat za judikát takového významu, aby bylo nezbytně nutné jej uveřejňovat ve Sbírce soudních rozhodnutí.

V případě, že by uvedené rozhodnutí NS bylo interpretováno opačně, tedy, že náklady pachatele je třeba do částky, za kterou drogu nakoupil započíst, považujeme takovou interpretaci za natolik extenzivní, že ji nelze již považovat za souladnou se zákonem, nýbrž v rozporu se zákonem, tedy *contra legem*.

Při takovém přístupu by skutečně došlo k situaci, na kterou upozornila nejvyšší státní zástupkyně, a sice, že obchod s drogami by se stal zvláštní formou podnikání, která by byla v určitém rozsahu tolerována státní mocí.

Tomuto postoji nelze přisoudit jakoukoli relevanci, neboť by byl mimo jiné zcela v rozporu s mezinárodními závazky České republiky (viz čl. 1 odst. 2 Ústavy České republiky), jak vyplývají z mezinárodní Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (vyhlášena ve Sbírce zákonů pod čís. 462/1991 Sb.), Úmluvy o psychotropních látkách (vyhlášena ve Sbírce zákonů pod čís. 62/1989 Sb.) nebo Jednotné úmluvy o omamných látkách (vyhlášena ve Sbírce zákonů pod čís. 47/1965 Sb.).

Z hlediska výkladu rozhodnutí NS je třeba považovat za významné zejména preambule těchto smluv, ze kterých se obecně dovozuje vůle „mezinárodních zákonodárců“ potlačovat nebo naopak podporovat určité lidské chování. V našem případě je nepochybné, že všeobecnou snahou mezinárodního společenství je potlačit obchod s drogami, zlikvidovat zisky, které jsou považovány za hlavní hnací motor tohoto obchodu, zamezit nebo omezit užívání drog apod.

Jednoznačný záměr mezinárodního společenství je veden také tím, že toxikomanie je považována za pohromu nejen pro jednotlivce, ale je hospodářským a sociálním nebezpečím pro lidstvo jako celek. V dnešní době je snaha potlačit obchod s drogami ještě naléhavější, neboť je jedním ze zdrojů financování terorismu.

Konečně v případě přijetí výše podaného nezákonného výkladu rozhodnutí NS, že do částky „za co nakoupil“ je třeba započíst veškeré náklady spojené se záměrem pachatele dosáhnout zisku z prodeje drog, by bylo jen velmi obtížné stanovit, jaké náklady v právním slova smyslu pachatel v souvislosti s drogou vynaložil.

Veškerou činnost pachatele trestného činu, která bezprostředně ke spáchání trestného činu směřuje, včetně vynakládání prostředků na tuto činnost, je nezbytné považovat za činnost protiprávní a z právního hlediska tedy nelze takto vynaložené prostředky považovat za náklady *de iure* existující a tudíž náklady, ke kterým by bylo možné přihlídnout. To na rozdíl od jejich faktického vynaložení, ke kterému v reálném čase reálně došlo. Opačný přístup by zcela odporoval staré římskoprávní zásadě, že z bezprávní nemůže vzniknout právo. Co od počátku bylo protiprávní nelze právem aprobovat.

Pojem zisk jako takový nelze žádným způsobem ztotožňovat s výnosy ani s příjmy. V daném konkrétním případě se tedy nemůže jednat o zisk z prodeje drog, ale vždy o výnosy z trestné činnosti. Trestný čin nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek již ve svém pojmenování skutkové podstaty uvádí, že se jedná o činnost nedovolenou, tedy ze své logické a jazykové podstaty protiprávní.

Větším rozsahem zde zákonodárce má na mysli tu skutečnost, že stupeň nebezpečí činu pro společnost je značně vysoký. Stupeň nebezpečnosti se zde posuzuje z toho hlediska, že pachatel vyrobí, doveze, vyveze, nabízí zprostředkuje nebo jinak jinému opatří anebo přechovává pro jiného omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed v množství, které je způsobilé k použití pro více lidí. Mimo množství je třeba hodnotit i druh a kvalitu látky, způsob provedení činu apod.¹. Výnos z trestné činnosti přistupuje jako kvalifikovaný znak předmětné skutkové podstaty trestného činu až v odst. 3 písm. a) cit. ustanovení.

K samotné podstatě dokazování finančních částek je třeba uvést, že naše součást je schopna se vyjádřit na základě znalostí pocházejících z informací získaných výkonem zejména operativně pátrací činnosti k tomu, jaká byla obvyklá cena, za kterou se v určitém období (zpravidla půlročním, či ročním) prodával určitý druh drogy na nelegálním trhu na území České republiky (ani kraje, ani okresy nelze blíže specifikovat a rozlišit).

Nikdo však nedisponuje znalostmi o tom, jaké náklady musí nést pachatel shora uvedeného trestného činu, aby drogu realizoval. Ani naše obvyklé informační zdroje tyto skutečnosti neznají a ani se jimi nezabývají. Pro kriminální prostředí, ze kterého se naše zdroje rekrutují, je zajímavá cena nelegální drogy, za kterou se dá droga opatřit buď ve velkém pro účely dalšího prodeje nebo v malém pro účely vlastní spotřeby. Náklady nesené pachatelem za účelem spáchání jeho trestné činnosti nikdo nesleduje, protože pro to není rozumný důvod. Tyto náklady jsou v kriminálním prostředí důležité totiž právě a jen pro tohoto pachatele a pro nikoho jiného.

II.

Zároveň je zde velmi vhodné zmínit druhé Usnesení NS, které projednal dne 19. 4. 2005 (pod 7 Tdo 463/2005). Z toho rozhodnutí vyjímáme nejpodstatnější pasáže.

Podle ustanovení § 265i odstavec 1 písm. e) trestního řádu NS zamítl dovolání obžalovaného V. V. z trestného činu nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187 odstavec 1, odstavec 2 písm. a), odstavec 4 písm. c) trestního zákona, kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že:

1. společně s obviněnými F. A. a X. M. poté, co obviněný X.M. opatřil od nezjištěné osoby heroin, jenž je zařazen v seznamu IV. podle Jednotné úmluvy o omamných látkách přílohy čís. 3 k zákonu čís. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, jako omamná látka, předal obviněnému V. V. nejméně 4 kg heroinové směsi s tím, aby je dopravil příjemci v zahraničí, jehož totožnost se nepodařilo zjistit, a obviněný V. V. dne 1. února 2000 ve společnosti svědka P. S. odvezl zásilku do Lucemburska, ale příjemce odmítl zásilku převzít, poté obviněný X. M. po dohodě s obviněným F. A. vydal obviněnému pokyn k doručení zásilky příjemci do T. v Spolkové republice Německo (dále jen SRN), kam ji obviněný V. V. dopravil dne 2. února 2000 a v době mezi 10:00 – 10:30 hod. u benzinové stanice ESSO u města T. předal svědkovi I. K. a převzal od něho přesně nezjištěnou částku v řádu tisíců DM, kterou dopravil do

¹ Šámal, P.; Púry, F. a Rizman, J.: Trestní zákon – komentář, 3. vydání; C.H.Beck 1998, s. 912 a násled.

České republiky a předal ji obviněnému X. M.;

dále společně s X. M. poté, co obviněný X. M. opatřil od nezjištěné osoby heroin, jenž je zařazen v seznamu IV. podle Jednotné úmluvy o omamných látkách přílohy čís. 3 k zákonu čís. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, předal obviněnému V. V. v níže uvedených případech:

2. nejméně 2 kg heroinové směsi s tím, aby jí dopravil do SRN, a obviněný V. V. ve společnosti obviněné R. V. a svědka J. Š. dne 14. února 2000 zásilku dovezl do SRN a kolem 22:00 hod. po setkání u benzinové čerpací stanice ESSO v T. ji předal na parkovišti u B. v K. svědkovi I. K. a převzal od něho nezjištěnou částku v řádu tisíců DM, kterou dopravil do České republiky a předal ji obviněnému X. M.,
3. nejméně 1 kg heroinové směsi s tím, aby jí dopravil do SRN a obviněný V. V. ve společnosti obviněné R. V. dne 28. února 2000 zásilku odvezl do SRN a kolem 22:00 hod. po setkání u benzinové čerpací stanice ESSO v T. ji předal v blízkosti statku E. svědkovi I. K. a převzal od něho nezjištěnou částku v řádu tisíců DM, kterou dopravil do České republiky obviněnému X. M.,
4. předal dne 26. března 2000 ve večerních hodinách v Plzni obviněnému V. V. dva balíčky s obsahem 968 gramu látky s obsahem 99,221 gramů čisté báze heroinu s tím, aby jí dopravil na předem určené místo u města T. ve SRN a předal ji tam dohodnutým příjemcům; obviněný V. V. ve společnosti obviněné R. V. se dne 27. března 2000 v době kolem 12:30 hod. pokusil vozidlem tovární značky Š. r.z. P, překročit přes hraniční přechod L., okres D., státní hranici do SRN, když omamnou látku vyváželi ukrytou za zadními sedačkami v prostoru autobaterií, kde byla nalezena pracovníky celní správy při kontrole provedené na hraničním přechodu.

Obviněnému V. V. byl uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání jedenácti roků, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Proti tomuto rozsudku podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání, a to z důvodu uvedeného v ustanovení § 256b odstavec 1 písm. g) trestního řádu, neboť je přesvědčen, že napadené rozhodnutí spočívá v nesprávném právním posouzení skutku nebo v jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

V odůvodnění dovolání obviněný konstatoval, že na podkladě provedených důkazů nelze dovodit, že se vytýkaného jednání dopustil ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Zdůraznil, že v projednávaných případech působil toliko jako řidič plnící pokyny dalších osob a převážel věci, o nichž blíže nic nevěděl. Navíc poukázal na to, že ke konání těchto cest byl nucen i pohnutkou násilí.

Obviněný dále nesouhlasí s výší majetkového prospěchu, která je mu přičítána. Podle jeho tvrzení získal 600 DM, což je s ohledem na tehdejší směnný kurz bylo maximálně 12.000,- Kč. Je přesvědčen, že tato okolnost je významná z hlediska použití vyšší trestní sazby ve smyslu ustanovení § 88 odstavec 1 trestního zákona. Vzhledem k uvedenému má za to, že jeho jednání mělo být správně kvalifikováno pouze podle ustanovení § 187 odstavec 1, odstavec 2 písm. a) tr. zákona, nikoliv jako trestný čin podle ustanovení § 187 odstavec 1, odstavec 2 písm. a), odstavec 4 písm. c) trestního zákona.

Deklarovaný dovolací důvod obžalovaný naplnil pouze námitkou, jejímž prostřednictvím se domáhal, aby jeho jednání bylo posouzeno pouze podle ustanovení § 187 odstavec 1, odstavec 2 písm. a) trestního zákona, tedy nikoli jako trestný čin podle ustanovení

§ 187 odstavec 1, odstavec 2 písm. a), odstavec 4 písm. c) trestního zákona. Vedle skutkových námitek proti této kvalifikaci, obžalovaný uplatnil i námitku proti právnímu posouzení, a sice, že vzhledem k tomu, že byl toliko řidičem a jeho prospěch činil pouze 600 DM, nejsou splněny materiální podmínky z hlediska ustanovení § 88 odstavec 1 trestního zákona pro použití vyšší trestní sazby podle ustanovení § 187 odstavec 4 písmeno c) trestního zákona. NS při přezkumu této námitky shledal, že jde o opakování obhajoby, s níž se krajský soud a zejména vrchní soud podrobně zabývaly, a v odůvodnění svých rozhodnutí se s ní přesvědčivým způsobem a v souladu se zákonem vypořádaly.

Za organizovanou skupinu působící ve více státech se v souladu s respektovanou judikaturou považuje sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, jejichž vzájemná součinnost na realizované trestné činnosti vykazuje určitou míru plánovitosti jejího průběhu a tomu odpovídající rozdělení a koordinaci úloh jednotlivých účastníků, že tyto okolnosti zvyšují pravděpodobnost úspěšného provedení činu a tím i jeho nebezpečnost pro společnost (viz. např. čís. 45/1986 Sb. rozh. trest.), působící v nejméně dvou státech, z nichž jedním z nich může být Česká republika.

Podle ustanovení § 88 odstavec 1 trestního zákona se k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, přihlédne jen tehdy, jestliže pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

Podle respektované judikatury (viz. např. čís. 4/1965, 39/1980 – II Sb. rozh. trest.) je nutno při zkoumání, zda v konkrétním případě byla splněna tzv. materiální podmínka uvedená v ustanovení § 88 odstavec 1 trestního zákona, vycházet z komplexního hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost. Již stanovením takové okolnosti zákon předpokládá, že při jejím naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zpravidla podstatně zvýšen. K okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby se proto nepřihlédne jen tehdy, když stupeň nebezpečnosti činu pro společnost v konkrétním případě nedosáhne stupně odpovídajícího dolní hranici zvýšené trestní sazby, tedy nebude odpovídat ani nejlhčím běžně se vyskytujícím případům trestného činu dané kvalifikované skutkové podstaty.

Krajský soud v tomto ohledu zdůraznil především fakt, že v posuzovaném případě šlo o distribuci heroinu. Tedy drogy řazené mezi tzv. „tvrdé drogy“ s vysokým stupněm návykovosti a výraznými destruktivními účinky na lidské zdraví, a to ve velkém množství v řádu kilogramů. Tyto okolnosti vedly krajský soud k závěru, že konkrétně v případě obviněného V. V. je materiální podmínka podle § 88 odstavec 1 trestního zákona pro posouzení jeho jednání i podle kvalifikované skutkové podstaty podle ustanovení § 187 odstavec 4 písm. c) trestního zákona splněna, a to na rozdíl od obviněného F. A., v jehož případě dospěl k závěru opačnému. Tyto závěry krajského soudu shledává Nejvyšší soud věcně správné, avšak hodnocení naplnění podmínek uvedených v ustanovení § 88 odstavec 1 trestního zákona krajským soudem nepovažuje za vyčerpávající.

Toto dílčí pochybení však bezesbytku odstranil Vrchní soud v Praze, který se i z podnětu odvolacích námitek obviněného V. V. otázkou naplnění kritérií § 88 odstavec 1 trestního zákona podrobně zabýval a své úvahu v tomto směru rozvedl v odůvodnění rozsudku. Poukázal na druh drogy, její množství, když z každé dodávky, jejíž cena se pohybovala v řádech statisíců Kč, bylo možno vyrobit stovky smrtících dávek, způsob jejího transportu i celkovou propracovanost trestní činnosti.

Tuto argumentaci shledává NS zcela správnou a plně ji sdílí. K námitkám obžalovaného pak dodává, že jeho úloha při realizaci plánu nebyla nijak podřadná, naopak byla důležitým prvkem pojatého plánu, který byl realizován poměrně kvalifikovaně, obžalovaný se na jeho realizaci podílel opakovaně a vše svědčí pro závěr, že nebýt jeho zadržení policií, pokračoval by v ní i nadále. Výše odměny udávané obžalovaným se sice v porovnání s cenou jím převážené drogy jeví jako nízká, nicméně tato skutečnost nijak

výrazněji nesnižuje stupeň nebezpečnosti jednání obžalovaného pro společnost, neboť ta je významně zvyšována především okolnostmi zmíněnými shora v souvislosti s naplněním podmínek ustanovení § 88 odstavec 1 trestního zákona. K těm nutno přičíst i fakt, že obžalovaný byl v minulosti opakovaně trestán pro různorodou trestnou činnost, avšak z této skutečnosti pro sebe zjevně nevyvodil žádné ponaučení.

Je tedy zřejmé, že ani NS ČR ve své aplikační praxi neřeší uvedenou problematiku jednoznačně. Druhé citované rozhodnutí preferuje komplexní hledisko při výkladu znaku prospěch velkého rozsahu a jako kategorie náhledu na výklad tohoto znaku cituje druh drogy, její množství, možnou cenu, účinky látky na život a zdraví více jedinců a propracovanost trestné činnosti.

Toto hledisko se jeví z pohledu účelu trestního zákona a z pohledu dodržení závazků z mezinárodních smluv na poli drogové kriminality jako vyhovující, zákonné, spravedlivé a správné.

Pokud jde o aplikační praxi, domníváme se, že hlediska pro hodnocení prospěchu velkého rozsahu mohou být případ od případu různá, a to v návaznosti na způsobu páchaní trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 trestního zákona. Rozhodně však není možné přistoupit na výklad uvedeného pojmu v rozsahu prostých finančních vyjádření zisku, navíc poníženého o náklady.

Bezpochyby výklad jednotlivých ustanovení trestního zákona v souladu s jeho účelem při respektování mezinárodních závazků má přednost před pregnantním dodržěním výkladu obdobných termínů trestního zákona v totožných souvislostech.

ÚMRTÍ OSOB POD VLIVEM OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK A JEJICH PROVÁDĚNÍ PITEV

Mgr. Kateřina TOMANOVÁ – odbor bezpečnostní politiky MV ČR
Jaroslav ŠEJVL – Národní protidrogová centrála

Příspěvek, který jsme se rozhodli uveřejnit v tomto čísle Bulletinu Národní protidrogové centrály, lze rozdělit dvou samostatných rovin, které jak se domníváme, mají velmi společného. Tímto společným prvkem je úmrtí osob pod vlivem omamných a psychotropních látek (dále jen „OPL“) a nařizování pitev podle ustanovení § 115 odstavce 1 trestního řádu.

Stejně tak, jak je tomu každý rok, i letos se Národní protidrogová centrála aktivně zajímala o úmrtí osob, v jejichž tělních tekutinách byla pozitivně detekována OPL.

S ohledem na tyto skutečnosti byl všem 14ti pracovištím soudního lékařství na území České republiky rozeslán dopis. V tomto dopise byla pracoviště požádána o zodpovězení níže položených otázek.

1. Zda Vaše pracoviště provádělo od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2004 pitvu osoby, v jejíž tělesných tekutinách byly nalezeny stopy látek, uvedených v příloze čís. 1 – 7 zákona čís. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů ?
2. V případě kladné odpovědi na předešlou otázku uveďte, zda byla nařízena pracovníky Policie ČR pitva ve smyslu § 115 odstavce 1 trestního řádu ?
3. Dále sdělte, o jaké látky, které byly zjištěny v tělních tekutinách, se jednalo, zda zemřelá osoba byla mužského nebo ženského pohlaví a její věk ?
4. Zda užití této látky bylo v příčinné souvislosti s následkem smrti ?
5. Zda se o úmrtí zajímala Policie ČR ?

Na položené otázky odpovědělo 11 pracovišť. Zbývající 3 pracoviště nezaslala žádné materiály. Bohužel se jednalo o jedna z nejvíce frekventovaných pracovišť, co se týká propitvanosti, takže prezentovaná data nejsou relevantní podle našich představ. To však, jak se domníváme, nesnižuje jejich odbornou hodnotu pro oblast interpretaci v Policii České republiky. Za rok 2004 se celkem jednalo o 248 osob. Tedy z tohoto celkového počtu 248 zemřelých, kteří byli pitváni a k nimž byla na zdejší součást byla dodána příslušná data, lze rozdělit hodnoty následovně.

Pitvy:

1. Pitva podle ustanovení § 115 odstavce 1 trestního řádu byla nařízena (policejním orgánem) celkem ve **198** případech (což představuje 79,839%).
2. Zbytek, tedy **50** případů, tvořila zdravotní pitva (20,161%).
3. Muži v rámci provedených pitev tvořili **184** případů (74,194 %) a ženy **64** případů (25,806%).

Souvislost se zjištěnými látkami:

1. Příčinná souvislost mezi jednáním osoby (aplikací / užitím OPL) a způsobeným následkem (smrtí) byla pozitivně zjištěna ve 102 případech (41,129%).

Úmrtí osob pod vlivem omamných a psychotropních látek a jejich provádění pitev

2. Naopak souvislost mezi užitím látky a smrtí byla vyloučena, resp. nebyla pozitivně potvrzena ve 140 případech (56,452%).
3. Souvislost nebyla potvrzena ani vyloučena v 6 případech (2,419%).

Činnost Policie České republiky:

1. Prověřování ve smyslu ustanovení § 158 odstavec 3 trestního řádu policejní orgán zahájil ve 204 případech (82,258 %).
2. Bez prověřování, tedy buď postup podle ustanovení § 158 odstavec 1 trestního řádu anebo bez zájmu Policie České republiky v 19-ti případech (7,661%).
3. Nepodařilo se zjistit, resp. nebyla zaslána odpověď na 17 případů (6,855%).

K uvedeným číslům je ovšem bezpodmínečně nutné uvést několik poznámek, aby nedošlo k jejich špatné či nesprávné interpretaci.

Ad A) Příčinnou souvislostí zde v plné šíři nerozumíme a neaplikujeme trestně právní pojem, který vychází ze znaků, které charakterizují objektivní stránku skutkové podstaty trestného činu. Rozumíme jí takový stav, kdy bez konkrétního jednání (užití/aplikace OPL) by nedošlo ke konkrétnímu, individualizovanému následku – ke smrti. Tedy, v této kategorii nejsou uvedeny případy, kdy po aplikaci těchto látek došlo k takovým zdravotním komplikacím, které vedly ke smrti. V přímé příčinné souvislosti jsou uvedeny pouze případy, kdy užitá/aplikovaná látka přímo svým působením způsobila následek smrti.

Ad B) S ohledem na shora uvedené a contrario je logické vysvětlení, že pokud nebyla zjištěna příčinná souvislost mezi užitím (aplikací látky a smrtí), neznamená to, že uvedená látka nebyla impulsem, který spustil pochody, které ke smrti vedly. Pouze zde není pozitivně zjištěna přímá souvislost mezi užitím OPL a smrtí. Může se tedy jednat o dlouhodobé užívání drog a jejich smrt byla způsobena selháním životně důležitých funkcí, v důsledku užívání/aplikace drog.

Dále bychom se chtěli zabývat problematikou nařizování pitev na ústavech / odděleních soudních lékařství.

Dne 8. září 2004 byl na Odbor bezpečnostní politiky MV byl doručen dopis od náměstka policejního prezidenta pro trestní řízení se žádostí o zaujetí stanoviska k problematice provádění soudních pitev podle § 115 odstavec 1 trestního řádu osob zemřelých na následky předávkování drogami. V dopise je uvedeno, že v některých regionech jsou nařizovány a prováděny tyto pitvy mimo ústavy a oddělení soudního lékařství a neprovádějí je dva znalci z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství. Proto tak není zajištěna dostatečná kvalita prováděné pitvy.

Stejného názoru je i Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti a Česká lékařská společnost J. E. Purkyně, která k této problematice zpracovala své stanovisko.

Odbor bezpečnostní politiky sdílí názor, že postup při provádění soudních pitev popsáním způsobem může zkreslovat informace vyžadované policejním orgánem a potřebné pro důkladné provádění policejního šetření.

Podle ustanovení § 105 odstavec 1 trestního řádu přibere orgán činný v trestním řízení znalce, je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí a tato otázka je natolik složitá, že nestačí vyžádání odborného vyjádření. Podle ustanovení § 105 odstavec 4 trestního řádu, jestliže jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat

znalce dva. Dva znalci musí být přibráni vždy, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvoly podle ustanovení § 115 odstavec 1 trestního řádu, tedy jestliže vznikne podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem. Lékař oddělení soudního lékařství provádí podle ustanovení § 4 odstavec 3 vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a pohřebnictví, ve znění pozdějších předpisů, pitvu ke zjištění příčin úmrtí a objasnění dalších ze zdravotního hlediska závažných okolností a mechanismu úmrtí u osob zemřelých náhlým, neočekávaným nebo násilným úmrtím, včetně sebevraždy.

Ovšem podle ustanovení § 24 odstavec 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, může státní orgán ustanovit znalcem osobu, která není zapsána do seznamu znalců, a má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala posudek, nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést nebo jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady. Navíc podle judikatury k ustanovení § 115 odstavec 1 trestního řádu (R 52/1991) trestní řád výslovně nestanoví, jakou specializaci znalci provádějící soudní pitvu musí mít. Pouze musí jít o lékaře, kteří na základě svých odborných znalostí mohou přispět k objasnění skutečností důležitých pro rozhodnutí v konkrétním prošetřovaném případě. Skutečnost, že znalecký posudek o prohlídce a pitvě mrtvoly byl zpracován vedle znalce z odvětví soudního lékařství také znalcem z odvětví patologické anatomie, nemůže být sama o sobě důvodem vadnosti posudku. Podle názoru publikovaného v komentáři k trestnímu řádu zde má zákon spíše na mysli přibrání dvou znalců ze stejného oboru a odvětví. Podle praxe se připouští i přibrání dvou znalců ze stejného oboru, ale z různých odvětví, pokud má druhý znalec erudici (atestaci) ze základního potřebného oboru či odvětví (viz. R 41/1976).

Z výše uvedeného vyplývá, že vypracování posudku o prohlídce a pitvě mrtvoly jedním znalcem z odvětví soudního lékařství a jedním z patologické anatomie, není na závadu jeho platnosti. Podle judikatury znalecký posudek nemá privilegované postavení mezi jinými důkazy předloženými v trestním řízení. Orgány činné v trestním řízení jím nejsou vázány a hodnotí jej jako každý jiný druh důkazů (viz. R 40/1972, R 62/1973, R 55/1986 a R 2/1989-I). Pokud by však tímto postupem docházelo ke zkreslování informací důležitých pro trestní řízení, je třeba zdůraznit, že je tento možný pouze v případě, kdy z nějakých objektivních příčin nemůže být pitvě přítomen druhý soudní lékař.

Trestní řád v příslušných ustanoveních upravujících provádění pitvy mrtvoly a přibrání znalce pro účely trestního řízení sice výslovně nestanoví konkrétní požadavky kladené na osobu pitvu provádějícího znalce co do jeho odborného zaměření (což ostatně podle našeho názoru ani nelze od trestněprávních norem očekávat), v případě diskutovaných případů pitev ovšem tyto požadavky jednoznačně vyplývají z výše uvedených obecně závazných právních předpisů.

Každý je povinen vykonávat svou činnost podle podmínek stanovených platnými právními předpisy; Policie České republiky je tedy oprávněna (a zároveň povinna) na respektování těchto podmínek trvat již při zadávání znaleckého posudku a pochopitelně též následně zkontrolovat jejich dodržení poté, co je příslušný posudek vypracován a orgánům činným v trestním řízení předložen. To, že vypracovaný posudek odpovídá platnou právní úpravou nastaveným požadavkům, je mimo jiné i předpokladem pro to, aby byla znalci za jeho vypracování přiznána příslušná odměna (ve výši stanovené vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů). Jestliže tomu tak není (tzn. poskytnutý znalecký posudek se liší subjektem pitvu provádějícím a potencionálně tedy i použitým postupem a rozsahem získaných informací), nemá znalec na přiznání odměny nárok. Policejní orgán by měl v těchto případech poskytnutí odměny znalci odepřít a znalecký posudek nesplňující požadované parametry pro účely trestního řízení nepoužít. Z hlediska zachování zásad hospodárnosti a rychlosti v trestním řízení je pochopitelně žádoucí, aby docházelo k opakování relevantních

Úmrtí osob pod vlivem omamných a psychotropních látek a jejich provádění pitvy

úkonů v minimální míře (tj. kupříkladu vyžádání si nového znaleckého posudku splňujícího beze zbytku požadavky stanovené platným právem).

Domníváme se, že důsledný postup Policie ČR ve výše uvedených případech (odmítnutí nerelevantně provedeného znaleckého posudku a odepření poskytnutí odměny) může výraznou měrou přispět k tomu, že příslušné právní předpisy budou v budoucnu ze strany pitvy provádějících znalců dodržovány.

LÉČENÍ UŽIVATELÉ MARIHUANY

**MUDr. Běla STUDNIČKOVÁ, MUDr. Vladimír POLANECKÝ,
MUDr. Martina KLEPETKOVÁ**
Hygienická stanice hl. m. Prahy – oddělení drogové epidemiologie

Již 10 let zajišťuje oddělení drogové epidemiologie Hygienické stanice hl. m. Prahy sumarizaci dat o léčených uživatelích drog v ČR. Poskytovateli dat jsou léčebná/kontaktní centra (nizkoprahová, ambulantní a lůžková – zdravotnická i nezdravotnická) poskytující léčbu uživatelům drog ve všech krajích republiky. Data o léčených uživatelích drog jsou vyplňována do dotazníku, který vychází z formuláře EMCDDA (Evropské monitorovací centrum pro drogy a užívání drog), a jsou předávána pracovníkům příslušných hygienických stanic. Vyplněné formuláře neobsahují osobní údaje o léčených uživatelích drog.

Od 1.1.1995 jsou k dispozici data o uživatelích drog, kteří požádali o léčení poprvé v životě – tj. incidence léčených uživatelů drog (v rámci Evropského monitorovacího systému tzv. First Treatment Demand – FTD). Od 1.1.2002 jsou shromažďována i data o dlouhodobě či již v minulosti léčených uživatelích drog. Každý klient je v kalendářním roce započítáván pouze jedenkrát a data o všech léčených klientech informují o prevalenci léčených uživatelů drog.

V posledních 3 letech je v EMCDDA i jednotlivých evropských zemích věnována pozornost užívání marihuany a léčeným uživatelům této drogy. Z dat drogové epidemiologie vyplývá řada významných poznatků, které charakterizují uživatele marihuany v ČR.

Mezi léčenými uživateli drog nacházíme celkem tři skupiny uživatelů marihuany:

- klienty, kteří užívají samotnou marihuanu – bez jakékoliv jiné drogy;
- klienty, kteří užívají marihuanu jako základní drogu, ale současně užívají ještě jednu či několik dalších (sekundárních) drog;
- klienty, kteří užívají marihuanu jako sekundární drogu k jiné základní droze.

V roce 2004 udalo užívání marihuany celkem 4400 léčených uživatelů drog (tj. 49,7 % ze všech evidovaných), z toho 746 užívalo pouze marihuanu jako základní drogu, 712 osob užívalo s marihuanou ještě jinou sekundární drogu a 2942 osob užívalo marihuanu k jiné základní droze. Mezi prvožadateli o léčbu tvořili uživatelé marihuany dokonce 57,3 % (2638 osob).

Mezi 746 léčenými uživateli pouze marihuany bylo 531 mužů (71,2 %), 213 žen (28,6 %), u 2 klientů nebylo udáno pohlaví. Většinu z těchto klientů tvořili prvožadatelé o léčbu (*tab. č. 1*).

Tabulka č. 1: Uživatelé marihuany jako jediné drogy podle charakteru kontaktu s léčebným/kontaktním centrem a pohlaví – ČR, 2004

Charakter kontaktu	Muži	Ženy	Neznámo	Celkem	%
První léčba (FTD)	363	168	0	531	71,2
Již léčení v tomto LK centru	168	45	2	264	35,4
Celkem	531	213	2	746	100,0

Léčení uživatelé marihuany byli nahlášeni prakticky ze všech krajů ČR, nejvyšší počty uživatelů marihuany jako základní drogy nahlásil kraj Vysočina a Moravskoslezský, následují kraje Olomoucký, Středočeský a Praha. Na léčení uživatelů marihuany se podílí v každém kraji několik center, nejedná se tedy pouze o data z několika pracovišť, která by se specializovala na léčbu uživatelů marihuany.

Přehled o počtech léčebných/kontaktních centrech i počtech léčených uživatelů marihuany jako základní drogy je v *tabulce č. 2*.

Tabulka č. 2: Uživatelé marihuany jako základní drogy podle krajů (včetně počtu vykazujících L/K center) – ČR, 2004

Kraj	Všichni uživatelé marihuany jako jediné drogy					Všichni uživatelé marihuany jako základní drogy				
	Počet L/K center hlásících uživatele marihuany jako jediné drogy	z toho hlásila 1-4 klienty	z toho hlásila 5 a více klientů	Počet uživatelů marihuany jako jediné drogy	%	Počet L/K center hlásících uživatele marihuany jako základní drogy	z toho hlásila 1-4 klienty	z toho hlásila 5 a více klientů	Počet uživatelů marihuany jako základní drogy	%
Praha	13	7	6	84	11,3	19	10	9	143	9,8
Středočeský	12	9	3	69	9,2	20	11	9	164	11,2
Jihočeský	10	10	0	19	2,5	12	7	5	71	4,9
Plzeňský	8	7	1	18	2,4	11	8	3	53	3,6
Karlovarský	3	1	2	16	2,1	4	1	3	25	1,7
Ústecký	16	13	3	54	7,2	20	13	7	115	7,9
Liberecký	9	6	3	40	5,4	12	7	5	71	4,9
Královéhradecký	3	3	0	3	0,4	5	5	0	7	0,5
Pardubický	1	1	0	2	0,3	3	3	0	4	0,3
Vysočina	11	8	3	116	15,5	17	9	8	242	16,6
Jihomoravský	16	10	6	74	9,9	16	9	7	91	6,2
Olomoucký	16	13	3	93	12,5	20	13	7	165	11,3
Zlínský	16	14	2	38	5,1	20	16	4	81	5,6
Moravskoslezský	18	11	7	120	16,1	23	12	11	226	15,5
celkem	152	113	39	746	100,0	202	124	78	1458	100,0

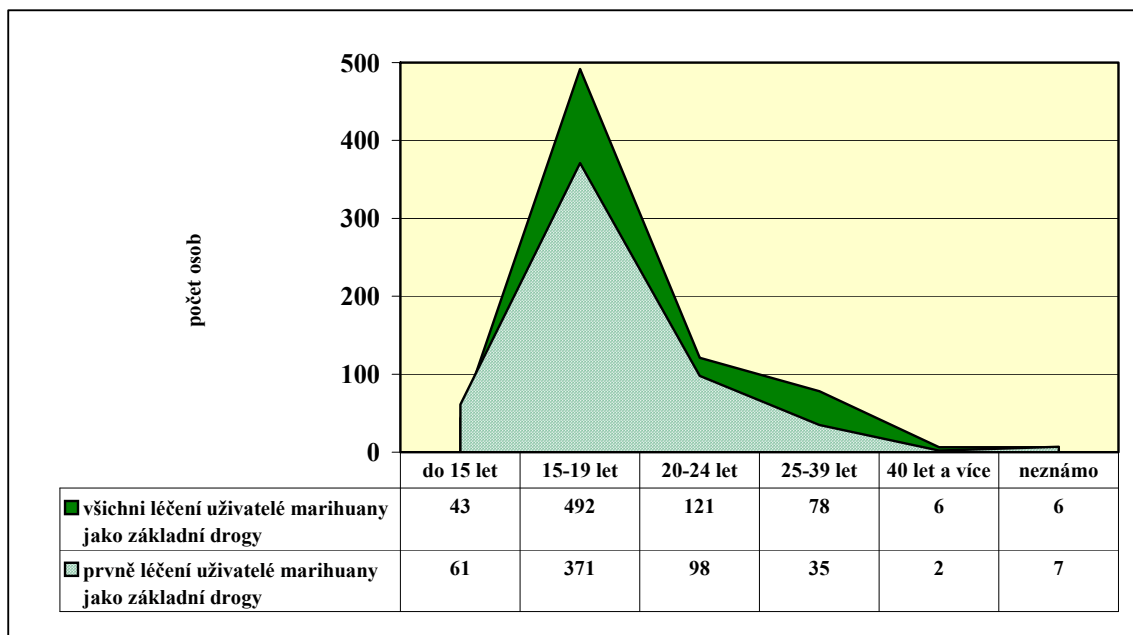
Léčení uživatelé marihuany byli nejčastěji ve věku 15 – 19 let (66 % ze všech a 67 % z prvožadatelů o léčbu), významný je však i podíl osob mladších. V roce 2004 požádalo o léčbu 43 uživatelů marihuany ve věku do 15 let, z nich 36 žádalo o léčbu poprvé v životě (*tab. č. 3*).

Tabulka č. 3: Uživatelé marihuany jako jediné drogy podle věkových skupin a pohlaví – ČR, 2004

Věková skupina	Všichni klienti				
	Muži	Ženy	Neznámo	Celkem	%
do 15 let	28	15	0	43	5,8
15-19 let	338	152	2	492	66,0
20-24 let	85	36	0	121	16,2
25-39 let	70	8	0	78	10,5
40 let a více	4	2	0	6	0,8
neznámo	6	0	0	6	0,8
celkem	531	213	2	746	100,0
	První léčba				
	Muži	Ženy	Neznámo	Celkem	%
do 15 let	22	14	0	36	6,8
15-19 let	236	120	0	356	67,0
20-24 let	53	25	0	78	14,7
25-39 let	44	7	0	51	9,6
40 let a více	2	2	0	4	0,8
neznámo	6	0	0	6	1,1
celkem	363	168	0	531	100,0

Názorněji je patrný poměr uživatelů marihuany žádajících o léčbu poprvé a uživatelů opakovaně či dlouhodobě léčených na grafu č. 1.

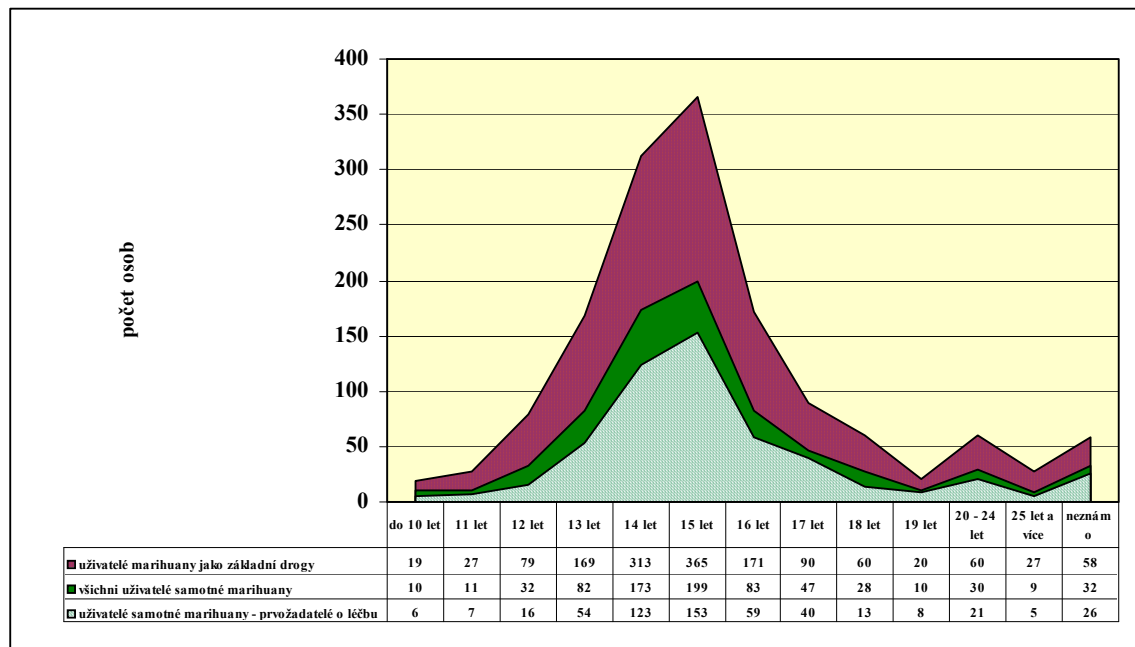
Graf č. 1: Nově evidovaní a všichni léčení uživatelé marihuany jako jediné drogy podle věkových skupin – ČR, 2004

Velice závažné je zjištění, v jakém věku začali žadatelé o léčbu marihuany užívat. Graf č. 2 přináší přehled rozložení věku prvního užití marihuany jako jediné drogy či se sekundární užívanou drogou a srovnání s věkem prvního užití všech základních drog v hodnoceném roce.

Nejčastěji byla marihuana poprvé užita ve věku 15 a 14 let, ale první zkušenosti s užitím této drogy byly zaznamenány i ve věku do 10 let. K prvnímu užití marihuany dochází ve srovnání s ostatními drogami ve výrazně nižším věku.

Graf č. 2: Uživatelé marihuany podle věku jejího prvního užití – ČR, 2004

Nejvíce uživatelů marihuany požádalo o léčbu od 6 měsíců do 1½ roku od prvního užití této drogy (21,6 % mezi všemi léčenými uživateli marihuany a 23,5 % mezi prvožadateli o léčbu). S rostoucí dobou užívání drogy klesá podíl žadatelů o léčbu (*tab. č. 4*)

Tabulka č. 4: Doba užívání marihuany jako jediné drogy před žádostí o léčbu – ČR, 2004

Doba užívání základní drogy	Všichni klienti				
	Muži	Ženy	Neznámo	Celkem	%
0 roku	25	16	0	41	5,5
1 rok	115	45	1	161	21,6
2 roky	94	30	0	124	16,6
3 roky	48	25	1	74	9,9
4 roky	33	13	0	46	6,2
5 let	25	8	0	33	4,4
6-10 let	31	10	0	41	5,5
11 let a více	11	2	0	13	1,7
neznámo	149	64	0	213	28,6
celkem	531	213	2	746	100,0
	První léčba				
	Muži	Ženy	Neznámo	Celkem	%
0 roku	23	15	0	38	7,2
1 rok	89	36	0	125	23,5
2 roky	64	26	0	90	16,9
3 roky	31	22	0	53	10,0
4 roky	25	9	0	34	6,4
5 let	17	6	0	23	4,3
6-10 let	21	8	0	29	5,5
11 let a více	6	2	0	8	1,5
neznámo	87	44	0	131	24,7
celkem	363	168	0	531	100,0

Celkem 712 léčených uživatelů marihuany jako základní drogy uvedlo, že více či méně často užívají ještě jednu či více dalších drog sekundárních. V tabulce č. 5 je přehled těchto sekundárně užívaných drog. Nejčastěji uvedli uživatelé marihuany jako sekundární drogu pervitin (375 osob), což je polovina ze všech, kdo k marihuaně užívají jakoukoliv další drogu a více než čtvrtina ze všech uživatelů marihuany jako základní drogy. Následovala extáze (139 osob) a alkohol (134 osob). Uživatelé marihuany však vyhledávali jako sekundární drogu také rozpustidla a psilocybin či LSD, dokonce v 50 případech k marihuaně užívali i heroin.

Tabulka č. 5: Drogy užívané v kombinaci s marihuanou jako základní drogou – ČR, 2004

Drogy užívané v kombinaci s marihuanou	počet	% z uživatelů marihuany jako základní drogy
heroin	50	3,4
kodein	2	0,1
brown	7	0,5
subutex	2	0,1
ostatní opiáty	9	0,6
amfetamin	1	0,1
pervitin	375	25,7
extáze	139	9,5
kokain	10	0,7
hašiš	11	0,8
barbituráty	3	0,2
benzodiazepiny	3	0,2
sedativa, hypnotoka	14	1,0
LSD	43	2,9
psilocybin	60	4,1
durman	9	0,6
toluen	66	4,5
jiná rozpustidla	7	0,5
jiné drogy, léky	24	1,6
alkohol s drohou	134	9,2

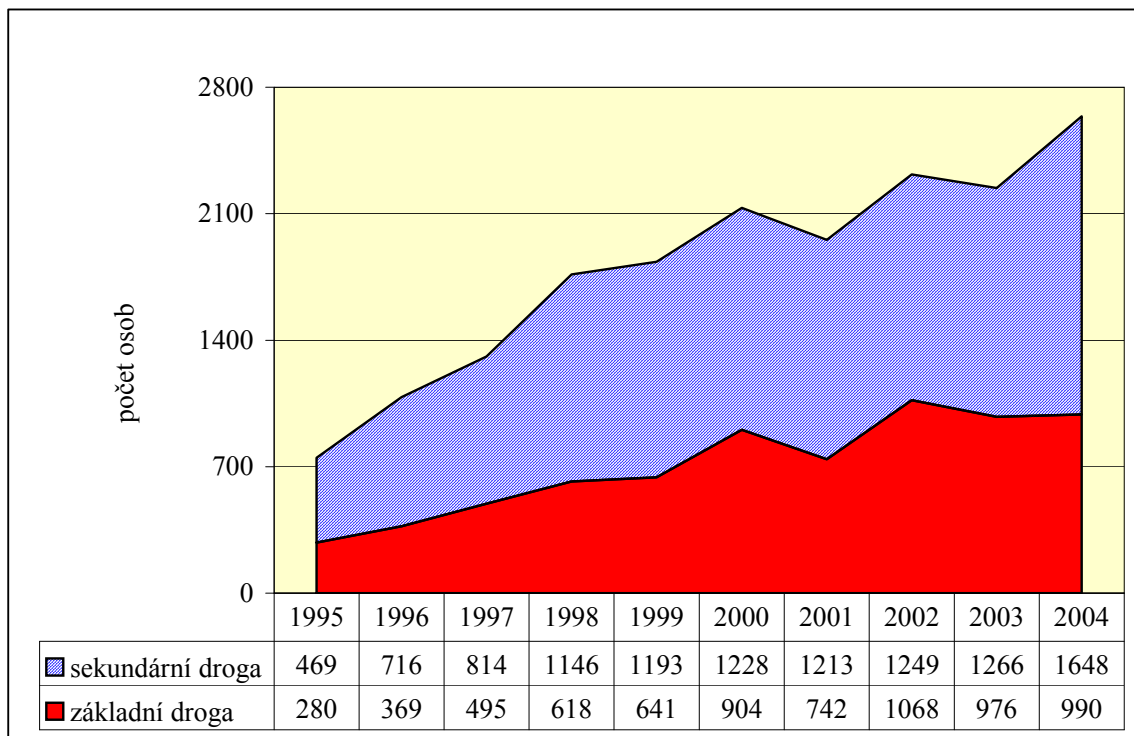
Marihuana je podstatně častěji uváděna jako sekundární droga užívaná k jiné základní droze jako doplňková či náhražková. *Tabulka č. 6* podává přehled, k jakým základním drogám léčení uživatelé drog v roce 2004 marihuanu užívali. Z 2942 léčených uživatelů drog, kteří uvedli marihuanu jako sekundární drogu, bylo 2326 uživatelů pervitinu (užívání marihuany jako sekundární drogy udalo téměř 49 % ze všech léčených uživatelů pervitinu). Užívání marihuany uvedlo 396 léčených uživatelů heroínu a 73 uživatelů rozpustidel jako základní drogy.

Tabulka č. 6: Marihuana užívaná jako sekundární droga s jinou základní drogou – ČR, 2004

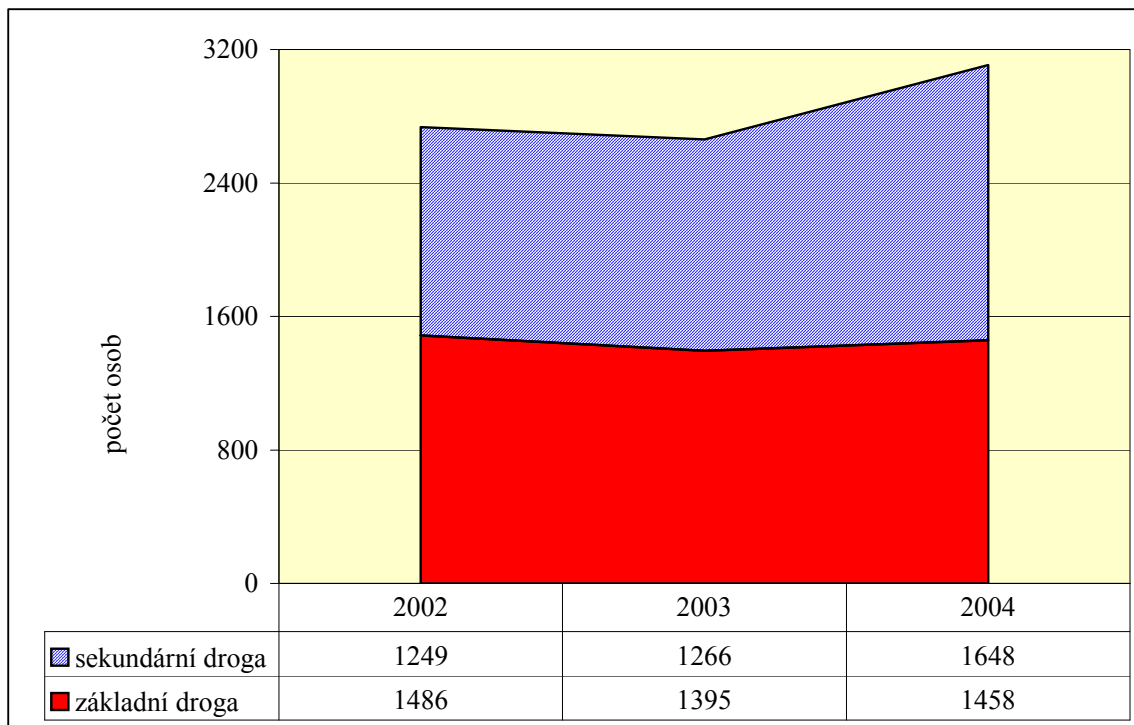
Základní drogy	počet	% ze všech uživatelů drog za rok 2004	% z uživatelů příslušné základní drogy
heroin	396	4,5	21,6
morfin	1	0,0	12,5
kodein	2	0,0	12,5
brown	20	0,2	40,0
metadon	2	0,0	5,9
subutex	30	0,3	20,7
ostatní opiáty	31	0,4	36,9
pervitin	2326	26,3	48,6
extáze	23	0,3	62,2
speed	1	0,0	100,0
kokain	7	0,1	38,9
benzodiazepiny	5	0,1	11,4
sedativa, hypnotoka	4	0,0	12,5
LSD	14	0,2	73,7
durman	2	0,0	100,0
toluen	69	0,8	34,3
jiná rozpustidla	4	0,0	20,0
jiné drogy, léky	5	0,1	17,9
celkem	2942	33,3	33,3

Na grafu č. 3 je patrný trend počtu nově léčených uživatelů marihuany od roku 1995, kde je zachycen poměr uživatelů této drogy jako základní či sekundární. Každoročně stoupá počet nově evidovaných uživatelů marihuany, zejména jako uživatelů sekundární drogy. Po vzestupném trendu počtu uživatelů marihuany jako základní drogy do roku 2002 je v posledních 2 letech patrný mírný pokles. Situace mezi všemi léčenými uživateli marihuany je na grafu č. 4. Tato data jsou však pouze od roku 2002. Ve sledovaném období každoročně počet uživatelů marihuany žádajících o léčbu stoupá (opět především užívání marihuany jako sekundární drogy).

Graf č. 3: Trend počtu uživatelů marihuany jako základní a sekundární drogy mezi nově léčenými uživateli drog – ČR, 1995 – 2004

Graf č. 4: Trend počtu uživatelů marihuany jako základní a sekundární drogy mezi všemi léčenými uživateli drog – ČR, 1995 – 2004

Závěrem lze konstatovat, že užívání marihuany je mezi léčenými uživateli v ČR registrováno stále častěji, a to jako drogy základní, ale především jako drogy sekundární. Více marihuanu užívají muži. Nejvíce je postižena věková skupina 15 – 19 let. S užívání drogy začínají uživatelé marihuany velmi záhy ve srovnání s užíváním jiných drog. Počet uživatelů marihuany prudce stoupá od věku 12 let a kulminuje ve 14 – 15 letech. I přes proklamovanou „neškodnost“ marihuany žádá každoročně přes 700 uživatelů pouze této drogy o léčení, dalších zhruba 700 žadatelů o léčbu spolu s marihuanou užívá ještě další drogy. Marihuana je nejčastější sekundární užívanou drogou, kdy ji jako doplňkovou či překlenovací drogu v roce 2004 uvedlo přes 33 % všech léčených uživatelů drog. Problém užívání marihuany není pouze záležitostí některých lokalit v ČR, užíváním marihuany je zasažena populace ve všech krajích, což dokumentuje rozšíření nabídky této drogy na celé území republiky. Tyto nálezy korespondují i s výsledky populačních studií, které v ČR proběhly v minulých letech.

HISTORIE NELEGÁLNÍCH DROG VE ŠVÉDSKU

Pelle OLSSON,
novinář a spisovatel

Švédsko bylo asi první evropskou zemí s rozsáhlým zneužíváním nelegálních drog mezi mládeží. Již v roce 1954 byla diagnostikována sociálním zdravotním úředníkem teenagerka jako první osoba závislá na nitrožilním užívání. V tomtéž roce se drogový problém poprvé stal předmětem diskuse v parlamentu. Nicméně trvalo to dlouho, nežli politici zareagovali. Podle některých lidí drogová situace nikdy nebyla v popředí zájmu.

Nejčastěji užívanou drogou v té době byly drogy amfetaminového typu. Lékaři je předepisovali pod různými názvy: Ritalina, Preludin, Fenedrin. Oficiálně byly užívány pro hubnutí nebo pro udržení bdělého stavu.

Tyto léky byly užívány a zneužívány mnoha prostými Švédy od té doby, kdy se poprvé objevily na trhu v roce 1938. Ve čtyřicátých letech 60000 osob užívalo amfetamin příležitostně a z toho 4000 ho užívalo pravidelně.

V padesátých a šedesátých letech byly tyto stimulanty klasifikovány jako omamné látky a později zmizely z legálního trhu. V té době se hlavně zneužívaly v subkulturních komunitách ve Stockholmu, například v jazzových klubech, mezi zločinci a mezi mladými lidmi se sociálními problémy.

Od té doby se amfetamin stal nejběžnější nelegální drogou mezi švédskými drogově závislými (nikoliv tedy metamfetamin jako v České republice)). Heroin nezasáhl drogovou scénu až do roku 1975.

V šedesátých letech se ve velkých skupinách mladých lidí stalo populární konopí. V té době mělo Švédsko pravděpodobně nejvyšší prevalenci konopí v Evropě. Školní výzkumy u 15 až 16 letých studentů ukázaly, že 30-35 % z nich v roce 1971 ve Stockholmu kouřilo hašiš nebo marihuanu. V celé zemi to činilo 15%.

Sweden was maybe the first country in Europa with a large-scale abuse of illegal drugs among youngsters. Already 1954 the first intravenous drug addict, a teenage girl was diagnosed by a social medical officer. The same year the drug problems was for the first time under debate in the parliament. However it took a long time before the politicians reacted. According to some people the drug situation has never been a question of priority.

The drugs of choice at that time was amphetamine type of drugs. They were prescribed by doctors under different names: Ritalina, Preludin, Fenedrin. Officially they were used to get slim and to get alert.

These medicines were used and misused by many common Swedes since they first appeared in the market 1938. In the 1940s about 60.000 persons used amphetamine now and then. 4000 used them regularly.

In the 1950s and 60s these stimulants became classified as narcotic drugs and later they disappeared from the legal market. By this time they were mostly abused in subcultures in Stockholm, for example in jazz clubs, among criminals and among young people with social problems.

Since then amphetamine became the most common illegal drug, (not metamphetamine like in the Czech Republic) among Swedish drug addicts. Heroin did not reach the drug scene until 1975.

In the 60s cannabis started to get popular among big groups of young people. At this time Sweden had probably the highest prevalence of cannabis use in Europa. School surveys among 15-16 year old students showed that 30-35 % of them had smoked hash or marijuana 1971 in Stockholm. In the country as a whole it was 15 %.

Díky alarmující situaci a nápadné diskusi v novinách a v televizi dala vláda několika psychiatrům povolení předepisovat amfetamin – a také morfin – omezené skupině závislých osob s cílem pomoci jim zbavit se drog. To bylo v roce 1965. tato tak zvaná léčba byla brzy velice populární, ale jistěže nikdy nikoho neodradila od užívání drog. Právě naopak. Užívání drog mezi těmito pacienty dramaticky vzrostlo. Po roce bylo 155 pacientů, ale zůstal jen jeden lékař. Experiment skončil v roce 1967 po několika tragických případech úmrtí na předávkování.

Drogová politika ve Švédsku byla stále velice liberální, ale v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let se stala čím dále tím více restriktivní. Právě během těchto desetiletí byl vypracován švédský model drogové politiky; udělala se spousta preventivní práce ve školách a rovněž v jiných orgánech, byla dokončena řada léčebných zařízení a silné policejní donucení fungovalo nejen proti obchodu s drogami, ale také proti zneužívání drog. Od roku 1993 je drogovým právem zakázáno dokonce požívání drog.

Model se ukázal jako vcelku úspěšný. I když počet těžce drogově závislých *) vzrostl z přibližně 12000 v roce 1979 na 17000 v roce 1992, neobjevovalo se mezi mladými lidmi na konci osmdesátých let tolik nových závislých osob.

V té době užívala konopí pouze 3-4 % studentů ve věku 15 až 16 let. Možná to je nejnižší výsledek v Evropě.

Dnešní situace není tak slavná. Kouření konopí je stále na nejnižší úrovni v Evropě; 8% celoživotní prevalence porovnejme se 44% v České republice ve skupině 15 až 16 letých studentů.

Ale úmrtnost mezi závislými osobami je velmi vysoká a počet těžce drogově závislých se zvýšil až na přibližně 22-25000 osob, z čehož hlavní část tvoří uživatelé amfetaminu jako hlavní drogy a kolem 30 % převážně zneužívá heroin.

Due to the alarming situation and a loud debate in newspapers and TV, the Government gave a couple of psychiatrists permission to prescribe amphetamine – and also morphine – to a limited group of addicts in order to help them off the the drugs. The year was 1965. This so called treatment was soon very popular, but of colurse it never made anyone stop using drugs. On the contrary. The drug use among them increreded dramaticlly. After a year there were 155 patients but only one doctor left. The experiment ended 1967 after some tragic death cases of overdoses.

The drug policy was still very liberal in Sweden, but during the70s and 80s it became more and more restrictive. It was during these decades the Swedish model of drug policy was built up; lots of prevention work in schools and from other authorities as well, a range of treatment fascilities were implemted and a strong police force worked not only against drug trafficking but also against drug abuse. Since 1993 even the consumption of drugs is forbidden in the drug laws.

*The model was quite succesful. Although the number af heavy drug addicts *) increased from about 12.000 1979 to about 17.000 1992, there were not so many new addicts among young people at the end of 1980s.*

Only 3-4 % of 15-16 year old students had used cannabis at this time. Maybe lowest result in Europe.

The situation today is not so bright anymore. Cannabis smoking is still among the lowest in Eruope; 8 % life time prevalence compared with 44 % in the Czech Republic among 15-16 year old students.

But the death rates among addicts is very high and the number of heavy drug addicts has increased to about 22- 25.000 persons of which the main part use amphetamine as their main drug and about 30 % mostly abuse heroin.

Zkrácení sociálních výdajů rozpočtu omezilo hodně úsilí vlády. Například počet míst pro léčbu v bydlíštích klesl o 40% (hlavně na počátku devadesátých let). Mnohé specializované drogové policejní jednotky po celé zemi zmizely. Školy si již nemohou dovolit protidrogovou výchovu ve velkém rozsahu.

Dnešní švédská diskuse o drogách není tak moc o tom, zda máme opustit restriktivní model a pokusit se o liberálnější přístup. Výzkumy veřejného mínění ukazují, že veřejnost podporuje, aby užívání drog zůstalo zakázáno.

Probíhá také debata o výměně injekčních stříkaček, která je ve Švédsku s pouze dvěma programy v celé zemi kontroverzní. Když vláda navrhla zřízení více poliklinik pro výměnu stříkaček, došlo k mnoha protestům. Argumentem proti tomu je hlavně skutečnost, že výskyt HIV a incidence (tedy nově nakažené osoby) mezi drogově závislými je nižší ve Stockholmu, ve městě, kde nejsou takové programy, než v mnohem větších evropských městech. S výjimkou Prahy, která musí být číslo jedna v celé Evropě. Švédský způsob jak se vypořádat s problémem HIV je informovanost a dobrovolné testování. Každý drogově závislý je velice dobře zpraven o nebezpečí plynoucím ze sdílení jehel. Výměna stříkaček by nevytvořila lepší situaci, ale asi by dala signál, že je v pořádku, když si lidé píchají drogy. Takovým směrem se ubírá diskuse.

Nicméně ti, kdo pracují v protidrogové oblasti: sociální pracovníci, rodiče drogově závislých, policisté a dokonce i sami drogově závislí jsou velmi znepokojeni obtížemi, se kterými se setkávají při dosažení léčby drogových problémů. Dokonce i nedávno publikovaná zpráva INCB za rok 2004 si všimá téhož problému: "úřad silně povzbuzuje vládu k tomu, aby přiznala vyšší prioritu léčbě uživatelů drog." tato kritika je velmi vážná a měla by velmi znepokojovat zodpovědné ministry.

The cutting of the social budget has limited the ambition from the Government a great deal. For example, the number of residential treatment places decreased with 40 % (mostly during the first years of the 90s). Many specialized drugs squads all over the country has disappeared. The schools can't afford drug education in a large scale anymore.

The Swedish drug debate today is not so much whether we shall leave the restrictive model and try a more liberal approach. Opinions polls shows that the public support drug consumption shall remain forbidden.

There is also a debate about syringe exchange, which is controversial in Sweden with only two programs in the whole country. When the Government proposed more syringe exchange policlinics there were many protests. The argument against this is mainly due to the fact that the hiv-rate and incidence (= new infections) among drug addicts is lower in Stockholm – a city with no such programs - than most big cities in Europe. Except Prague, which must be number one in in the whole Europe. The Swedish way to handle hiv is information and voluntary testing. Every drug addict is very well aware of the danger of sharing needles. Exchange of syringes would not create a better situation, but maybe give a signal that it is okay to inject drugs. That's how the debate goes.

There is however a great concern among people who works in the drugs field; social workers, parents to drug addicts, policemen and drug addicts themselves, about the difficulties to get treatment for drug problems. Even the recently published INCB.report 2004 notes the same. " ...the Board strongly encourages the Government to accord higher priority to the treatment of drug abusers." This critic is very serious and should be of great concern for the responsible ministers.

Švédsko již nicméně nemá důvody, aby bylo na něco v mezinárodní diskusi pyšné.

(*) intravenózní užívání drog nebo každodenní užívání nějaké nelegální látky

Sweden has not so much to be proud of in the international drug debate anymore.

(*) *Intravenous drug abuse or daily use of any illegal substance.*

PRAKTICKÉ VYUŽITÍ SOUPRAVY K ORIENTAČNÍ DETEKCI DROG NIK

kpt. Mgr. Michal DERÉ, NPC

Základním úkolem trestního řízení je náležité zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů, které však není možné bez provedení potřebných důkazů v souladu se zákonem. V případech objasňování trestných činů souvisejících s nelegální výrobou, držením a distribucí omamných a psychotropních látek a jedů, tedy takzvaných

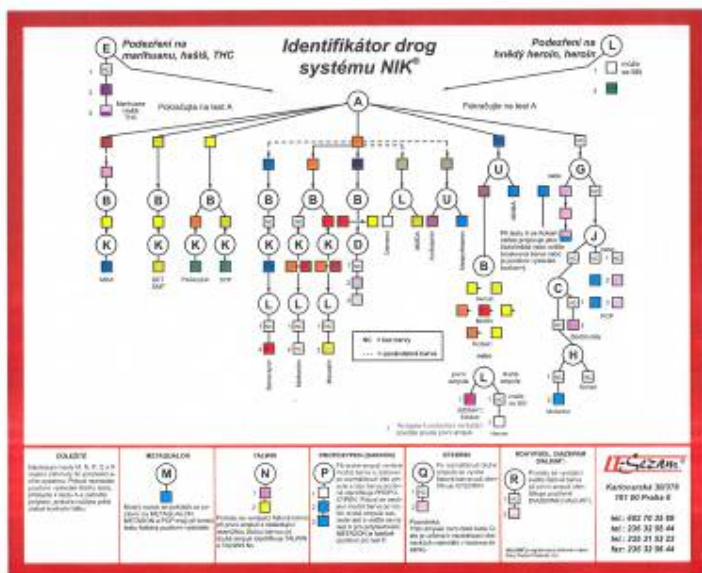
drogových trestných činů, je jedním z prvotních úkolů policejních orgánů zjistit, zda zajištěné předměty vůbec obsahují omamné nebo psychotropní látky, prekurzory nebo jedy ve smyslu příslušných zákonných ustanovení. Výsledek laboratorního expertizního zkoumání zajištěných předmětů je pak pro orgány činné v trestním řízení důkazem o množství a kvalitě zkoumané látky a dává jednoznačnou odpověď na otázku týkající se kvantity a kvality.

V prvotní fázi šetření případu je však mnohdy nezbytné v co nejkratší době určit alespoň orientačně, zdali se může jednat o omamnou nebo psychotropní látku či prekurzor a vyloučit z dalšího zkoumání látky, které nejsou uvedeny na seznamech těchto látek. Typickou situací bude nález neznámé látky při kontrole motorového vozidla, při zadržení pachatele trestného činu, ale i nutnost vyloučení neškodných či běžně užívaných látek a léčiv, nalézáných při domovních prohlídkách, ze složitého, zdlouhavého a v neposlední řadě i finančně náročného expertizního zkoumání. Negativní výsledek orientačního testu neznámé látky pak může zabránit i zbytečnému a neoprávněnému zadržení nevinné osoby, neboť již v poměrně krátké době od omezení osoby na svobodě může rozptýlit podezření, že se dopustila protiprávního jednání. Na druhé straně však i pro zadržení podezřelého a provádění dalších neodkladných úkonů je třeba v poměrně krátké době alespoň předběžně zjistit, zdali nalezený předmět či substance může obsahovat látku, uvedenou na seznamech omamných a psychotropních látek či prekurzorů.

Z těchto důvodů byly soupravy k orientační detekci omamných a psychotropních látek zavedeny do výbavy pracovišť služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky (SKPV). Výhodou používání těchto orientačních detekčních souprav je poměrně jednoduchá manipulace, zřetelný a transparentní výsledek zkoušky, který lze zadokumentovat standardními prostředky, jako videozáznamem, fotograficky a samozřejmě protokolem či úředním záznamem. V protokolu, který má být použit jako součást spisového materiálu, musí policejní orgán mimo jiné popsat okolnosti a místo nálezů, vizuální vzhled předmětu či látky, průběh a výsledek orientační zkoušky a nesmí zapomenout uvést celkovou zjištěnou hmotnost látky nebo předmětu a hmotnost vzorku, spotřebovaného při orientační zkoušce.

Moderním typem takové soupravy, užívané v praktickém výkonu služby v Policii České republiky, je polytestovací systém identifikace omamných a psychotropních látek NIK, která

umožňuje během několika minut provést na místě orientační identifikaci podezřelé látky. Souprava obsahuje systematickou řadu testů, kterými lze vylučovací metodou určit zkoumanou látku. Tento několikastupňový způsob zkoumání třídí i chybné výsledky pozitivní a negativní. Určující pro výsledek je barva. Když je nějaká látka rozpuštěna ve speciálním roztoku nebo činidle, dojde k jejímu charakteristickému zbarvení. Zbarvení vzniklé smísením dvou známých látek je tedy

jednoznačné a tudíž předvídatelné. Tento proces se nazývá kolorimetrie. Souprava obsahuje přehlednou tabulku, podle které lze určit zkoumanou látku.

Plošné zavedení určitých výrobků či technologií do bezpečnostních sborů se ne vždy setká s příznivou odezvou, jiné produkty po čase „upadnou v zapomnění“ nebo jsou díky vývoji moderních technologií brzy překonány a samozřejmě kromě základních služebních pomůcek, jako jsou zbraně, střelivo, radiové spojení apod. nelze řadu tzv. materiálových položek centrálně unifikovat. Proto je určitě zajímavé podívat se, jaké zkušenosti s praktickým využitím orientační detekční soupravy NIK mají na pracovištích s rozdílným nápadem trestné činnosti, odlišnou systemizací i věcnou příslušností policisté, zabývající se problematikou „toxi“.

Obvodní ředitelství Policie ČR – SKPV Praha I

OŘ PČR Praha I zahrnuje obvody Prahy 1,6 a 7 a problematiku nedovolené výroby a distribuce OPLJ zpracovává 5. oddělení odboru obecné kriminality SKPV. Soupravu NIK využívá oddělení kromě rozsáhlejších realizačních akcí i při potírání „klasické“ pouliční drogové kriminality. Pro pracovníky oddělení je tak souprava nenahraditelným pomocníkem, neboť zejména při zadržení osoby, podezřelé z distribuce drog (dealera) lze pomocí soupravy provést již mezi prvotními úkony orientační detekci látek, které má dealer u sebe a ve velmi krátké době tak rozhodnout o dalším postupu – zahájení trestního stíhání pachatele popř. rozptýlení podezření ze spáchání protiprávního skutku, čímž dochází ke značné úspoře času, sil a prostředků.

Nejčastěji zde bývá orientační test prováděn u metamfetaminu – pervitinu, heroínu a marihuany a výsledky následných expertiz na OKTE Policie ČR Správy hl.m.Prahy nebo na Kriminalistickém ústavu Praha potvrzují spolehlivost výsledků orientačních testů.

Okresní ředitelství Policie ČR - SKPV Zlín:

Na OŘ PČR Zlín se problematikou nedovolené výroby a distribuce OPLJ zabývá skupina extrémismu, toxí a mládeže oddělení obecné kriminality SKPV. Pracovníci skupiny mají k dispozici soupravu NIK, kterou využívají jednak pro orientační detekci OPL, zajišťovaných v rámci trestního řízení, ale i pro potřeby dalších policejních orgánů v rámci okresního ředitelství – obvodní oddělení a skupinu pro zbraně, střelivo, výbušniny a drogy, tj. zejména pro orientační detekci drog, přechovávaných pro vlastní potřebu. Souprava je využívána zpravidla při každém záchytu či nálezů látek, u kterých je důvodné podezření, že se může jednat o omamné nebo psychotropní látky, frekvenci užívání odhadují pracovníci skupiny průměrně na 15x měsíčně. Nejčastější orientačně zkoumanou látkou je marihuana (cca 10x měsíčně), další poměrně frekventovanou látkou je metamfetamin – pervitin (cca 3x měsíčně). Zkušenosti mají i s orientační detekcí tablet extáze, kde provádějí několik testů ročně.

Pracovníci OŘ PČR Zlín poukazují na velmi dobré a transparentní výsledky orientačních testů, mezi které řadí např. pozitivní výsledek testu vzorku „matečního“ roztoku z finální fáze výroby metamfetaminu, který potvrdil přítomnost metamfetaminu v tomto roztoku, dále pozitivní výsledky testů vzorků z vodných roztoků OPL připravených v injekčních stříkačkách k aplikaci, nebo naopak negativní výsledek testu látky, jež byla později identifikována jako vitaminový preparát.

Spolehlivost prováděných testů je pak u případů, kdy je zejména v rámci trestního řízení nutno vyžádat odborné vyjádření popř. znalecký posudek, potvrzována výsledky prováděných expertiz na OKTE Policie ČR Správy Jihomoravského kraje.

Policie ČR národní protidrogová centrála SKPV – 1. oddělení

Působnost 1. oddělení NPC je v rámci odhalování a vyšetřování závažné organizované trestné činnosti na úseku nedovoleného nakládání s OPL vymezena oblastí přírodních a polosyntetických drog, tzn. především heroinu, kokainu a cannabisových produktů. Při odhalování uvedené trestné činnosti pracovníci oddělení používají soupravu NIK v různých stádiích trestního řízení několikrát měsíčně, nejčastěji provádějí testování látek na přítomnost heroinu.

Pracovníci oddělení využívají i možnosti použití ad hoc pouze několika jednotlivých komponentů soupravy (bez nutnosti manipulace s celým kufrem v terénu). Dále se jim daří odhadovat předpokládanou koncentraci omamné látky ve vzorku podle rychlosti reakce a intenzity zbarvení (čím vyšší je koncentrace účinné látky, tím je rychlejší reakce a intenzita zbarvení a naopak), za dodržení dalších základních zásad pro provádění orientačního testu – zejména nutnosti použít pouze nepatrné množství vzorku. Tyto výsledky testů jsou pak následně potvrzovány expertizami, převážně na Kriministickém ústavu Praha.

Polytestovací systém identifikace omamných a psychotropních látek NIK má samozřejmě celou řadu možností využití i v rámci činnosti dalších bezpečnostních složek České republiky – např. Celní správy při celních kontrolách osob a záchytech drog pašovaných v zásilkách, Vězeňské služby při odhalování případů přechovávání a užívání omamných a psychotropních látek obviněnými a odsouzenými osobami ve věznicích, nebo i Vojenské policie při plnění bezpečnostních úkolů v rámci Armády České republiky. Souprava NIK je nejrozšířenějším orientačním identifikačním systémem neznámých narkotických látek na světě. Její výrobce,

společnost Armor Holding Inc. uvádí, že spolehlivost orientačních testů je při dodržení stanovených postupů vyšší než 99%.

Výhradním distributorem testovacích souprav NIK pro Českou republiku je firma L.T.-SEZAM, Karlovarská 378/30, 161 00 Praha 6.

NA POČÁTKU BYLO ŠÍLENSTVÍ

Z knihy *Sny svědomí, CIA, LSD a revolta 60. let*

HLEDAČI DROGY PRAVDY

Na jaře 1942 shromáždil generál William Donovan, náčelník Úřadu strategických služeb (Office of Strategic Services, OSS) - válečného předchůdce CIA, půl tuctu významných amerických vědců a požádal je, aby se ujali přísně tajného výzkumného programu. Jejich úkolem bylo, jak jim Donovan vysvětlil, vyvinout pro účely zpravodajských výslechů drogu, jež by indukovala mluvení. Tvrdil, že potřeba takové zbraně je natolik akutní, že ospravedlňuje jakýkoli pokus, jak ji najít.

Používání drog tajnými agenty patřilo po dlouhou dobu ke špionážímu folkloru, ale toto byl první propracovaný pokus ze strany americké špionážní organizace o ovlivnění lidského chování chemickými prostředky. „Nebáli jsme se vyzkoušet věci, které se předtím nikdy nedělaly,“ prohlásil Donovan, který byl známý svým neformálním a nekonvenčním přístupem ke špionážímu řemeslu.

Doktor Winfred Overhulser, ředitel nemocnice sv. Alžběty ve Washingtonu, D.C., byl jmenován předsedou výzkumné komise. Mezi další členy patřili doktor Edward Strecker, tehdy prezident Americké psychiatrické asociace, a Harry J. Anslinger, ředitel Federálního úřadu pro narkotika. Komise prozkoumala a zavrhlá ohromné množství drog včetně alkoholu, barbiturátů a kofeinu. Byl zkoušen i peyotl a skopolamin, ale vidiny, jež tyto látky vyvolávaly, zasahovaly nežádoucím způsobem do průběhu výslechů. Nakonec byla jako nejvhodnější prostředek vedoucí k mluvení vybrána marihuana.

Procesem zvaným esterifikace získali vědci OSS z vysoce účinného extraktu konopí hustou průzračnou tekutinu. Tento konečný produkt byl bez barvy, zápachu či chuti. Bylo by téměř nemožné jej zjistit, pokud by byl někomu tajně podvrhnut, a přesně to špioni zamýšleli. „Nemáme důvod se domnívat, že jakákoli jiná země či organizace zná přípravu této speciální drogy,“ tvrdil dříve tajný dokument OSS. Dále OSS tento extrakt marihuany označuje jako "TD" - dosti průhledný krycí název pro "drogu pravdy" (Truth Orug).

Na zasvěcených i nezasvěcených osobách se zkoušely různé způsoby aplikace. Pracovníci OSS zjistili, že roztok této látky může být "injikován do jakéhokoli druhu potravy - např. do bramborové kaše, másla, salátové zálivky nebo cukroví." Jiný systém spoléhal na použití látky napuštěné drogou. Tyto metody měly však i své nevýhody. Co kdyby měl někdo příliš velký apetit? Příliš mnoho TD mohlo danou osobu odrovnat a učinit ji výslechu neschopnou. OSS nakonec rozhodl, že nejlepším způsobem bude injikování roztoku TD do cigaret či doutníků pomocí injekční stříkačky. Po vykouření takové dávky by se daná osoba dostala do stavu náležitého opojení a v tomto okamžiku by nastoupil obratný vyšetřovatel a pokusil by se dostat z člověka všechno, co ví.

Účinky TD byly popsány v jedné zprávě OSS: „Zdá se, že TD uvolňuje jakékoli zábrany a umrtvuje oblasti mozku, které řídí rozvahu a opatrnost individua. Akcentuje smysly a zviditelňuje veškeré silné individuální charakteristiky. Snižuje sexuální zábrany a natolik posiluje smysl pro humor, že jakákoli věta či situace může být pro daného jedince extrémně zábavná. Na druhé straně může zdůraznit negativní vlastnosti dané osoby. Obecně se dá říci, že převažující reakcí je rozpustilost a povídavost“.²

Po testech TD na sobě, svých spolupracovnících a pracovnících armády používali agenti OSS drogy i při svých operacích, i když jen v omezeném měřítku. Výsledky byly smíšené. V určitých případech osoby vystavené působení TD cítily nepotlačitelné nutkání

² To bylo dosti mírné a humorné zhodnocení účinků marihuany ve srovnání s veřejným tažením Harryho Anslingera, šéfa protinarkotického oddělení, který vedl tvrdou mediální kampaň proti "vražedné trávě",

"hovořit o psychologicky nabitých tématech. Cokoli se člověk pokouší zatajit, je vynášeno na povrch jeho podvědomí." Ale byli zde rovněž takoví, kteří zažívali "toxické reakce" - známé v žargonu pozdějších dní jako "kocovina". Jeden nezavěšený člověk začal být podrážděný, vyhrožoval a stěžoval si, že má pocit, jako by byl "dvěma různými lidmi zároveň". Zvláštní povaha jeho symptomů vyloučila jakýkoli pokus o jeho vyslyšení.

Tak to šlo od jednoho extrému k druhému. Jednou se zdálo, že TD stimuluje "záchvaty mluvení", jindy se začali lidé chovat paranoidně a neřekli jediné slovo. Tato nevypočitatelnost se ukázala být hlavním kamenem úrazu a „Donovanovi snílci“, jak byli entuziastičtí pracovníci OSS nazýváni, si začali zdráhavě odvykat od svého marihuanového pobláznění. Jejich eskapády shrnula ručně psaná poznámka na okraji jednoho dokumentu OSS: "Tato droga se vzpírá jakékoli odborné a důkladné analýze a stejně tak i veškeré možnosti svého praktického použití."

CIA a armáda po válce navázaly v tajném hledání séra pravdy tam, kde OSS skončil. Vedení se ujalo námořnictvo, když v roce 1947, ve stejném roce, kdy byla vytvořena CIA, iniciovalo projekt CHATTER. Tento projekt, jenž byl charakterizován jako "útočný" program, měl vyvinout prostředky k získávání informací nezávisle na vůli vyslychaného, ale bez fyzického násilí. V tomto směru prováděl doktor Charles Savage experimenty s meskalinem (polosyntetickým extraktem z peyotlového kaktusu, způsobujícím podobné halucinace jako LSD) v Lékařském výzkumném institutu námořnictva ve městě Bethesda ve státě Maryland. Ale tyto výzkumy, při kterých byla používána zvířata i lidé, účinné sérum pravdy nepřinesly, a projekt CHATTER byl v roce 1953 ukončen.

Námořnictvo se začalo zajímat o meskalin jako o výsledkový prostředek poté, co se američtí vyšetřovatelé dozvěděli o pokusech o ovládnutí lidského mozku, které během druhé světové války prováděli nacističtí doktoři v koncentračním táboře Dachau. Když nacisté podali halucinogen třiceti vězňům, dospěli k závěru, že "ani po nejsilnějších dávkách meskalinu není možné vnutit svou vůli někomu druhému, jako je tomu v hypnóze". Ale droga přesto přinášela vyšetřovatelům SS jisté výhody, protože byli schopni vylákat "z člověka i ta nejintimnější tajemství, jen když dokázali chytře klást otázky". Nepřekvapuje, že se "vždy projevovala i nenávist a pomstychtivost".

Meskalinové experimenty v Dachau popisovala dlouhá zpráva Námořní technické mise Spojených států, která při hledání každičkého útržku průmyslových materiálů a vědeckých dat, které mohly být získány z trosk Říše, proslídila celou Evropu. Tato mise zařídila pod záštitou projektu Paperclip, na který během prvních let studené války dohlížela CIA, hromadný přesun více než šesti set špičkových nacistických vědců. Mezi těmi, kteří takto emigrovali do Spojených států, byl doktor Hubertus Strughold, německý vědec, jehož nejbližší podřízení (doktor Sigmund Ruff a doktor Sigmund Rascher) se přímo podíleli na experimentech "aviatické medicíny" v Dachau, mezi které patřil i výzkum meskalinu.³ Přes

³ Strugholdovi podřízení vpichovali vězňům v Dachau benzin, drtili je ve vysokotlakých komorách, stříleli do nich, aby mohli na jejich ranách testovat silná krevní srážedla, nutili je stát nahé v mrazu nebo je potápěli do bazénů s ledovou vodou, aby mohli sledovat, za jak dlouho zemřou. Jak napsal v článku o Strugholdovi Charles R. Allen, Jr., autor knihy *From Hitler to Oned Sam: How American Intelligence Used Nazi War Criminals* (Od Hitlera k Strýčku Samovi: Jak americká zpravodajská služba využívala nacistické válečné zločince): "Všechny experimenty s jedem, plynem, úmyslným infikováním obětí malárií, tyfem a dalšími infekčními chorobami způsobujícími muka vedoucí k okamžité či pomalé smrti měly něco společného. Ať šlo o podtlakové komory, mráz či pití mořské vody nebo o střílení "dobrovolníků" plynovými náboji - zjevným cílem veškerých testů prováděných v Dachau bylo zvýšení účinnosti Hitlerových zločineckých válečných praktik proti lidstvu."

Po válce odsoudil spojenecký tribunál v Norimberku mnoho nacistických lékařů k smrti za jejich roli při lékařských zvěrstvech v Dachau a v dalších koncentračních táborech. Norimberští soudci zároveň předložili etický kodex pro vědecký výzkum, který určoval, že od všech osob, které jsou subjektem výzkumu, je nutno získat plně dobrovolný souhlas, a že takové experimenty by měly sloužit pouze k získávání výsledků, které není možno získat žádným jiným způsobem, a ty by měly sloužit pro blaho společnosti.

I když doktor Strughold unikl trestnímu stíhání, jeho jméno se později objevilo na hlavním seznamu

opakovaná obvinění, že během války podporoval medicínské zvrhlosti, se Strughold usadil v Texasu a stal se důležitou postavou amerického kosmického programu. Po Wernheru von Braunovi byl nejvyšším nacistickým vědcem, kterého zaměstnávala americká vláda a kterého později NASA oslavovala jako "otce kosmické medicíny".

Mezitím CIA spustila intenzivní výzkum směřovaný k rozvoji "speciálních" výslechových technik. Ke konci čtyřicátých let se jevily slibně dvě metody. První zahrnovala narkohypnózu, kdy se psychiatři CIA pokoušeli po podání mírného sedativa navodit stav transu. Druhá technika znamenala kombinaci dvou různých drog s protichůdnými účinky. Pokusná osoba nejdříve dostala silnou dávku barbiturátů, která ji "uzemnila", a potom dostala stimulační injekci, obvykle nějakého amfetaminu. Jak se člověk začal probouzet ze somnambulního stavu, dostával se do určitého bodu ještě před plným probuzením. Tento stav omámení, který je v dokumentech popisován jako "zóna příšeří", byl považován za optimální pro vyslýchání.

Lékaři CIA se snažili tento stuporózní stav co nejvíce prodloužit. Aby udrželi tuto jemnou rovnováhu mezi vědomím a bezvědomím, zaváděli do obou paží pokusné osoby nitrožilní sondy. Z jedné sondy proudil uklidňující prostředek, z druhé povzbuzující prostředek. Vyšetřovatel pak mohl pouhým hnutím prstu regulovat tok chemikálií. Cílem bylo vyvolat jakýsi "náráz" náhlý příval myšlenek, emocí, důvěrnosti, atd. V tomto směru byly testovány různé kombinace: Seconal a Dexedrin, Pentothal a Desoxyn, a podle rozmaru operujícího agenta mohly být vylepšeny i trochou marihuany (starého pomocníka OSS, o kterém CIA hovořila jako o "cukru").

Drogový přístup nebyl zrovna přísně vědecký. Neexistovala žádná předem stanovená pravidla či operační procedury ohledně toho, jaké drogy by měly být v určité situaci použity. Vyšetřovatelé CIA byli odkázáni na svůj vlastní důmysl a jistá rizika byla zřejmě nevyhnutelná. V jednom případě skupina expertů CIA chvatně vypracovala oběžník poté, co obdržela zprávu od jednoho speciálního výslechového týmu. Lékařští konzultanti konstatovali, že "dávky podávaného skopolaminu byly extrémně velké". Také poukazovali na to, že nejlepší výsledky je dosahováno, když se používají dvě nebo nanejvýš tři různé chemické látky zároveň. Avšak v tomto případě byly podávány vysoké dávky scopolaminu spolu s thiaminem, fenobarbitonem, atropinem, thiopentonem a kofeinem. Jeden z odborných poradců CIA na "H" techniky rovněž zpochybnil pokusy o hypnózu "po dlouhé a nepřetržité aplikaci chemikálií, poté, co pokusný subjekt zvracel, a poté, co bylo zjevně dosaženo bodu maximální tolerance vůči těmto chemickým látkám". Každý, kdo četl zprávu o výsledku, souhlasil s tím, že hypnóza byla v takovém stavu zbytečná, ne-li nemožná. Nicméně oběžník je uzavřen ujištěním, že "nejde vůbec o žádnou kritiku" a že "volba operativních zbraní" musí zůstat v rukou agentů v terénu.

Přes potenciální rizika a neopodstatněnost této procedury jako celku, vedoucí činitelé zpravodajské služby speciální výslechy silně podporovali. Materiál CIA z 26. listopadu 1951 oznamoval: "Domníváme se, že nyní dokážeme udržet subjekt pod kontrolou po mnohem delší dobu, než jsme si mysleli, že je možné. Dále se domníváme, že použitím určitých chemických látek či jejich kombinací dokážeme ve vysokém procentu případů získat potřebné informace." Ač byly tyto techniky stále ještě považovány za experimentální, mezi členy speciálních výslechových týmů převažoval názor, že experimentů již bylo dost na to, aby "operační použití těchto technik mohlo dostat zelenou".

"Nacističtí váleční zločinci žijící ve Spojených státech", který sestavila Immigration and Naturalization Service (Imigrační a naturalizační služba). V současné době žije v San Antoniu ve státě Texas.

"Čeká nás ne jeden neúspěch," uznal jeden vědec CIA, ale pospíšíl si se zdůrazněním toho, že *"každý úspěch dosažený touto metodou bude ohromný trhák."*⁴

Ve snaze rozšířit svůj výzkumný program kontaktovala CIA vysokoškolské pracovníky a další experty, kteří pracovali v oblastech společného zájmu. Byly vytvořeny svazky s výzkumnými odděleními policie a s kriminologickými laboratořemi; lékaři, profesionální hypnotizéři a psychiatři byli najímáni jako placení konzultanti, a pomoc poskytovaly i různé armádní složky. Tato opatření často znamenala pláštík pro utajení zájmu.

⁴ Získávání informací bylo jen jedním aspektem výslechového procesu. I když byli důstojníci CIA schopni rozvázat někomu jazyk, dalším problémem zůstávalo, jak zajistit, aby si tento subjekt nepamatoval události, které se přihodily, když se nacházel v zóně příšeří. "Kdybychom dokázali nějakým způsobem vytvořit dokonalou a zcela kontrolovatelnou amnézii," prohlásil jeden agent CIA, "celá věc by se zjednodušila, avšak amnézie je nejistá a bez záruky."

Byly známy určité drogy, které vytvářejí několikahodinovou či několikadenní amnézii, ale to nestačilo. CIA měla rovněž přístup k látkám schopným způsobit trvalé poškození mozku, avšak drogy způsobující dlouhodobou amnézii, která by byla v rozmezí dvanácti až osmnácti měsíců plně reverzibilní, nebyly k dispozici.

Expertům na národní bezpečnost to dělalo jisté starosti. Otázka, co udělat s osoba_ mi vystavenými speciálním výslechům - "problém likvidace" - vedl k ohnivým diskusím v rámci organizace. Jedním z okamžitých úkolů bylo najít způsob, jak je držet "pod maximálním dozorem, dokud operace nepokročí do stádia, kdy jejich vědomosti již nebudou tak choulostivé, nebo jejich poznatky nebudou obecně nepříteli k užítku".

Jednou z možností, které navrhovaly materiály CIA, bylo uvést člověka do nekoherentního stavu prostřednictvím psychologického a nebo farmakologického útoku a potom ho umístit do ústavu pro duševně choré. Neurčené množství pokusných osob bylo nedobrovolně umístěno do psychiatrických ústavů, včetně lidí, o kterých se ve zprávách CIA hovořilo jako o duševně zdravých. (U této praxe, která započala v raných 50. letech a pokračovala přinejmenším do poloviny 60. let, se nabízí zřejmě srovnání s vězněním ruských disidentů na psychiatrických klinikách pro jejich politické názory.) Další možností bylo „termination with extreme prejudice“ (označení CIA pro fyzickou likvidaci), to však nebylo ve všech situacích zrovna ideálním řešením.

Otázka likvidace byla probírána v jednom dokumentu CIA pod hlavičkou „LOBOTOMIE a související operace.“ Někteří lidé, kteří byli plně seznámeni s problémem likvidace, přišli s tím, že "odpovědi či alespoň částečným řešením by mohla být lobotomie." Tvrdili, že "lobotomie vytvoří člověka, kterému bude již všechno jedno, který ztratil veškerou iniciativu a veškeré nutkání, oddanost ideálu či veškerou motivaci, a který bude trpět celkovou amnézií či alespoň budou jeho vzpomínky na minulé i nedávné události zmatené a útržkovité". Rovněž zdůrazňovali, že "určité druhy lobotomie jsou jednoduché, dají se rychle provést a nejsou příliš nebezpečné".

V tomto směru se skupina vědců z CIA zabývala možností použití "nenápadné" lobotomie a dosažení neškodnosti dané osoby "z hlediska bezpečnosti". Zpráva ze 7. února 1952 se zmiňuje o tom, že blíže neidentifikovaný chirurg ve Washingtonu O.C. prováděl při mnoha příležitostech, po použití elektrošoků vyvolávajících anestézii, operaci, při níž docházelo ke zničení mozkové tkáně pomocí ostrého tenkého nástroje, který pronikl lebkou těsně nad okem. Tento druh psychické chirurgie měl jisté výhody v tom, že měl za následek "nervové pomatení a amnézii" a nezanechal přitom "prozrazující jizvu". CIA také experimentovala s mozkovou chirurgií pomocí ultrazvukových vln a na počátku padesátých let se pokoušela rovněž o vývoj mikrovlnného "paprsku amnézie", který by ničil paměťové neurony.

Avšak ne všichni vedoucí pracovníci CIA dávali při vývoji likvidační techniky přednost lobotomii. Byly uváděny potenciální nevýhody: chirurgické riziko bylo velké, poškození mozku mohlo být přílišné, a taková nepodařená operace mohla vytvořit "živou mrtvolu". Kdyby navíc nepřítel zjistil, že CIA z důvodů národní bezpečnosti mrzačí lidské mozky, mohla by tato informace být použita jako propagandistická zbraň.

Jiní představitelé CIA byli proti lobotomii z toho důvodu, že byla očividně nehumánní a porušovala "všechna pravidla ‚fair play‘ a amerického způsobu života a tudíž by nemohla být nikdy oficiálně schválena či podporována". Dokument CIA z 3. března 1952 uvádí, že zatímco "SSSR a jeho satelity jsou pro dosažení svých cílů schopny jakýchkoliv představitelných zvěrstev proti lidským bytostem, my bychom těchto technik užívat neměli - vzhledem k naší úctě k lidskému životu -, pokud by to nebylo v případě, že by vedly k záchraně životů našich vlastních lidí a v situaci vysoce kritické pro národní bezpečnost."

Na počátku padesátých let bylo pro navrhovaný výzkumný program pro vývoj "neurochirurgických technik pro potřeby zpravodajské služby" určeno nejméně 100 000 dolarů. Není známo, jestli byl někdy tento program uskutečněn.

Byly vytvořeny svazky s výzkumnými odděleními policie a s kriminologickými laboratořemi; lékaři, profesionální hypnotizéři a psychiatři byli najímáni jako placení konzultanti, a pomoc poskytovaly i různé armádní složky. Tato opatření často znamenala pláštík pro utajení zámu CIA o kontrolu chování. Snahy CIA o kontrolu mozku byly již tehdy existujícím byrokratickým aparátem integrovány do jediného projektu pod krycím jménem BLUEBIRD. Vzhledem k extrémní choulostivosti projektu bylo nutné se vyhnout obvyklým schvalovacím postupům. Místo, aby prošel Komisí pro hodnocení projektů, byl návrh projektu BLUEBIRD postoupen přímo řediteli CIA, jímž tehdy byl Roscoe Hillenkoetter, který schválil použití neoficiálních fondů k financování tohoto tajného podniku. Tímto schválením se oficiálně zrodil první velký program CIA zaměřený na testování drog. BLUEBIRD měl být držen v přísné tajnosti, protože kdyby se něco o tomto programu dostalo na veřejnost, byla by tím americká zpravodajská služba velmi zdiskreditována a poškozena. Slovy jednoho materiálu CIA, „veřejnost by BLUEBIRD nestrávila.“

Program CIA pro kontrolu mysli měl od počátku explicitní domácí aspekt. Zpráva z 13. července 1951 popisuje úsilí zpravodajské služby o narušení mysli jako "široké a všeobecné, zahrnující jak domácí tak zahraniční aktivity a beroucí v úvahu programy a cíle jiných sektorů, zvláště armády". Činnost v rámci projektu BLUEBIRD měla vést k dosažení "využitelných změn osobnosti" u vybraných jedinců. Mezi zvláštní cíle patřili "potenciální agenti, přeběhlíci, uprchlíci, váleční zajatci", a neurčitá kategorie označená jako "jiní". Na tomto úsilí se podílela řada oddělení uvnitř CIA včetně Sboru pro inspekci a bezpečnost (předchůdce Úřadu pro bezpečnost), který převzal hlavní zodpovědnost za činnost programu a za vysílání speciálních výslechových týmů. Plukovník Sheffield Edwards, předseda řídicího výboru programu BLUEBIRD, neustále tlačil na získání spolehlivější látky k rozvazování jazyka. Zatímco BLUEBIRD postupně přešel do operace ARTICHOKE (formální změna krycích jmen proběhla v srpnu 1951), pracovníci Úřadu pro bezpečnost stále hledali onu magickou techniku - *deus ex machina* -, která by garantovala stoprocentní výsledky.

Celý koncept hledání drogy pravdy byl od začátku trochu přitažený za vlasy. Předpokládal, že existuje způsob, jak chemicky obejít myšlenkovou cenzuru, obrátit psychiku naruby a tak uvolnit všechna skrytá tajemství, přičemž by se v troskách osobnosti jistě vyjevila určitá aproximace "pravdy". V tomto směru se úsilí CIA podobalo trochu pokřivené verzi známého mytologického tématu, od kterého se odvozují takové koncepty jako kámen mudrců či pramen mládí - představy, že když se člověk něčeho dotkne nebo něco spolkne, může získat moudrost, nesmrtelnost či věčný mír. Je více než ironické, že biblický citát na mramorové stěně hlavní chodby ředitelství CIA v Langley ve státě Virginie říká: "A poznáte Pravdy a tato Pravda vás učiní svobodnými."

Neformální atmosféra, která v CIA v počátečních letech převládala, povzbuzovala mezi výzkumníky okolo programu na ovládnutí mysli postoj "anything goes" ("vše je možné"). Bylo to ještě předtím, než se byrokratické struktury zpravodajské služby začaly upevňovat a ti, kdo se podíleli na operaci ARTICHOKE, byli rozhodnuti obrátit vše naruby, jen aby našli tu pravou drogu pravdy. Do všech koutů světa byla rozeslána řada agentů na mise zaměřené na sbírání informací a na získávání vzorků vzácných bylin. Výsledky jedné takové mise byly zaznamenány v silně cenzurovaném dokumentu nazvaném "Průzkum potenciálních rostlinných zdrojů v karibské oblasti". Mezi řadou položek této zprávy bylo několik zvláště zajímavých. Hovořilo se zde o rostlině nazývané "hloupé křoví", kterou CIA charakterizovala jako psychogenní prostředek a škodlivý plevel, jenž je rozšířen v Portoriku a na Svatém Tomáši. Její účinky byly zahaleny tajemstvím. Bylo rovněž objeveno "informační křoví". Tento keřík našli experti CIA a z jeho vlastností byli zmateni. "Informační křoví" bylo zaznamenáno jako psychogenní prostředek a doplněno pochybovačným otazníkem. Bylo nejasné, jaký typ informací může tato neobyčejná rostlina evokovat - věštecké či světské? Ani nebylo známo, jestli by se mohlo "informačního křoví" použít jako antidota proti "hloupému

křoví" a naopak.

CIA studovala lékopisy a seznamy drog a doufala v zásadní průlom. Jednu dobu počátkem padesátých let viděli tajní agenti Strýčka Sama potenciální sérum pravdy v kokainu. "Účinky kokainu se poněkud přehlížely," poznamenal jeden všímavý výzkumník. Načež byly provedeny testy, které umožnily CIA zjistit, že kvalitní droga, je-li podána formou injekce, "způsobuje euforii, hovornost, atd. Větší dávky mohou probouzet strach a znepokojivé halucinace". Dříve tajný dokument dále říká, že kokain "působí proti katatonii katatonických schizofreniků," a končí doporučením dalšího výzkumu této drogy.

Z hlediska výsledkových aplikací byla rovněž testována řada kokainových derivátů. Na duševně chorých byl vyzkoušen prokain, syntetická obdoba kokainu, a výsledky byly velice zajímavé. Byla-li droga vpíchnuta trepanovanými otvory do čelních mozkových laloků, "vyvolávala u nemluvicích schizofreniků nekontrolované a spontánní řečové projevy po dobu dvou dnů". Tyto techniky CIA zamítla s odůvodněním, že jsou "pro naše potřeby příliš chirurgické." Nicméně podle jednoho farmakologa z CIA "je možné, že takováto droga by mohla být vpravena do hlavního oběhu dané osoby i bez použití chirurgických technik, bez injekcí a jinak než ústy". Navrhl metodu známou jakožto iontoforéza, při níž se k přenosu iontů zvolené látky do tělesných tkání používá elektrického proudu.

Nadšení CIA pro kokain mělo však krátké trvání. Je možné, že polechtal nos nejednoho špiona a že vedl k určitým ukvapeným spekulacím, ale když vyprechala počáteční inspirace, bylo vše zase na počátku. Snad bylo očekávání příliš vysoké na to, aby ho mohla jakákoli droga uspokojit. Nebo bylo možná třeba jiného přístupu k problému.

Hledání účinné výsledkové techniky vedlo nakonec k heroinu. Ne k heroinu, který pašovali bývalí nacističtí piloti ve službách CIA ze Zlatého trojúhelníku v jihovýchodní Asii na speciálních linkách CIA na konci 40. a na začátku 50. let; ani k heroinu, který byl pumpován do amerických černých a hnědých ghatt potom, co prošel pašeráckými sítěmi ovládanými členy gangu, kteří si přivydělávali jako zabijáci CIA. Podíl zpravodajské služby na světovém obchodě s heroinem, který byl dobře zdokumentován Alfredem McCoyem v práci *The politics or Heroin in Southeast Asia*, sahal daleko za rámec operace ARTICHOKE, ve které šlo především o získávání informací od nepoddajných jedinců. Vědci pracující na tomto projektu však viděli jisté přednosti heroinu jakožto drogy pro ovládání mysli. Podle dokumentu CIA z 26. dubna 1952 byl heroin "často používán důstojníky policie a zpravodajské služby v rámci běžné praxe". Využívaly se přitom abstinenční stavy narkomanů: Operační pracovníci CIA došli k názoru, že heroin a další návykové látky "mohou být užitečné i opačným způsobem, díky abstinenčnímu stresu, který vzniká, jsou-li odebrány osobám, které jsou na nich závislé".

Státní laboratoře

Když se CIA začala poprvé zajímat o LSD, zabývala se výzkumem halucinogenních drog ve Spojených státech pouze hrstka vědců. V té době mělo toto relativně nové pole experimentální psychiatrie jen malou soukromou a veřejnou podporu a systematickým výzkumem LSD se nikdo nezabýval. Experti CIA na ovládání mysli zde řešili ohromnou příležitost. S plnou pokladnou k dispozici mohli urychlit kariéru vědců, jejichž schopnosti a odbornost by byly CIA k užítku. Jak začaly proudit peníze přes kanály a prostředníky CIA, jakými byly např. Geschickter Fund for Medical Research, Society for the Study. of Human Ecology a Josiah Macy, Jr. Foundation, objevila se téměř přes noc bohatá nabídka grantů pro výzkum LSD.

Mezi těmi, kteří měli ze štědrosti CIA prospěch, byl doktor Max Rinkel, první člověk, který přivezl LSD do Spojených států. V roce 1949 obdržel Rinkel, výzkumný psychiatr, zásobu LSD z farmaceutických laboratoří Sandoz ve Švýcarsku a předal drogu svému kolegovi doktoru Robertu Hydeovi, který podnikl první acidový trip na západní polokouli.

Rinkel s Hydem dále organizovali výzkum LSD na Bostonském institutu pro psychopatologii, průkopnické klinice mentálního zdraví přičleněné k Harvardově univerzitě. Testovali drogu na stovce dobrovolníků a počáteční poznatky publikovali v květnu 1950 (téměř tři roky předtím, než CIA začala jejich práci financovat) na výroční schůzi Americké psychiatrické asociace. Rinkel oznámil, že LSD působí u normálních jedinců "přechodné psychotické poruchy". To mělo velký význam, protože se tím nabízel, že by psychické poruchy mohly být objektivně studovány v modelových experimentálních situacích.

Rinkelovu hypotézu podpořil a dále rozšířil na stejném fóru doktor Paul Hoch, přední psychiatr, který v následujících letech rovněž nabídnou své služby CIA. Hoch referovalo tom, že symptomy působené LSD, meskalinem a příbuznými drogami (intenzivní vnímání barev, halucinace, depersonalizace, intenzivní úzkost, paranoia a v některých případech katatonické projevy) se podobají symptomům schizofrenie. Podle Hocha "LSD a meskalin dezorganizují psychickou integritu individua". To, že se lékařům dostaly do rukou takové látky, považoval za štěstí, protože nyní bude možné laboratorně rekonstruovat dočasnou "modelovou" psychózu. LSD bylo považováno za výjimečný výzkumný nástroj v tom smyslu, že pokusný jedinec mohl podat podrobný popis svých zážitků, které pod vlivem drogy měl. Do pečlivé analýzy těchto údajů byla vkládána naděje, že vrhne nové světlo na schizofrenii a další záhadné duševní choroby.

Hochova stěžejní teze - že LSD je "psychotomimetickým" čili "šílenství imitujícím" prostředkem - způsobila ve vědeckých kruzích senzaci a vedla k několika důležitým a podnětným teoriím o biochemické bázi schizofrenie. To zase podnítilo vlnu zájmu o mozkovou chemii a otevřelo nové vyhlídky na poli experimentální psychiatrie. Ve světle úžasné vysoké účinnosti LSD se jevila hypotéza, že psychotické stavy může způsobovat stopové množství psychoaktivních látek produkovaných lidským organismem během nějaké metabolické disfunkce, jako klidně přijatelná. Naopak pokusy se zmírňováním "lysergické psychózy" by mohly ukázat cestu k léčení schizofrenie a dalších druhů duševních chorob.⁵

Jak se ukázalo, koncept modelové psychózy zapadal zvláště dobře do tajného schématu CIA, která na LSD rovněž pohlížela z hlediska jeho schopnosti přivést lidi k šílenství. Nepřekvapuje tedy, že se CIA rozhodla podporovat lidi, jako byli Rinkel a Hoch. Většině vědců zájem vlády o jejich výzkum lichotil a ochotně CIA pomáhali v jejich pokusech rozluštit záhadu LSD. Bylo to koneckonců za studené války a člověk spolupracující s americkou zpravodajskou službou nemusel být žádným jestřábem či zastáncem tvrdé linie.

Na počátku padesátých let se CIA obrátila na doktora Nicka Bercela, psychiatra, který měl svou soukromou praxi v Los Angeles. Berce! byl jedním z prvních lidí ve Spojených státech, který pracoval s LSD, a CIA ho požádala, aby posoudil jednu strašidelnou myšlenku. Co by se stalo, kdyby Rusové dostali LSD do vodního rezervoáru nějakého velkého amerického města? Obratný sabotér by mohl v kapse kabátu pronést dostatečné množství acidu na to, aby proměnil celou metropoli v jednu velkou cvokárnu, pokud by našel způsob, jak rovnoměrně drogu rozšířit. Ve světle této hroznivé vyhlídky měl Bercel prokázat vlasteneckou službu tím, že by spočítal, kolik přesně by bylo potřeba LSD na zamoření vodních zdrojů Los Angeles. Bercel souhlasil a ještě téhož večera rozpustil acid ve sklenici vody, aby zjistil, že chlór drogu neutralizuje. "Nemusíte se bát," sdělil CIA, "tohle nefunguje."

Zpravodajská služba se tím začala zabývat a nakonec byla namíchána verze LSD, která měla tento nedostatek překonat. Dokument CIA říká: "Jestliže se koncept zamoření městského vodního rezervoáru jeví, nebo skutečně je přitažen za vlasy (což však není jisté), existuje stále ještě možnost kontaminování, řekněme, vodních zásob bombardovací základny

⁵ Zatímco zázračná léčba se neobjevila, je třeba zmínit se o tom, že byl objeven Thorazin, který mírní reakce na LSD a který se následně stal běžným prostředkem pro zvládání pacientů v psychiatrických ústavech a věznicích.

či, ještě snadněji, bitevní lodi... Naše současné výzkumy ukazují, že LSD-25 způsobuje hysterii (bezdůvodný smích, úzkost, strach)... Není třeba velké představivosti k tomu, abychom si uvědomili, jaké následky by mohlo mít, kdyby byla takto postižena posádka bitevní lodi" CIA Bercela nikdy znovu nekontaktovala, ale monitorovala zprávy o jeho výzkumu v různých lékařských časopisech. Když Bercel podal LSD pavoukům, splétali dokonale symetrické sítě. Při studiích na zvířatech se kočky krčily před obyčejnými myšmi a ryby, které normálně plavou u dna, stoupaly ke hladině. Při jiném experimentu doktor Louis Joylon ("Jolly") West, vedoucí katedry psychiatrie na Oklahomské univerzitě, dal injekci s masivní dávkou 300 000 mg kro gramů slonovi. Doktor West, smluvní pracovník CIA a horlivý zastávce názoru, že halucinogeny jsou psychotomimetickými prostředky, se pokoušel napodobit periodické šílenství slonů v období říje, které se sloních samců zmocňuje každoročně asi na týden. Ale zvíře neprožívalo modelovou sloní psychózu; slon pouze lehl a zůstal v nehybném stuporu. Při pokusech o oživení do něj West napumpoval směs drog, což ubohé zvíře nakonec zabilo.

Výzkumy na pokusných osobách prokázaly, že se LSD ukládá především v játrech, slezině a ledvinách. Do mozku se dostává pouze nepatrné množství (0,01 %) z původní dávky a zůstává tam jen dvacet minut. To bylo neobyčejně zajímavé zjištění, protože účinky LSD se projevují až tehdy, když droga zcela vymizí z centrálního nervového systému. Někteří vědci se domnívali, že LSD možná funguje jako spouštěcí mechanismus, který uvolňuje či blokuje látky, které se v mozku normálně objevují. Nikdo však nedokázal přesně určit, proč jsou účinky na psychiku tak dramatické.

Bylo třeba objasnit mnohé další otázky. Může droga zabít? Jaká je maximální dávka? Jsou její účinky konstantní, nebo se liší podle různých typů osobnosti? Je možné tuto reakci ještě zesílit kombinací LSD s dalšími látkami? Existuje nějaké antidotum? Některé z těchto otázek se překrývaly s legitimními medicínskými zájmy a badatelé placení CIA publikovali odtajněné verze svých výzkumů v prestižních odborných periodikách. Tyto zprávy však vypouštěly tajné údaje předávané CIA o tom, jak LSD působí v "oblastech dotýkajících se špionáže", například při narušování paměti, změnách sexuálních vzorců, získávání informací, zvyšování sugestibility a vytváření emocionální závislosti.

CIA se zajímala zvláště o psychiatrické zprávy, které naznačovaly, že LSD může rozbourat známé vzorce chování, neboť to mohlo vést k možnosti přeprogramování či vymývání mozku. Jestliže LSD přechodně měnilo pohled člověka na svět a dočasně rušilo jeho hodnotový systém, spekulovali doktoři CIA o tom, že by se pod vlivem drogy dala třeba získat loajalita ruských špionů. Strategie brainwashingu byla relativně jednoduchá: najdi nejslabší místo člověka (jeho "vrzavé prkno") a do něj se opři. Použij jakoukoli kombinaci či syntézu, která by mohla otevřít mysl vůči dosud nevídané sugesci. LSD by bylo použito k navození posunu reality, ke zlomení a podrobení člověka, k nalezení jeho centra anonymity a k jeho doživotnímu poznamenání.

Pro zjištění reálnosti takového přístupu se zpravodajská služba obrátila na doktora Ewena Camerona, uznávaného psychiatra, který byl před svou smrtí v roce 1967 prezidentem Kanadské, Americké a Světové psychiatrické asociace. Cameron rovněž řídil Allain Memorial Institute při McGillově univerzitě v Montrealu, kde rozvíjel bizarní a nekonvenční metody léčení schizofrenie. Za finanční podpory CIA testoval v Allainu své metody na padesáti třech pacientech. Takzvaná léčba začínala "spánkovou terapií", při které byly pokusné osoby uspávány na celé měsíce. Další fáze, "odstraňování vzorců", zahrnovala silné elektrošoky a časté dávky LSD, které měly vymést minulé vzorce chování. Pak se Cameron pokoušel uvést mysl znovu do pořádku technikou známou jako "psychické řízení". Pacienti byli opět pod vlivem silných sedativ v "pokojích spánku", kde jim z reproduktorů pod jejich polštáři byly přehrávány stále dokola stejné informace. Někteří slyšeli tutéž věc čtvrt milionkrát.

Cameronovy metody byly později zpochybněny a CIA se váhavě vzdala představy

LSD jako techniky brainwashingu. To však bylo slabou útěchou pro ty, kteří sloužili tajnému projektu CIA na ovládnutí psychiky jako pokusní králíci. Devět Cameronových bývalých pacientů, kteří tvrdili, že stále trpí traumatem, kterým prošli v Allainu, žalovalo americkou vládu o 1 milion dolarů pro každého z nich. Tito lidé nikdy nedali souhlas k účasti na vědeckém experimentu, což je skutečnost, která dělá CIA pramalou čest, přestože se představitelé zpravodajské služby obávali, že se Sověti v závodě o ovládnutí myslí derou dopředu. CIA tím, že sponzorovala experimenty prováděné na lidech bez jejich souhlasu, porušila norimberský kodex lékařské etiky. Je zvláštní ironií osudu, že doktor Cameron byl členem norimberského tribunálu, který soudil nacistické válečné zločince, kteří páchali zvěrstva za druhé světové války.

CIA si vybírala, podobně jako nacističtí lékaři v Dachau, za oběť určité skupiny lidí, kteří se nemohli bránit: vězně, duševně choré, cizince, smrtelně nemocné, sexuální devianty, etnické menšiny. Jeden projekt probíhal ve výzkumném středisku návyků při US Public Health Service Hospital v Lexingtonu ve státě Kentucky. Lexington byl místem, kam se mohli uchýlovat narkomani závislí na heroinu, a ačkoli to oficiálně bylo nápravné zařízení, byli jeho chovanci označováni za "pacienty". Pacienti nazývali lékaře, kteří se zde pohybovali ve vojenských uniformách, "bachaři" či "felčaři".

Pacienti v Lexingtonu se nemohli nijak dozvědět, že to bylo jedno z patnácti nápravných a psychiatrických zařízení, která využívala CIA při svém supertajném drogovém programu. Aby zakryla svoji roli, zajistila si zpravodajská služba pomoc námořnictva a Národního institutu pro duševní zdraví (NIMH), které sloužily jako kanály pro zaslání peněz doktoru Harissi Isbellovi, nadšenému badateli, který zůstal na výplatních listinách CIA více než deset let. Podle dokumentů CIA ředitelé NIMH a Národního institutu zdraví (NIH) dobře věděli o "zájmu" zpravodajské služby o Isbellovu práci a nabídli mu "plnou podporu a ochranu".

Když CIA přišla s nějakou novou látkou či drogou (obvykle vyvinutou americkými farmaceutickými firmami), kterou potřebovala otestovat, často ji posílala hlavnímu lékaři v Lexingtonu, kde byla pohotově k dispozici zásoba pokusných králíků. Isbellovi bylo svěřeno přes osm set sloučenin včetně LSD a celé řady halucinogenů. Mezi pouličními feťáky bylo veřejným tajemstvím, že když dojdou zásoby, může se člověk vždycky uchýlit do Lexingtonu, kde se heroin a morfium rozdávaly jako honorář dobrovolníkům pro Isbellovy ztřeštěné experimenty. (Není divu, že se sem 90% pacientů vracelo.) Doktor Isbell, dlouholetý člen Poradní komise pro zneužívání sedativ a stimulantů při Úřadu pro potraviny a léky, obhajoval tento dobrovolný systém tím, že tehdy nebylo obvyklé nabízet chovancům za jejich služby peníze.

Dokumenty CIA popisují experimenty prováděné Isbellem, při kterých bylo určitým pacientům - téměř všem černým chovancům - podáváno LSD po více než sedmdesát pět dní za sebou. Aby překonal toleranci na tento halucinogen, podával Isbell dvojnásobné, trojnásobné a čtyřnásobné dávky. Zpráva z 5. května 1959 hovoří o experimentu s použitím psilocybinu (polosyntetické období kouzelné houby). U osob, které požíly tuto drogu, se dostavila extrémní úzkost, s občasnými periodami intenzivní euforie vyznačující se nepřetržitými výbuchy smíchu. (501 Několik pacientů cítilo, jak se ohromně zvětšili, nebo se scvrkli na dětskou velikost. Ruce a nohy jako by nebyly jejich a někdy na sebe braly podobu zvířecích tlap... Mluvili o mnoha fantazijních či snu se podobajících stavech, při kterých jako by byli všude. Často uváděli fantastické zážitky, jako třeba výlety na Měsíc či život v nádherných zámcích.

Isbell uzavírá: "Přes tyto neobyčejné subjektivní zážitky si byli pacienti stále vědomi času, prostoru a své osoby. Ve většině případů pacienti toto vědomí neztráceli, ale uvědomovali si, že tyto účinky jsou způsobeny drogou. Dva z devíti pacientů ovšem toto vědomí ztratili a měli pocit, že jejich zážitky způsobují experimentátoři, kteří ovládají jejich

mysl."

Kromě své role badatele sloužil doktor Isbell jako prostředník CIA při jejich pokusech získat vzorky drog od evropských farmaceutických koncernů, které se domnívaly, že poskytují "léčiva" představiteli amerického Úřadu veřejného zdraví. CIA naopak fungovala jako koordinátor výzkumu a předávala Isbellovi a svým dalším smluvním pracovníkům informace a tipy, aby spolu drželi krok ve vývoji; když bylo objeveno něco nového, CIA často požádala jiného badatele o prověření tohoto objevu. Jedním z vědců, jejichž práce byla takto koordinována s Isbellem, byl doktor Carl Pfeiffer, významný farmakolog z Princetonu, který testoval LSD na chovancích federální věznice v Atlantě nápravného zařízení v Bordetownu ve státě New Jersey.

Isbell, Pfeiffer, Cameron, West a Hoch - byli všichni součástí sítě lékařů a vědců, kteří sbírali informace pro CIA. Díky těmto učeným informátorům držela zpravodajská služba krok s nejnovějším vývojem "oficiálního" výzkumu LSD, který se během studené války rychle rozšiřoval. Od poloviny padesátých let studovalo halucinogenní drogy množství nezávislých výzkumníků a CIA byla rozhodnuta nenechat si uniknout ani ten nejmenší detail. V komuniké z 26. května 1954 nařizuje všem domácím úřadovnám ve Spojených státech monitorovat vědce zabývající se výzkumem LSD. Lidé, o které jde, vysvětluje oběžník, "se budou pravděpodobně nacházet na biochemických katedrách univerzit, na psychiatrických klinikách, mezi soukromými psychiatry... Žádáme vás, abyste měli na paměti jejich význam a referovali o jejich práci, pokud se s ní setkáte."

CIA rovněž vynaložila značné úsilí při monitorování nejnovějšího vývoje ve výzkumu LSD po celém světě. Specialisté na drogy placení zpravodajskou službou podnikali pravidelné cesty do Evropy, kde se setkávali s vědci a zástupci různých farmaceutických koncernů, samozřejmě včetně Sandozu. Tato švýcarská firma zpočátku poskytovala LSD všem badatelům po celém světě zadarmo, výměnou za úplný přístup k jejich informacím. (Výzkumníci CIA na tuto úmluvu nepřistoupili.) Od roku 1953 se Sandoz rozhodl jednat přímo s Úřadem pro potraviny a léčiva (FDA), který se od té doby ujal dohledu nad distribucí LSD mezi americké badatele. CIA to dokonale vyhovovalo, neboť FDA se svým způsobem podílela na tajném drogovém programu. S FDA jako svým podřízeným partnerem měla CIA nejen přístup k dodávkám LSD (jež Sandoz nějakou dobu prodával pod obchodní značkou Delysid), ale mohla také dohlížet na nezávislé badatele ve Spojených státech.

CIA mohla být ráda, že má FDA při obchodech se Sandozem jako prostředníka, ten však byl ponechán stranou, když se CIA dozvěděla o nabídce, které se nedala odmítnout. Nejvyšší činitelé CIA, podtrženi zprávami, že je náhle možné získat velké množství drogy, svolili koupit od Sandozu asi za 240 000 dolarů deset kilogramů LSD - tedy množství dostatečné na sto milionů dávek. Dokument z 16. listopadu 1953 charakterizoval transakci jako "riskantní operaci", ale představitelé CIA se domnívali, že je nezbytná, kdyby jen proto, aby se zamezilo tomu, aby se droga jakkoli dostala do rukou komunistů. Co hodlala CIA s takovým neskutečným množstvím acidu dělat, nebylo nikdy objasněno.

CIA později zjistila, že Sandoz nikdy nevyráběl LSD v množstvích byt' jen vzdáleně se blízcích deseti kilogramům. Na prodej bylo zřejmě jen deset miligramů, ale kontakt CIA ve Švýcarsku zaměnil kilogram, 1000 gramů, za miligram (0,01 gramu), což by vysvětlovalo tuto ohromnou diskrepanci. Nicméně představitelé Sandozu byli potěšeni zájmem CIA o jejich produkt a tyto dvě organizace navázaly spolupráci. Prezident Sandozu Arthur Stoll souhlasil, že bude CIA informovat, kdykoli bude nové LSD vyprodukováno či doručeno nějakému zákazníkovi. A rovněž že budou tajně předávány veškeré informace týkající se výzkumu LSD za železnou oponou.

Ale CIA nechtěla být v dodávkách látky, kterou považovala za důležitou pro americkou bezpečnost, závislá na zahraniční společnosti. Zpravodajská služba požádala společnost Eli Lilly v Indianapolis, aby se pokusila syntetizovat várku plně amerického acidu.

V polovině roku 1954 Lilly uspěla v hledání vzorce, který Sandoz držel v tajnosti. *"Jde o přísně střežené tajemství"*, deklaroval materiál CIA, *"o kterém se nesmíme rozšiřovat."* Vědci z Lilly CIA ujistili, že během několika měsíců bude LSD dostupné v tunách.

Ve své řeči před shromážděním absolventů Princetonské univerzity 10. dubna 1953 hovořil nově jmenovaný ředitel CIA Dulles o tom, jak nekalým se stal boj o lidskou mysl v rukách Sovětů. Dulles varoval, že lidská mysl je "poddajným nástrojem", a rudí tajně vyvinuli "techniky pro zneužívání mozků". Některé z těchto metod jsou "tak zákeřné a odpudivé, že se děsíme na ně pomyslet". Dulles pokračoval: "Psychika vybraných jedinců, kteří jsou těmto metodám podrobeni... je zbavena schopnosti formulovat vlastní myšlenky. Takto podmínění jedinci, podobní papouškům, jsou schopni pouze opakovat myšlenky, které byly do jejich mysli sugescí implantovány zvnějšku. Následkem toho se mozek... stává gramofonem, oběhřávajícím desku, kterou do něj vložili zvenčí a nad kterou nemá žádnou moc."

Tři dny po tomto projevu Dulles schválil operaci MK-ULTRA, hlavní program CIA zabývající se během studené války drogami a kontrolou mysli. MK-ULTRA byla duchovním dítětem Richarda Helmsa, vysoce postaveného příslušníka tajných služeb (jinak známých jako "oddělení špinavých triků"), který tyto metody během své kariéry zpravodajského důstojníka prosazoval. Jak Helms vysvětloval Dullesovi, když poprvé předkládal projekt MK-ULTRA, "kromě znalosti nepřátelského teoretického ofenzivního potenciálu nám vývoj na tomto poli umožňuje bránit se protivníkovi, který by v použití těchto technik nemusel být tak zdrženlivý, jako my."

Supertajný program MK-ULTRA byl prováděn relativně malým oddělením v rámci CIA, známým jako Tým technických služeb (Technical Services Staff, TSS). MK-ULTRA, původně započatý jako podpůrný mechanismus projektu ARTICHOKE, se rychle rozrostl v mamutí podnik, který zastínil dřívější iniciativy na poli ovládnutí mysli. Nějakou dobu se TSS i Úřad pro bezpečnost (řídící projekt ARTICHOKE) paralelně zabývaly testy LSD a mezi oběma skupinami se vyvinula prudká rivalita. Představitelé Úřadu pro bezpečnost byli rozladěni, protože oni se začali kyselinou zabývat jako první a pak se tahle nová parta začala hrabat v tom, co lidé kolem projektu ARTICHOKE považovali za svůj píseček.

Tento bratrovražedný konflikt dorostl do stadia, kdy se Úřad pro bezpečnost rozhodl poslat jednoho ze svých lidí jako špiona do TS8. Tím se spustilo horečnaté dopisování mezi informátorem Úřadu a jeho nadřízenými, kteří byli konsternováni, když se dozvěděli, že doktor Sidney Gottlieb, chemik řídící program MK-ULTRA, schválil plán podávat acid nic netušícím americkým občanům. Úřad pro bezpečnost se nikdy o tak nebezpečný krok nepokusil i když měl své výstřelky; tajní agenti zabývající se projektem ARTICHOKE se například pokoušeli přimět hypnotizovaného člověka, aby v transu někoho zabil.

Zatímco Úřad pro bezpečnost používal LSD jako výslechovou zbraň, doktor Gottlieb měl jiné představy o tom, co s drogou dělat. Protože účinky LSD byly dočasné (na rozdíl od smrtících nervových plynů), Gottlieb viděl v jeho využití při tajných operacích důležité strategické výhody. Například nadopování člověka touto drogou bez jeho vědomí by mohlo narušit jeho myšlenkový proces a vést k jeho podivnému či bláznivému chování na veřejnosti. Dokumenty CIA poznamenávají, že podání LSD vysokým oficiálním činitelům by bylo poměrně jednoduchou záležitostí a mohlo by mít výrazný účinek při klíčových schůzkách, projevech atd. Gottlieb si však uvědomoval, že je značný rozdíl mezi testováním LSD v laboratoři a jeho použitím při tajných operacích. Ve snaze tento rozdíl překlenout inicioval se svými kolegy z TSS sérii interních experimentů určených k zjištění, co se stane, když bude LSD někomu podáno v "normálním" životě bez předchozího upozornění.

K problému přistupovali systematicky. Nejprve vyzkoušeli LSD všichni v TSS. Tripovali sami i ve skupinách. Typického experimentu se účastnily dvě osoby, které se v uzavřené místnosti po celé hodiny navzájem pozorovaly, dělaly si poznámky a analyzovaly své zážitky. Jak Gottlieb později vysvětloval, "probíhalo množství auto-experimentů, protože

jsme cítili, že bezprostřední zážitek subjektivních účinků těchto drog je pro nás důležitý".

Když se nakonec s halucinogenem takřikajíc sblížili, dohodli se, že si budou navzájem podstrkovat LSD do pití. Nikdo nevěděl, kdy přijde na řadu, ale jakmile drogu spolkl, kolegové z TSS mu o tom řekli, aby mohl učinit nezbytná opatření - což obvykle znamenalo vzít si na zbytek dne volno. Zpočátku vedoucí MK-ULTRA omezovali tyto překvapivé acidové testy na příslušníky TSS, ale později začali drogu podstrkovat i ostatnímu personálu zpravodajské služby, což byli lidé, kteří nikdy předtím drogu nezkusili. K nehájené zvěři patřil téměř každý a překvapivé acidové tripy se staly mezi agenty CIA něčím jako rizikem povolání. Takové testy byly považovány za nezbytné, protože kdyby o nich lidé věděli předem, ovlivnilo by to výsledky experimentu.

V hlavním stanu to bylo trochu divoké. Když činitelé Úřadu pro bezpečnost zjistili, co se děje, začali vážně pochybovat o moudrosti hry, kterou TSS provozovalo. Morální výhrady nebyly tím hlavním; byl to spíše pocit, že se lidé z MK-ULTRA z halucinogenu trochu pomátli. Úřad pro bezpečnost se domníval, že TSS mělo při zacházení s tak silnou a nebezpečnou látkou projevit více soudnosti. Poslední kapkou do poháru bylo, když se informátor Úřadu doslechl o plánu několika šprýmařů z TSS, kteří chtěli dát LSD do punče podávaného při každoroční vánoční party CIA. Zpráva Úřadu pro bezpečnost z 15. prosince 1954 poznamenává, že acid může "vyvolávat vážnou duševní vyšinutost po dobu osmi až osmnácti hodin a snad ještě delší". Pisatel této zprávy rozhorleně a jednoznačně uzavírá, že "nedoporučuje testování ve vánočním punči, který je při vánočních oslavách v úřadě obvyklý".

Účelem těchto raných acidových testů nebylo zkoumání mystických říší či vyšších stavů vědomí. Naopak, TSS se snažila přijít na to, jak LSD využít při špiónážních operacích.

Nicméně byly chvíle, kdy agenti CIA zjistili, že je svět vizí přitahuje, a byli touto zkušeností hluboce pohnuti. Jeden veterán projektu MK-ULTRA se na konci svého prvního tripu před svými kolegy rozplakal. "Nechtělo se mi odtamtud zpátky," vysvětloval. "Cítil jsem, že se vracím na místo, kde si nebudu moct tu krásu podržet." Jeho kolegové usoudili, že měl špatný trip, a napsali hlášení, že z něj droga udělala psychotika.

Často se objevovaly nežádoucí reakce, když lidé dostávali LSD nevhodným způsobem. Jeden agent CIA zjistil, že byl během svačiny nadopován. "Asi tušil, že to dostal," vzpomínal jeho kolega, "ale nedokázal se dát dohromady. Když člověk ví, že drogu bere, funguje v něm jakýsi proces udržování vyrovnanosti. Ale jeho se to zmocnilo předtím, než si to mohl uvědomit, a úplně ho to sebralo." A pak se sebral on a zmizel. Potácel se po Washingtonu úplně sfetovaný, zatímco jeho kolegové po něm usilovně pátrali. "Potom hlásil," pokračoval člověk z TSS, "že každý automobil, který jel kolem, byl strašlivou obludou s fantastickými očima, která šla speciálně po něm. Pokaždé, když auto projelo, zhroutil v hrůze na zábradlí. Bylo to pro něj opravdu něco strašného. Byly to dlouhé hodiny agónie pronásledování."

Takovéto případy pracovníkům MK-ULTRA jen potvrdovaly, jak ničivou zbraní může LSD být. Ale tím více byli drogou nadšeni. Dále jí kropili lidi způsobem, který připomínal zasvěcování nových členů bratrstva. "Bylo to zatraceně neformální," řekl později jeden důstojník TSS. "Moc jsme toho nevěděli. Jednoduše jsme si zahrávali... Byli jsme prostě naivní."

Tyto šprýmy si vyžádaly svou první oběť v listopadu 1953, kdy se sešla skupina armádních a zpravodajských techniků na třídní rekreaci v odlehlém loveckém srubu v marylandských lesích. Druhý den doktor Gottlieb vylepšil večerní koktejl dávkou LSD. Když začala droga účinkovat, Gottlieb všem řekl, že požili chemikálii měnící psychiku. Skupina reagovala bouřlivým smíchem a nikdo nebyl schopen souvislé konverzace.

Jeden muž ale tímto neočekávaným obratem pobaven nebyl. Doktor Frank Olson, vojenský odborník na výzkum biologických zbraní, který LSD nikdy předtím nebral, upadl do

hluboké deprese. Jeho nálada se nezlepšila, ani když setkání skončilo. Olson, normálně družný, rodinný člověk, se vrátil domů zamlklý a stáhnutý do sebe. Když se po víkendu vrátil do práce, požádal svého šéfa, aby ho propustil, protože během rekreace "zkazil experiment". Olsonovi nadřizení, znepokojeni jeho podivným chováním, kontaktovali CIA, která ho poslala do New Yorku k doktoru Haroldu Abramsonovi. Uznávaný lékař Abramson učil na Kolumbijské univerzitě a byl vedoucím kliniky pro alergie při Mount Sinai Hospital. Byl také jedním z vedoucích výzkumníků CIA zabývajících se LSD a poradcem armádních chemických útvarů. To byly sice působivé pověřovací listiny, ale Abramson nebyl psychiatrem, jehož rady by nyní jeho pacient zoufale potřeboval.

Několik následujících týdnů Olson skrýval před Abramsonem své nejhlubší obavy. Tvrdil, že mu CIA dala něco do kafe, aby zůstal přes noc vzhůru. Tvrdil, že se lidé proti němu spikli a v nejrůznějších hodinách slyšel hlasy, které mu nařizovaly, aby zahodil svou peněženku - což udělal, přestože v ní měl několik neproplacených šeků. Doktor Abramson to uzavřel tím, že se Olson nachází v "psychotickém stavu... se stihomamem", který "vykrytalizoval při zážitku s LSD". Bylo zařízeno, že bude umístěn v Chestnut Lodge, sanatoriu v Rockville ve státě Maryland, kde pracovali psychiatři prověřeni CIA. (Do tohoto ústavu byli zřejmě umisťováni i jiní zaměstnanci CIA, kteří trpěli psychiatrickými poruchami). Poslední večer v New Yorku se Olson v doprovodu agenta CIA, který ho měl hlídat, přihlásil v hotelu Statler Hilton. A pak, v časných ranních hodinách, po hlavě proskočil zavřeným oknem deset pater nad zemí.

Olsonova sebevražda měla v CIA okamžitý ohlas. Bylo vypracováno krytí, které zahladilo skutečné okolnosti vedoucí k jeho smrti. Olsonova vdova dostala vládní penzi a plná pravda o tom, co se stalo, měla čekat na odkrytí dalších dvacet let. Dulles mezitím na chvíli pozastavil interní testovací program, dokud nebude dokončeno vyšetřování. Gottlieb a jeho tým nakonec obdrželi jen mírně formulovanou důtku za "špatný odhad", ale do jejich osobních složek nebyly učiněny žádné záznamy, jež by ohrozily jejich budoucí kariéry. Důležitost LSD zastínila veškeré další ohledy a tajné acidové testy byly obnoveny.

Gottlieb byl nyní připraven podniknout závěrečnou a nejdůležitější fázi programu MK-ULTRA: LSD se bude dávat nic netušícím cílům ve všedním životě. Ale kdo tuto špinavou práci vykoná? Když se Gottlieb probíral nějakými starými složkami, objevil, že při snaze vyvinout sérum pravdy byla na nic netušících osobách zkoušena marihuana. Tyto experimenty organizoval George Hunter White, drsný důstojník protinarkotického oddělení ze staré školy, který během druhé světové války řídil výcvikovou školu pro americké špióny. Třeba by mělo testování drogy pro CIA zájem. Z protokolárních důvodů se Gottlieb nejdříve obrátil na Harryho Aslingera, šéfa Federálního úřadu pro narkotika. Aslinger byl příznivě nakloněn a souhlasil s "propůjčením" jednoho ze svých špičkových mužů CIA na částečný úvazek.

Hned od začátku měl White ve vedení svých operací velkou svobodu. Najal si byt v newyorské Greenwich Village a s pomocí financí od CIA ho proměnil v základnu vybavenou, l poloprůhlednými zrcadly, odposlouchávacím zařízením a tak podobně. Vydávaje se umělcem a námořníkem, lákal lidi do svého doupěte, kde jim tajně podstrkoval drogy. Náznaky toho, jak se jeho pokusným subjektům dařilo, můžeme najít v jeho osobním deníku, který obsahuje zmínky o těchto experimentech s LSD: "Gloria prožívá hrůzy... Janet létá v oblacích." Častý výskyt negativních reakcí přiměl Whitea k vytvoření svého vlastního krycího označení drogy "Bouřlivka" ("Stormy"), jak LSD během své čtrnáctileté práce jako operativce CIA nazýval.

V roce 1955 White přesídlil do San Franciska, kde zřídil další dvě tajné základny. Během tohoto období inicioval operaci Půlnoční klimax (Midnight Climax), při které byly získávány drogově závislé prostitutky k tomu, aby z místních lokálů přiváděly muže do bordelu, který financovala CIA. Nic netušící zákazníci pili nápoje vylepšené o LSD, zatímco White seděl za poloprůhledným zrcadlem, usrkával martini a sledoval každý moment jejich

drogových stavů a úletů. Šlapky za své služby dostávaly sto dolarů za noc a navíc slib od Whitea, že v případě jejich zatčení bude intervenovat v jejich prospěch. Půlnoční klimax umožnil CIA kromě údajů o LSD dozvědět se i o sexuálních sklonech lidí procházejících tajnými základnami. Whiteův harém prostitutek se stal těžištěm rozsáhlé studie CIA o tom, jak využít milostného umění ke špionážním účelům.

Když White zrovna neřídil nevěstinec pro národní bezpečnost, chodil po ulicích San Franciska a pátral po překupnicích drog pro Úřad pro narkotika. Občas, po skončení takového perného dne, zval své kámoše z protinarkotického do některého ze svých doupat na malé "občerstvení". Obvykle odložili své zbraně a party byla v plném proudu - ke zlosti sousedů, kteří si začali stěžovat na chlapy s pistolemi v podpažních pouzdrech, kteří laškují s polonahými ženami. Není třeba říkat, že droga byla vždycky po ruce a chlapi z protinarkotického vyzkoušeli všechno od hašiše po LSD. "Pod vlivem kterékoli z těchto drog," vyprávěl později White jednomu kolegovi, "šlo jasné myšlení stranou. V těch chvílích jsem prožíval, jak se mi „rozšiřuje mysl“, ale hned potom to zmizelo jako sen."

White žil po nějakou dobu skutečně zajímavým životem. Ve dne bojoval proti drogám a v noci je dával neznámým lidem. Ne každému dělá takový schizofrenní život dobře a White, aby smířil tyto dva extrémní, často sahal po láhvi. Přesto občas v jeho dvojakém životě Hyde získával vrch nad Jekyll. Jedné noci se jeden jeho známý, který pomáhal instalovat odposlouchávací zařízení pro CIA, zastavil v konspiračním bytě a našel důstojníka protinarkotického zhrouteného před velkým zrcadlem. White právě vypil půl galonu (skoro dva litry - pozn. překl.) Gibsona, seděl tam s pistolí v ruce a střílel voskovými náboji na svůj vlastní odraz.

Experimenty v konspiračních bytech pokračovaly bez přerušení do roku 1963, kdy inspektor CIA John Earman během rutinní inspekce operací TSS náhodou narazil na utajovaný program testování drog. Pouze hrstka agentů CIA mimo TSS věděla o testování LSD na nic netušících subjektech, a Earman obvinil Richarda Helmse, hlavního výzkumníka MK-ULTRA, z nedostatečného informování nového ředitele CIA, Johna McConea. I když McConea vybral prezident Kennedy, aby na místě šéfa americké zpravodajské služby vystřídal Allena Dullese, měl Helms zřejmě svou vlastní představu o tom, kdo řídí CIA.

Earman mělo programu MK-ULTRA vážné pochybnosti a vypracoval čtyřadvacetistránkovou zprávu, která obsahovala vyčerpávající přehled projektů zaměřených na drogy a kontrolu mysli. V tajném dopise McConeovi poznamenal, že "projekty zabývající se manipulací lidského chování jsou mnoha lidmi Uvnitř i vně zpravodajské služby považovány za nechutné a neetické". Nejtvrdší kritiky se však dostalo konspiračním experimentům, které podle jeho slov "ohrožují práva a zájmy amerických občanů". Earman uváděl, že LSD je testováno na jedincích ze všech sociálních vrstev, vysokých i nízkých, na rodilých Američanech i cizincích. Mnoho pokusných subjektů onemocnělo a někteří lidé museli být na dny i týdny hospitalizováni. Navíc metody používané v konspiračních bytech nastínily vážné pochybnosti o správnosti údajů, které White, jenž nebyl kvalifikovaným vědcem, poskytoval. Earman poukazyval na to, že CIA nemůže nijak zjistit, jestli White výsledky neupravuje tak, aby vyhovovaly jeho záměrům.

Earman doporučil zmrazení drogových testů na nic netušících lidech, dokud nebude celá věc důkladně zvážena na nejvyšší úrovni CIA. Ale Helms, tehdy zástupce ředitele pro tajné operace (druhá pozice ve zpravodajské službě), program obhajoval. Ve zprávě z 9. listopadu 1964 varoval, že "díky nedostatku reálného testování se snižuje možnost operativního použití drog", a volal po obnovení testů v konspiračních centrech. Připouštěl, že co se týče morální stránky věci, nemá žádnou odpověď, ale tvrdil, že takovéto testy jsou nezbytné pro udržení tempa se Sovětskými pokroky na tomto poli.

Byla to stará známá písnička studené války. Přitom jen o pár měsíců dříve Helms zpíval jinak, když se ho J. Lee Rankin, hlavní poradce Warrenovy komise vyšetřující

Kennedyho vraždu, zeptal na sovětské iniciativy na poli ovládnutí mysli. Helms vyjádřil své názory v dokumentu datovaném 26. června 1964: "Sovětský výzkum farmakologických prostředků ovlivňujících chování neustále pokulhává pět let za západním výzkumem." Dále sebevědomě tvrdil, že Rusové nemají "žádné nové účinné drogy... pro vynucené chování člověka".

Byrokratické tahanice v ústředí CIA Georgea Huntera Whitea zřejmě nijak neznepokojovaly. Nadále posílal doktoru Sidneymu Gottliebovi prostředky na mimořádné výdaje.

Neexistují žádné určité záznamy o tom, kdy byly acidové testy na nic netušících lidech ukončeny. Zdá se však, že cesty Whitea a CIA se rozešly, když v roce 1966 odešel z Úřadu pro narkotika do důchodu. Později vzpomínal na své služby pro zpravodajskou službu v dopise Gottliebovi: "Byl jsem jen drobným misionářem, vlastně heretikem, ale na svém poli jsem se snažil z celého srdce, protože to byla legrace, legrace, legrace. Kde jinde by mohl normální americký kluk lhát, zabíjet, podvádět, krást, znásilňovat a plnit se souhlasem a požehnáním nejvyšších míst?" V té době CIA vyvinula drogovou soupravu, obsahující i LSD, která byla používána při tajných operacích. Rozhodnutí používat LSD by10 vydáno zvláštní komisí, jež podléhala přímo Richardu Helmsovi, který drogu přirovnal k dynamitu a vyžádal si, aby byl informován, kdykoli měla být použita..) Zvláště populární byl plán na podstrčení "P-1" (krycí označení LSD při tajných operacích) socialistickým či levicovým politikům v cizích zemích, kteří by potom nesouvisle blábolili, a tak se veřejně zdiskreditovali.

K vůdčům třetího světa, kteří byli vybráni za cíl překvapivých acidových útoku, patřil především Fidel Castro. Když se tato metoda ukázala jako nepoužitelná, vymýšleli strategové jiné způsoby, jak kubánského premiéra znemožnit. Podle jednoho plánu se mělo Castrovi nasypat do bot thalium, které by způsobilo, že by mu vypadaly vousy. Zřejmě se domnívali, že se svým vousem by Castro ztratil i své charisma. Nakonec se tajná služba zaměřila namísto špatných tripů a vypadaných vousů na Castrovo úplné odstranění. Gottlieb a jeho lidé z TSS byli požádáni, aby připravili soubor zvláštních přístrojů a biochemických jedů pro sérii vražedných konspirací CIA s proticastrovskými žoldněmi a mafii.

Na jednom z čelných míst seznamu CIA pro halucinogenní akce figuroval rovněž egyptský prezident Gamál Abdan Násir. Zatímco jemu se podařilo tomuto údělu vyhnout, jiní měli pravděpodobně méně štěstí. Dokumenty CIA citované v dokumentárním pořadu ABC News potvrzují, že Gottlieb během studené války převážel při mnoha příležitostech acid do zahraničí s úmyslem nadopování zahraničních diplomatů a státníků. Účinky LSD se však při jeho použití tímto nahodilým způsobem daly těžko předvídat a CIA používala LSD pro operace tohoto druhu jen omezeně.

Podstatná část kapitoly *NA POČÁTKU BYLO ŠÍLENSTVÍ* z knihy B. Shlaina a M.A. Lee: *SNY SVĚDOMÍ CIA, LSD A REVOLTA 60. LET*, byla uvedena se souhlasem nakladatelství a vydavatelství Volvox Glosátor, které knihu vydalo v roce 1996. ISBN 80-7207-018-5

PRAVDA O PITÍ PŘES TAMPON

Ivo ČERMÁK

Nový trend tanečních párty přináší velká zdravotní rizika.

Na světě je nový druh pití, tedy slovo potí není úplně na místě. Na tanečních párty se chlastá přes tampon – hygienická potřeba se namočí v alkoholu, a pak se zavede do konečníku nebo vagíny. Rizika takového pití jsou zřejmá, výhody naopak velice pochybné.

„Pojď, půjdeme si dát panáka,“ říká asi patnáctiletá Jana své kamarádce. Obě holky zmizí na záchod. Za asi pět minut se vracejí, zdá se, že jsou v lepší náladě. „Co je to proboha za bar na té dámské toaletě?“ ptáte se sami sebe. Žádný bar, to holky je holdují novému druhu pití „spodem“ – do vagíny si zasunuly tampon namočený ve vodce a teď si opilost užívají. Janě i kamarádce je celkem jedno, že si mohou choulostivá místa snadno popálit, případně dostat zánět a způsobit si vážné gynekologické problémy, hlavně, že jim z úst není cítit alkohol.

FINSKÝ NÁVOD

Návody na podobné experimenty se šíří rychlostí blesku přes internet. Podle zjištění EPOCHY princip neorálního pití objevili ve Finsku, odkud se přes internetové diskuse tato strategie mladistvých šíří do Japonska a Kolumbie a rázem je již i v našich končinách. Pokud navštívíte některou z letních tanečních „houseparty“ a vklíníte se mezi poskakující teenagery, po chvíli uslyšíte zvláštní otázku: „Nemáš prosím tě, tampon?“ sice to zní jako úplná šílenost, ale mladí lidé jsou pro to, aby jejich rodiče nepoznali, že na party nasávali, ochotno udělat téměř cokoli.

PIJEME „SPODEM“

Jakže to dělají? Obyčejný menstruační tampon jednoduše namočí v panáku tvrdého alkoholu, chvíli počkají, a když je dostatečně nasáklý, zavedou si jej do vagíny v případě, že jde o ženu, nebo do konečníku, pokud jde o muže. V obou těchto místech je sliznice bohatě protkaná žilami, přes které se alkohol dostane do krevního oběhu. Pocity jsou totožné, jako byste se opili klasickou cestou. Další pocity ale již nejsou tak úžasné, lékaři dokonce varují, že si takto můžete snadno přivodit poměrně velkou zdravotní újmu.

ŠÍLENÉ MODELKY

Ptáte se, koho tento šílený způsob opíjení se napadl? Můžete hádat. Podle našich zdrojů za to mohou modelky, které si nechtěly odepřít pocit opilosti, ale bály se, že se každý panák projeví na jejich hmotnosti. Trend vychrtlosti, kvůli kterému si hystericky hlídají váhu, je tak donutil zkoušet jiné alternativy konzumace lihu – až přišly na tampony. Špatně se dnes lékařům vysvětluje, že celá teorie o netloustnutí je postavená na hlavu, energie se z alkoholu do těla stejně dostane, ať je konzumován horem nebo „spodem“.

NÁZOR LÉKAŘE

Na otázky ohledně „pití spodem“ odpovídá lékař MUDr. Martin Čermák z pražské Nemocnice pod Petřínem.

- ♦ *Jaká jsou největší rizika „pití spodem“? Hrozí popálení sliznice? Jak silný alkohol už může sliznici popálit?*

V první řadě hrozí popálení sliznice. Koncentraci alkoholu není snadné určit, ale dá se předpokládat, že slabší než 50% alkohol popálení nezpůsobí. Dalšími známými riziky je ale zanesení infekce, mechanické poškození sliznic a svěrače, u pochvy zejména změna kyselosti prostředí a vyhubení běžné mikrobionální flory s častou infekcí.

♦ *Je možné, že při tomto druhu „pití“ není alkohol cítit z úst?*

Alkohol je z úst cítit méně než při klasické konzumaci, ale určitě je cítit z výdechovaného vzduchu. Alkohol se výborně vstřebává, ale také vyprchává. Jestli se vstřebá do žaludku nebo v konečniku, je v podstatě jedno, vždy to z opilého „potáhne“. Pravděpodobně ale nejsou tolik cítit různá vedlejší aromata, různé další příchutě alkoholických nápojů.

♦ *Do jaké míry hrozí „předávkování“?*

To je úplně stejné jako při ústním příjmu. Pravděpodobně takto opilému není tak brzy zle a nezvrací, ale i to může být individuální. I „klasičtí“ konzumenti se dělí na mnoho skupin – někdo zvrací po jedné skleničce, někdo nikdy. Zvracení je navíc pouze v malém procentu způsobeno přímým drážděním sliznice žaludku, převážně je totiž příčinou motání hlavy nebo přerušení mozečkových center rovnováhy. Záleží na tom, kolik toho do sebe člověk „nalije“ a ne kudy.

♦ *Je možné, že při „pití spodem“ člověk netloustne?*

Záleží na tom, co pije. Tvrdý alkoholický nápoj je sice bez cukru, ale daleko větší energetickou hodnotu má samotný alkohol, proto se tloustne v každém případě. Nízce koncentrované nápoje s cukrem by do sebe ale „spodem“ zřejmě nikdo nelil, pěkně by totiž lepil. Pokud by se ale i přesto pro tento druh nápoje rozhodl, cukr by se v konečniku nevstřebával.

Uvedený článek byl převzat s laskavým svolením redakce ze čtrnáctideníku EPOCHA č.5/2005

KONOPI A DNEŠNÍ SVĚT

Jan PTÁČEK, student České Budějovice

Konopí je už známo tisíce let a hrálo, hraje a ještě bude hrát důležitou roli v historii světa. Asi žádná jiná rostlina není tak spojena lidstvem jako právě konopí. Na začátku mého článku bych se chtěl zmínit o dávné historii této rostliny. Myslím, že stojí za zmínku také nahlédnutí do nedávné minulosti a technické a zdravotní využití konopí. Tímto článkem bych se pokusil vnést objektivní pohled do tohoto problému.

O tom, kde se konopí zrodilo, nemáme mnoho zmínek, ale pravděpodobně to bylo v centrální Asii, kde se pěstovalo pro vlákno. Z tohoto vlákna se vyráběly oděvy. Konopí mělo i další využití. Vyráběly se z něho provázky a také z něho byl vyroben v Číně papír. Konopný papír je ohebný, pevný, jemný a odolný vůči vlhkosti. Proto se stal oblíbený pro oficiální dokumenty.

Konopí se také začalo využívat při náboženských obřadech a v léčitelství. Podle tradiční legendy se Buddha během šesti let asketické přípravy, která předcházela jeho osvícení, živil denně jedním konopným semínkem. Konopí ale využívají i jiná náboženství, například hinduismus, islám a další.

Do Evropy se konopí dostalo díky Skytům z Asie přes Řecko a Rusko. Do Španělska ho z Afriky přivezli Arabové. V Evropě se z konopných vláken vyráběly velmi kvalitní lana, která se používala na lodích. Tedy díky konopí se mohly začít rozvíjet námořní výpravy a s tím spjaté i obchodování a poznávání nových kultur zatím nepoznaných zemí.

Mezi hlavní námořní velmoci patřily Itálie, Holandsko, Španělsko, Anglie. Tyto velmoci potřebovaly pro své loďstvo velké množství konopí. Ale v Evropě nebyla tak dostačující nabídka. Ještě hůř na tom byla Anglie jako ostrovní stát. Proto dovážela konopí z Ruska, kde se také ve velké míře pěstovalo. Kdyby byly ale přerušeny dodávky, došlo by k ohrožení anglického loďstva. Toho využil Napoleon Bonaparte a zaútočil na Rusko. A tak konopí sehrálo roli i ve svržení Napoleona Bonaparte.

Poté co se Evropané dostali do Severní Ameriky, zjistili, že tam všude roste ve velké míře konopí. První osadníci ho začali využívat, ale nebylo ho dostatek a nebyl dostatek ani lidských sil. Prioritou byly potravinářské plodiny. Mateřský kontinent konopí žádal a proto se jeho pěstování stalo povinné. Pěstovalo se jak anglické tak i indické konopí. Anglie se snažila zajistit, aby její kolonie byly na ní závislé. Proto žádala surové výrobky, aby oživila svůj vlastní ekonomický a pracovní trh, a zpět vracela už hotové výrobky. Toto jednání přineslo velké nepokoje, které nakonec skončily válkou za nezávislost.

Oba návrhy Deklarace nezávislosti byly napsány na holandském konopném papíře. A zakladatelé George Washington a Thomas Jefferson měli oba zkušenosti s pěstováním konopí. Konopí se v Americe pořád pěstovalo, ale po občanské válce začalo pěstování pomalu upadat. Zvýšila se dostupnost papíru z dřevní hmoty a jih země ovládlo pěstování bavlny.

Počátkem 19. století proudilo do Spojených států mnoho přistěhovalců z Číny, kteří zde stejně jako černoši platili za levnou pracovní sílu. Číňané si s sebou přinesli opium a černoši zase užívali kokain. Rasová nesnášenlivost těchto dvou skupin zapříčinila, že v platnost vstoupily zákony zapovídající či omezující užívání a držení opia. A do této situace vplulo kouření konopí. Konopí se ve Státech pěstovalo již dříve, ale mnoho bělochů si neuvědomovalo psychotropní účinky.

Další přílivovou vlnu emigrantů tvořili Mexičané. Mexiko bylo počátkem 19. století vyhlášené pěstováním konopí. Mexičtí rolníci ho kouřili z dýmek, připravovali z něho různé pokrmy a také měly v oblibě konopné cigarety nazývané marihuana. Mexičané si samozřejmě své zvyky přinesli do USA. I oni měli podobné postavení jako Číňané a černoši. Marihuana

získala označení „cizácká droga“ a přilákala pozornost státních výkonných orgánů a začala se spojovat se zločinem a násilím, i když proto neexistovaly žádné důkazy. A tak se válka proti drogám mohla rozjet naplno. Začaly se připravovat protidrogové zákony a konopí stanulo bok po boku opiu, morfinu a kokainu.

Na scéně se objevil člověk, který dokázal ovlivnit názory veřejnosti na mnoho let dopředu. A nebyl to nikdo jiný než Harry J. Anslinger. Když byl založen Federální úřad pro narkotika (FBN) do jeho čela byl zvolen právě Anslinger.

Anslinger se stal marihuanou úplně posedlý. Rozjel velkou kampaň proti marihuaně a začal prosazovat názor, že je pomalu nebezpečnější než opium. Potřeboval se zalíbit politikům, aby získal větší rozpočet pro svůj úřad.

Konopí v protidrogových zákonech stálo vedle těch nejnebezpečnějších drog a byla na něj uplatněna také vysoká daň. A tak se marihuana začala pašovat ve velkém. Nepašovala se jen z Mexika, ale i z Indie, Maroka a mnoha dalších států

Anslinger se nespokojil se svojí protidrogovou politikou jen na domácí scéně a záhy ji začal prosazovat i na mezinárodním poli a na půdě OSN. Všechny výzkumy, které mu zrovna nenahrávaly do karet ihned odsuzoval. Pak došlo k podepsání Jednotné úmluvy OSN o omamných látkách a v zemích, které tuto úmluvu podepsaly, bylo postaveno konopí mimo zákon. Zde ale vyvstal problém. Jak zakázat něco, co má v některých zemích tisíciletou tradici a místní rolníci jsou na pěstování konopí závislí.

Situace se nezměnila ani po Anslingerově smrti. Vláda USA a OSN bohužel zastávají Anslingerův názor i dnes a na výzkumy, který dokazují pravý opak, jakoby nebraly zřetel.

Do budoucna by se ale postoj ke konopí měl změnit. Protože jak už historie ukázala z konopí se dá vyrábět mnoho produktů. Ukázalo se, že konopí zvyšuje drodivost a kvalitu půdy, nezbavuje ji důležitých živin, vytahuje z ní nečistoty a brání růstu plevelu. Pěstování nevyžaduje hnojení syntetickými hnojivy a nenapadají je ani škůdci, plísňe a jiné choroby. jeho výhodou je také to, že velmi rychle roste a může dosáhnout až 5metrové délky a lze zužitkovat úplně celou rostlinu.

Ve srovnání s bavlnou konopí jednoznačně vede. Konopná vlákna dosahují délky čtyř až pěti metrů, zatímco bavlněná jen zřídka víc než půl centimetru. To zajišťuje také velkou pevnost. Při spřádání vláken z konopí může být dosažena ještě větší jemnost než při spřádání vlny nebo bavlny.

Konopí má z hlediska ekologie ještě důležitější přednosti. Dnes dochází k velké devastaci lesního porostu na Zemi. Téměř polovina stromů padne na výrobu papíru. Kdyby se ale využilo konopí k výrobě papíru, jako tomu bylo dřív, mohly by se například panenské pralesy, nazývané též „plíce země“, začít vzpamatovávat.

Z konopí se také mohou vyrábět stavební materiály. Když se při výrobě běžných tvárnic, dřevotřískových a dřevovláknitých desek použije místo dřevních vláken vlákna konopná, dosáhne se větší pevnosti, unesou až třikrát větší zátěž. Dokáží se z něho také vyrobit lehké, ale i přesto pevné cihly.

Z konopných semen se dá připravit rostlinný olej z něhož lze získat rafinaci motorovou naftu a zředěním zase topný olej. Jiným postupem lze získat i kvalitní výhřevné palivo. Toto využití má ale i své nevýhody. Aby byla uspokojena dnešní poptávka po benzínu a naftě, musela by se osázet ohromná plocha a to by bylo až nepraktické.

Mnoho výrobků by se dalo z konopí vyrobit. A v ekologii má obrovský význam. Kdyby se například konopím nahradila veškerá světová spotřeba vláken a buničiny, zastavila by se devastace lesního porostu Země a snížila by se až o polovinu spotřeba ropných uhlovodíků. Konopím by se mohly též osázet hnědouhelné pánve a zdevastované průmyslové oblasti. Tak by se uspíšila obnova půdy. Přínos pro životní prostředí je tedy nezpochybnitelný.

Využití konopí v medicíně je dost složitá otázka. Konopí se odjakživa používalo v léčitelství. Dnešní výzkumy ukazují, kde všude by se dalo konopí využít. Byly popsány účinky konopí při tišení bolesti, zmírňování nežádoucích účinků protinádorové léčby či léčby AIDS, při léčbě zeleného zákalu, roztroušené sklerózy, Parkinsonovy choroby a dalších nemocí. Ale také existují výzkumy, které tvrdí pravý opak. Pak záleží pouze na člověku, kterému výzkumu uvěří.

Pokud by se mělo využít všech výhod konopí, muselo by se provézt mnoho změn. Při nejmenším by se musel změnit názor některých politiků, kteří stejně jako někteří lidé, mají konopí spjaté s marihuanou a tedy s nebezpečnou drogou. A o technickém využití konopí ve prospěchu životního prostředí toho ví opravdu jen málo.

Použité prameny:

Martin Booth: Dějiny konopí, BB/art, 2004

Rowan Robinson: Velká kniha o konopí, Volvox Globator, 2000

Magazín Koktejl, únor 1999, CÍSAŘ NEMÁ ŠATY - KONOPÍ NENÍ JEN MARIHUANA

<http://mankyfa.wz.cz/zdravi/cannabis.htm> Konopí - perspektivní protinádorový lék ?

SKONČILO DRUHÉ KOLO PREVENTIVNÍHO PROJEKTU „SVĚT OČIMA DĚTÍ“

Mgr. Lucie VYHNÁLKOVÁ, odbor tisku a public relations MV ČR

S blížícím se koncem školního roku skončilo také druhé kolo preventivního projektu odboru tisku a public relations Ministerstva vnitra „Svět očima dětí“, nad kterým převzal záštitu ministr vnitra František Bublan. Cílem projektu je vzdělávání a prevence sociálně patologických jevů za pomoci tvůrčí činnosti dětí na základních školách.

Slavnostní vyhlášení vítězů proběhlo v prostorách Betlémské kaple dne 27. 6. 2005 od 13.00 hodin. Programem provázela herečka Andrea Černá, která na závěr s hercem Radkem Valentou zazpívala písničku z pohádky Princezna ze mlejna. Hudbou a zpěvem zpestřili předávání cen Richard Pachman a Ilona Vozničková. V programu vystoupili také zajímaví hosté, např. Šárka Laipoldová - vedoucí Linky vzkaz domů nebo autorka dětských příběhů, psychologka Tamara Cenková.

Do druhého kola projektu se zapojilo celkem **1229** dětí ze základních škol z celé České republiky, z toho **702** dětí zpracovalo díla na téma „Děti na útěku“ a **527** dětí zpracovalo díla na téma „Práva a povinnosti dětí“. Ministr vnitra František Bublan osobně ocenil **84** dětí.

Soutěžní kolo, které probíhalo od 3. 1. do 31. 5. 2005 se zaměřilo na dvě problematiky, které jsou v současné době velmi diskutované – děti na útěku a práva a povinnosti dětí. Právě současné období spojené s předáváním vysvědčení nemusí být pro mnoho dětí šťastným začátkem prázdnin. Rostoucí obavy z reakce rodičů mohou ovlivnit rozhodnutí dítěte, které situaci může řešit útekem z domova. Takový krok má pak velký vliv nejen na psychiku dítěte, ale také na jeho bezpečnost.

Úkolem dětí bylo vytvořit (na základě seznámení se s problematikou prostřednictvím pedagoga) např. literární, výtvarná, hudební nebo trojrozměrná díla. Protože vyhlášená soutěžní témata byla velmi obtížná, vznikly odborné materiály se skutečnými příběhy dětí, ale také s testem povinností, které mají děti ke svým rodičům. Tyto podklady jsou k dispozici na internetových stránkách na adrese: www.mvcr.cz/soutez

Do projektu se nově také zapojil hudební skladatel Richard Pachman, který poskytl dvě své skladby. Skladba „Sunset“ byla zaměřena na pocitové dojmy z této skladby, které mají děti za úkol zachytit ve svých dílech (ta budou hodnocena ve všech vyhlášených kategoriích).

U skladby „Když máš rád“ měly děti za úkol napsat text písně a odeslat jej např. jako text, nazpívat sborově či jednotlivě, zarepovat, zahrát jako příběh, divadlo,...

V rámci projektu nevznikly pouze informační materiály pro pedagogy, ale také preventivní materiály pro děti, např. omalovánky a hlavolamy nebo knížka „Kouzelná zvířátka dětem“, ve které zvířátka pomáhají dětem najít řešení jejich velkých problémů (např. šikana ve škole, nemám kamarády, mám trému před tabulí, bojím se spát bez rozsvícené lampičky, nebaví mě učení,...). Na této publikaci spolupracovala psychologka

Skončilo druhé kolo preventivního projektu „Svět očima dětí“

s dlouholetou praxí v soukromé psychologické poradně Sluníčko, která se zaměřuje např. také na děti trpícími poruchami učení, chování aj.

Vítězná díla, fotografie ze slavnostního předávání cen, odborné publikace k jednotlivým soutěžním tématům, vědomostní test - to vše je možné shlédnout na internetových stránkách projektu (www.mvcr.cz/soutez).

Letošní kolo soutěže sice již skončilo, ale již se začíná připravovat další, které odstartuje s novým rokem (2. 1. 2006) a zajisté s sebou přinese další zajímavá témata, se kterými si děti i pedagogové určitě poradí.

ČETNÍCI Z LANŽHOTA

Mjr. Bc. Radek GALAŠ, kpt. Bc. Mgr. Milan VEČEŘA

Lanžhot, místo nacházející se prakticky na trojmezí mezi Moravou, Rakouskem a Slovenskem, místo nenápadné byť významné. Místo, které svým příběhem získalo jedno z významných postavení v tradicích Policie České republiky jako místo statečného odboje četníků proti německým okupantům.

Podobných příběhů se v letech 1939 – 1945 odehrávaly na území vlasti snad tisíce. Na konci tohoto příběhu četnické stanice, jejíž příslušníci se zapojili do odboje jsou čtyři popravení a umučení četníci, kteří prošli peklem výslechů v Kaunicových kolejích a mučením v Mauthausenu. Přežil jen jeden – štábní strážmistr Robert Červený, který již jako mjr. SNB sepsal krátce svoje vzpomínky. Ty, doplněny vzpomínkami MUDr. Antonína Hebrona, syna Antonína Hebrona – učitele Masarykovy měšťanské školy v Lanžhotě a zápisy z obecní kroniky tvoří mozaiku událostí, hrdinství a smrti vlastenců, kteří nesouhlasili s okupací a kteří doslova splnili slova přísahy.

Po anšlusu Rakouska v roce 1938 a po úplném obsazení zbytku naší republiky v březnu 1939 se Lanžhot stává jakýmsi klínem mezi protektorátem, Slovenským štátem a Třetí Říší. Na Lanžhotském nádraží byla zřízena německá pohraniční policie, celnice a finanční stráž a zároveň i stanoviště gestapa. Jsou zastavovány a kontrolovány všechny vlaky, které tudy projíždějí, pomalu ale jistě se rozjíždí kolo perzekucí a útisku.

V Lanžhotě je v té době starostou Jan Třetina, velitelem četnické stanice pak vrchní strážmistr Josef Šperka, vedoucím naší finanční stráže Václav Šmídek a přednostou železniční stanice Břetislav Sova. Všichni tři jsou to muži, plně oddanými ideálům Československé republiky a myslence odboje proti okupantům. Všichni tři se záhy stávají členy Obrany národa (ON) organizace, složené zejména ze záložních důstojníků bývalé čs. Armády, finanční stráže, příslušníků četnictva a policie a Stráže obrany státu, dále pak učitelů a dalších vlastenců. Obrana národa je vojensky organizována a jejím cílem je příprava ozbrojeného vystoupení proti nacistické okupaci a stejně tak provádění sabotáží ve zbrojním průmyslu, při dopravě materiálu na frontu apod. Rozsáhlá síť se rozprostírala na Moravě od Ostravy přes Uherské Hradiště až po Lanžhot.

Skupina ON zasáhla i Lanžhot a jejím velitelem se stal právě velitel četnické stanice vrch. strážm. Josef Šperka, dalšími členy byli št. strážm. Stanislav Gregorovič, Josef Glozl, Jan Skryja a Robert Červený. Skupina měla samozřejmě i další členy, mimo jiné i obecního strážníka Františka Fojtíka, který byl k obecní policii převelen právě od četnictva.

Významným bodem ilegální činnosti bylo nádraží v Lanžhotě, které se stalo důležitým střediskem a výstupní stanicí pro ilegální přechod hranic směrem na Slovensko. Právě tudy prochází mnozí vlastenci, kteří opouštějí protektorát a směřují do armád, bojujících proti Německu. Téměř před očima německých úřadů se „pašovali“ uprchlíci, opouštějící svoji vlast. *„Přeprava se dělá v prázdných cisternách, uhlácích, tendrech, v kusových zásilkách, v senem nebo slámou naložených vagoncích, brzdových budkách apod. a to vše s vědomím a za přímé účasti našich i slovenských železničářů, strojvedoucích, topičů, hradlařů a dalších....“* Mimo útěku po železnici bylo využíváno i pěšího přechodu přes hranice Moravy a Slovenska přes železniční most na řece Moravě. A právě na těchto přechodech se podílela Lanžhotská skupina ON. Centrem činnosti byla zvolena četnická stanice, která se nacházela ve dvoupodlažní budově na Komenského ulici. Zde byla pod rouškou služební činnosti navazována potřebná spojení.

Lanžhotští četníci – spodní řada zprava: vrchní strážmistr Stanislav Gregorovič, vrchní strážmistr František Soldán, štábní strážmistr Josef Šperka, druhá řada zprava: strážmistr Jan Skryja a pes Zora, uprostřed strážmistr Robert Červený, vedle něj vpravo strážmistr Josef Glozl, první zleva obecní strážmistr František Fojtík.

...krom těchto věcí převáděli naši hoši přes hranice zdejšího úseku zase naše hochy, kteří věděli kam mají jít. Těžko se jim dýchalo v tom hnusném prostředí nabitém hitlerovštinou, háchovštinou, heydrichovštinou.....V nocích černých jak inkoust pokračovala četnická hlídka svoji pochůzku k řece Moravě. Z povzdálí následovala hlídka druhá hlídka, která vedla naše zlaté hochy tam, odkud nám měla přijít svoboda a vysvobození z utrpení. Bylo to někdy velmi těžké.....první hlídka se zastavila na železničním hradle u hradlaře Tučka a klábosila s ním o denním životě, přitom provedla prozkoumání okolí zda je bezpečnopak se pokračuje v přepravě „živého zboží“Jsme u řečiště tma že není vidět na ruku. Pozor, co to? Tichý hvizd se ozval poněkud stranou ve vodě něco lehce plesklo. Karabina samovolně sjela dolů, prsty neslyšně objaly pojistku. Stojíme nehnutě a čekáme. V tom znovu ozve se plesknutí ve vodě a současně slabé zahvízdnutí. . Rozuměl jsem, umluvené znamení slovenských kamarádů – tehdy Čechoslováků. Ozval jsem se také smluveným znaméním....lodka připlula ke břehu, skryti čekáme na heslo, konečně – Nazdar 1940, odpovídám – Nazdar – smrt nacismu. Ano, jsou to oni! Hoši nasednou a se stručnými instrukcemi oč jde a přáním šťastné cesty odstartují

Takto vnímal převádění Robert Červený ve svých pamětech. Touto cestou přešla celá řada vlastenců, kteří později bojovali u Tobrúku, Sokolova i na nebi nad Anglií. Nezajímala je politika, bylo jim jedno zda jsou komunisty či prozápadně smýšlejícími. Vpřed je hnala jediná touha, bojovat se zbraní v ruce proti společnému nepříteli – Německu.

**št. Strážmistr Jan Skryja
(ještě v hodnosti strážmistra)**

Janík slíbil dodat později. Místo nich však dodal celkem 1500 zapalovačů s fosforečnou náplní, z nichž největší část ukryl obecní strážník František Fojtík. Na oplátku Janík žádal dodání plánů brodů přes řeku Moravu, ubikací německé služebny a míst jednotlivých ubikací Němců v obci, dále pak nákresy skladišť, telefonních spojení, umístění služebních psů apod. Vše bylo zakresleno a skutečně dodáno Janíkovi právě vrch, strážm. Špírkou. Janík pravděpodobně požíval skutečně bezmeznou důvěru odbojářů, výsledek však na sebe nenechal dlouho čekat.

Byl zatčen přednosta stanice Břetislav Sova a velitel finační stráže Václav Šmídek. 16. července 1941 byl gestapem zatčen vrch. strážm. Šperka. 9. září je zatčen strážník František Fojtík a následují zatčení št. strážm. Gregoroviče a Josefa Glozla (6. září 1941) a št. strážmistra Jana Skryji (30. září 1941). Zatčení jsou i další členové skupiny Karel Černý, Antonín Hebron a další.

Št.strážm. Robert Červený je 25. září přeložen bez uvedení důvodů do Luhačovic. Doma zanechává těžce nemocnou manželku (umírá 15. října 1941) . Netuší, že ji již nikdy nespátí. V Luhačovicích je určen ke střežení domovů německých dětí. A jak na tuto službu vzpomíná? *Konal jsem službu poprvé mezi těmito dětmi. Poznal jsem však záhy, že tito tvorové jsou vlastně rovněž netvorové jako jejich vedoucí. Měli pro nás jediné slovo „Böhmische Hund“ (český pes) a jeho vyslovením nás mnohdy dráždili k nepřítelství.* 30. září 1941 však do Luhačovic přijíždí pověstné auto s označením V a kolem 14. hodiny zastavuje u před budovou Pomněnka, ve které byli ubytováni četníci. *...slyším hned na chodbě že se ptají po mě, zůstávám však klidně sedět a čekám až přijdou do kanceláře. Konečně vejde tamní velitel stanice, který byl odrodilcem. Nastoupil jsem bez rozloučení s kamarády, na nichž jsem viděl rozšířené zřítelnice v očích, do venku stojícího auta a odjel na hodonínské gestapo: odtud po stručném výslechu do věznice v Uherském Hradišti a po krátkém věznění do gestapácké mučírny v Kaunicových kolejkách.....*

Zatčení jsou i další členové skupiny. Na zatčení svého otce vzpomíná MUDr. Antonín Hebron takto: *...bohužel na otce si v podstatě nevzpomínám...co jsem však nezapomněl byla*

Rozsáhlá činnost však bohužel nezůstala utajena. Kospirační systém plně selhal, mimo jiné i díky tomu, že se o „věci“ *...hodně mluvilo ve veřejných místnostech a tam, kde se nemělo...Příčinou byla i neopatrná důvěra, věřilo se bez důkladného prověření například spojкам, vyslaným do Lanžhota velením ON v Uherském Hradišti, jistě se našli i kolaboranti a zrádci z řad místních občanů....*

Přibližně v červnu 1941 byl právě velením ON v Uherském Hradišti doporučen muž jménem Janík. Nikdo jej před tím neznal, ale mělo se za to, že když byl doporučen velením, je spolehlivý. Vrch. strážm. Šperka jej seznámil s několika členy skupiny. I oni věřili tomu, že je voják a bezmezně mu důvěřovali. Nikdo nemohl tušit že se stali figurkami ve volavčí hře gestapa. Janík nabídl zprostředkování dodávky zbraní a skutečně během 14 dnů dodal deset pistolí ráže 9 mm (nezjištěné značky) zabalených v impregnovaných obalech. Následovaly další dodávky, celkem 30 pistolí, které si členové skupiny ukryli doma. Zbraně byly dodány bez střeliva, které

noc, kdy Gestapo odvedlo otce. Ležel jsem v postýlce a kolem postýlky se míhaly naleštěné černé holinky příslušníků SS. Zaujalo mne jak při prohlídce knihovny vytahují a prohlížejí knihy. Maminka plakala. To bylo naposled, co jsem otce viděl.

Všichni zatčení jsou okamžitě deportováni do Kaunicových kolejí v Brně, kde se roztočilo kolo bestiálních výslechů a mučení. Vedoucí brněnské úřadovny gestapa Wilibald Zimmermann při výslechu Roberta Červeného doslova řekl: *...vy si myslíte že o vás nevíme co tam děláte? Máme tam vaše lidi, kteří za nás dávají pozor na vás....* Janík však zatčen nebyl. Byl to právě on, kdo skupinu zradil? Nebo to byli i další občané Lanžhota? Hádanka, která asi zůstane navždy hádankou. Nic to však nemění na skutečnosti, že všichni zatčení byli podrobeni těm nebestiálnějším metodám mučení.

Sám Robert Červený ve spise pro obecní kroniku doslova uvedl následující: *...středověká inkvizice se daleko nevyrovnala nynějšímu způsobu moderního mučení, kterou nám bylo nuceno projít než jsme se dostali do koncentračního tábora v Mauthausenu, který byl jako taký nejdokonalejší metou německé kultury....Jako nečastější a neznámější způsob výslechů gestapáků bylo bití železnými rourami přes pytel naplněný pískem a položený přes záda. Přitom na povrchu těla nebylo ničeho znáti a uvnitř organismu, hlavně ledviny a játra někdy až smrtelně byly porušeny. Svirání rukou do dřevěné formy podobné rukavici ze které vyčnívaly pouze konečky prstů na které pak gestapáci kapali žhavý pečetní vosk a píchali pod nehty špendlíky neb zahrocené špejle. Dále vysvlečení a uvázání za ruce pod sprchu studené vody v koupelně ve fakultě ke kruhu a tenký proud studené vody tekl na hlavu úzkým proudem. Hlava byla podložena kusem dřeva, aby nebylo možno uhnouti. Byl to jeden z nejhorších způsobů mučení, poněvadž toto dělalo pocit vrtání nebo zezu do lebky a celého těla. Nebo pálení obyčejným zapalovačem pod pažemi až kůže byla uškvařena, bití gumovými obuškami do slabín, dokud byl vězeň uvázán za ruce nepozbyl vědomí – tedy 2 – 2 a půl hodiny, déle toto mučení nevydržel nikdo. Oblíbený způsob byl držeti papír nosem přitisknutým na stěnu, přičemž gestapák tloukl ze zadu do týla pěstí, až nos ústa a brada i čelo byly zality krví, svázání do kozelce a ponechání nepřetržitě třeba deset dní, válení na zemi a líbání nohou, pití plivátek k němuž byl každý jedinec násilím nucen, uvázání rukou na zad a vytahování nahoru, uvázání řetězu kolem krku a smýkání jím z prava do leva až se články řetězu zaryly do masa.....*

Proto se snad každému, kdo vydržel a přežil zdálo rozhodnutí o deportaci do koncentračního tábora vysvobozením. Do Mauthausenu byli všichni zatčení společně dopraveni na základě rozhodnutí stanného soudu v Brně dne 6.listopadu 1941. Skupina Lanžhotských čítala 13 osob, mezi nimi i naši četníci.

Zřízení koncentračního tábora v Mauthausenu je přímo spojeno s událostmi v Evropě v roce 1938. Bezprostředně po anšlusu Rakouska dochází k přípravě na výstavbu nového koncentračního tábora, který byl posléze dobudován necelých 30 km od Linze a byl prvním táborem, zřízeným mimo území Německa a postupně se rozrostl na komplex 23 pobočných táborů. Ve své podstatě patřil mezi nejhorší koncentrační tábory, jehož kapacita byla sice uváděna 40 tisíc vězňů, skutečností však je, že v roce 1944 zde bylo přes 70 tisíc uvězněných. Za bou existence tábora zde prošlo celkem 335 tisíc vězňů 26 národů, z toho zde bylo zavražděno 122.767 uvězněných. Z celkového počtu uvězněných zde bylo 4.609 Čechů. O podmínkách a zacházení s vězni svědčí skutečnost, že z tohoto počtu internovaných se vrátilo do vlasti 156 Čechů !

Podívejme se nyní na osudy Lanžhotských jak je zaznamenal mjr. Robert Červený :

Nejtěžší práce byla v kamenolomu. Z jeho dna vedlo 186 širokých schodů, po kterých vězňové vynášeli v náručí či na zádech kameny, někdy i 50 – 60 kg těžké někdy i 12 x za den vždy poklusem. Všechny ty kameny vylámané ze skály, několikrátě přeskupeny z hromady na

hromadu byly použity na deset metrů vysoké zdi tábora, které dohromady měřily 4,5 km..... Večer po skončení práce se vězni seřadili s kameny na bedrech a po 186 schodech odcházeli do tábora. Každý se snažil být vpředu ve druhé nebo třetí stovce. Ti zadní museli vynášet z lomu mrtvolý kamarádů. Kdo s kamenem upadl, byl zastřelen a shozen do lomu.....

Těch 186 schodů se vrylo do paměti snad každého vězně, schody zbarvené krví spoluvězňů jsou mementem nacistických ukrutností, který se dopouštěli na tisících zavlečených vězňů. Mohou se pak snad někteří divit nenávisti vůči všemu německému, která se plně projevila po skončení války?

Jako první z četníků položil svůj život František Fojtík : *...pracoval s námi do poslední chvíle a na nic si neztěžoval. Pojednou mu začaly otíkat nohy a za 3 dny byl tam, kam denně odcházely stovky jiných. Nerozloučil se s námi a nic nám neodkázal, zemřel 12. 1. 1942 zalitím srdcem vodou a podvýživou.....vzpomíná mjr. Červený.*

Pak přišel na řadu vrchní strážmistr Šperka. Pracoval s námi na tzv. Russenlageru. Při práci byl vybrán k zvláštní skupině která byla – oddělena. Pracoval v mé blízkosti a byl stále dobré nálady. Když přinesl na okraj příkopu, kde pracoval, hlínu, kterou shraboval dolů, přiskočil k němu německý předák – zločinec z povolání Schmidt a udeřil ho násadou od lopaty do hlavy a srazil ho ze stráně dolů. Na tu příležitost čekal dole stojící esesman, který okamžitě na Šperku střelil a zasáhl ho do vrchní části čela, které mu střela rozpúlila. Potom se Šperka ještě posadil a v zápětí druhá rána do pravé strany prsou vypálená vehnala ho do roztažené náruče čekající smrti. Šperku jsme pak s Hrdličkou a Skryjou odnesli do krematoria. To bylo 7. 2. 1942.

Měsíc na to – 7. 3. 1942 - umírá št. strážm. Stanislav Gregorovič. Onemocněl flegmónou. Nemoc se zhoršovala a št. strážm. Gregorovič musel na ošetřovnu. *...ležel několik dní až jsme ho našli na hromadě mrtvých se svázanýma rukama. Netrápil se dlouho, byl otráven benzinovou injekcí. Se Skryjou jsme ho donesli do krematoria kde jeho, jakož i tělesné ostatky jiných nešťastníků byly zpopelněny a odvezeny na – hnojiště.*

25. 4. 1942 přišel na řadu Jožka Glozl. Musel nastoupit do práce přesto, že měl silnou úplavici a flegmónu na pravém předloktí. Vymohl jsem mu na blokovém písaři, aby zůstal doma v léčení. Avšak za týden musel odejít na stavbu sídliště pro esesmany, kde nesnel tempo práce a zemřel. On jediný v době nemoci zanechal odkaz pro manželku a děti, kterých si neužil. Odnesli jsme ho se Skryjou na místo věčného klidu a nyní jsme si řekli: A kdo přijde na řadu teď, já nebo Ty? Bohužel byl to Jenda, kdo přišel na řadu.

Bylo to 15. června 1942 na práci na sídlišti , kde se zhroutil a srdce mu vypovědělo službu. Donesl jsem ho s Hrdličkou do tábora, kde se již z agonie neprobral a druhý den ráno jsem mu zatlačil oči. Také i on odkázal poslední vzpomínku na svou manželku a synka a oči měl zatopeny slzami. Hlas se mu chvěl jakoby opravdu věděl, že se nedá nic dělat a že smrt rozprostírá své náruči.....

Robert Červený zůstal sám. Byl svědkem smrti svých kamarádů, jež mnozí dodýchali v jeho náruči a jež mnohé doprovázel na jejich poslední cestě.

....ze všech jsem nyní zůstal sám. Komu já odkáži poslední pozdrav, když zde již nikoho nemám? Komu prozradím tajemství bidáckého vraha, který nás poslal na smrt, kdo objeví a pomstí smrt našich kamarádů, kteří věnovali všechno co měli pro dobro a blaho celku a celého národa? Nikdo nesmí říci, že to činili, činili z osobního zisku neb touhy po slavomamu. Byla by to křivda, byl by to hřích spáchaný na obětech, které svými životy, svou krví zapálily pochodně Národního odboje.....Byli mezi prvními, ukázali že se musí jít dopředu bez ohledu na vše, byli si vědomi boje, který předcházal, byli si však vědomi i vítězství které nastane. Boj vedli dále, krev barvila zemi, na které se rodily naše prvky, kterými jsme dali základy....Spěte proto mučedníci národa klidně svůj tichý sen. Národ nezapomene vašich činů jež budou výstrahou na věky věkoucí pro ty, kteří by váhali v čas potřeby nastoupiti na vaše místa. Zdravím vás všechny jako jediný, který toto utrpení z tyranie německé kultury přečkal a vrátil

se domů ochuzen o duši i zdraví zase mezi své, tlumočím pozdrav který jste mi odkázali a pomstím vaši smrt, na to vám přísahám. To jsou poslední slova vzpomínek Roberta Červeného.

Sám se dočkal osvobození koncentračního tábora 5. 5. 1945. 19. května 1945 přijela první auta s osvobozenými vězni hranici Československa a Robert Červený se 22. května vrátil domů. Zhubl z 90 kg na necelých 40 kg, měl vyražené zuby, proražený bubínek ucha, špatně viděl a dýchal. Po několikaměsíční rekonvalescenci se znovu zapojil do práce v bezpečnostních sborech – SNB kde dosáhl hodnosti majora. Stal se nositelem medaile za věrnost 1939 – 1945 , Za zásluhy v boji proti fašismu 1965 a Pamětního odznaku SOPVP (Svaz osvobozených politických vězňů) 1939 – 1945. Koncentrační tábor přežil jen díky svému malířskému talentu. Jednou jej napadlo namalovat obraz, na němž německý voják vyráží do útoku a drží ve vztyčené ruce německou vlajku. Dozorcům se obraz tak líbil, že mu dali další zakázky – za chleba a kousek salámu. Svoji manželku již nikdy neviděl. Zemřel 22. 10. 1978 ve Zlíně.

Není snad nutno žádných dalších komentářů a hodnocení. Všichni tito muži z četnické stanice v Lanžhotě se svými činy připojili ke stovkám četníků, kteří s nasazením životů nejen svých, ale i životů svých blízkých vstoupili na cestu boje proti společnému nepříteli – nacismu. Tento příběh, tolik podobným desítkám dalších ukazuje, že je skutečně historickým omylem a neuvěřitelnou drzostí tvrzení, že četníci a policisté za protektorátu sloužili Třetí Říši. Pravda, i mezi nimi se našli „odrodilci“ typu pl. Čet. Vít nebo plk. Pol. Svoboda, ale to jsou skutečná promile v celkovém počtu mužů, kteří nejen v duchu ale i činy zůstali věrní ideálům československé demokracie a T.G.Masaryka.

Oběti z řad četnictva, policie a obecní policie, které položily svoje životy v Mauthausenu.

Četnictvo					
vrch. strážm.	VINCENCI František	čet. st. Beroun	5.4.40 gestapem	Činnost proti Říši	zemřel 6.12.41 v Mauthausenu
šštrážm.	GRŮZA Josef	čet. st. U. Hradiště	10.3.41 gestapem	„	zemřel 15.6.42 v Mauthausenu
vrch. stážm.	ŠPERKA Josef	čet. st. Lanžhot. okr. Hodonín	16.7.41 gestapem	Bliže neoznačené protiněmecké jednání	zemřel v zajišťovací vazbě 7.1.42 v Mauthausenu
vrch. strážm.	HOLÝ Štěpán	čet. st. Panennský Týnec, okr. Louny	23.8.41 gestapem	protiněmecké výroky, kritika gestapa	15.10.41 dodán na 6 týdnů do Terezína, 6.12.41 zemřel v Mauthausenu
št. strážm.	GREGORO VIČ	Čet. St. Lanžhot	6.9.41 gestapem	Důvod neuveden	Zemřel 7.3.42 v Mauthausenu
št. strážm.	SKRYJA Jan	Čet. St. Lanžhot	30.9.41 gestapem	Příprava velezrady	Zemřel 16.6.45 v Mauthausenu ?
št. strážm.	KRABIČKA Richard	Čet. St. Malé Posenice, okr. Hranice	4.10.41 gestapem	Důvod neuveden	Zemřel 10.5.42 v Mauthausenu

por. výk.	MEDEK Vilém	Okr. Velitel Kroměříž	15.12.41 gestapem	Pomoc ruským výsadkářům	22.12.41 ods. stanným soudem v Brně ke ztrátě majetku a předán gestapu, zemřel 3.5.42 v Mauthausenu
vrch. strážm.	JOHANOVSKÝ Antonín	v.v.	6.12.41 gestapem	Důvod neuveden	Zemřel 15.3.43 v Mauthausenu
Policie a obecní policie					
pol. št.stržm	FILIP Jan	v.v.	9.2.45	Podzemní hnutí	II.9366/1945 zemřel v Mauthausenu
pol. št. stržm.	KADRLE Václav	Praha	?	Nezjištěno	6.1.41 umučen v Mauthausenu
pol. rada	GRIMMICH Miloš	Praha	?	Nezjištěno	zemřel 20.3.42 v Mauthausenu
vrch. pol. komisař	JUDr. PROCHÁZKA Jindřich	Praha	?	Nezjištěno	zemřel 7.2.42 v Mauthausenu
akt. ředitel	ZÁRUBA Jan	Praha	?	Nezjištěno	zemřel 18.4.42 v Mauthausenu
strážník	PAVELA Jan	Hradčany ?	15.8.41	Nezjištěno	Zemřel v Mauthausenu 25.3.42

Zdroj: SÚA Praha, seznamy zatčených a popravených, pořizované v letech 1939 – 1945. V seznamech je celá řada policistů a četníků, kteří mají uvedeno jako místo úmrtí koncentrační tábor, ovšem bez dalšího bližšího označení. U nich je možné, že někteří z nich zemřeli rovněž v Mauthausenu. (pozn. aut.)

Prameny: vzpomínky Roberta Červeného, výpisy z obecní kroniky města Lanžhota, vzpomínky MUDr. Antonína Hebrona . syna umučeného učitele Antonína Hebrona

Příště: otazníky kolem smrti generála Luži.

JEŠTĚ JEDNOU ROZHLAS.....ANEB HRANÍ NA VOJÁKY ?

Mjr. Bc. Radek GALAŠ

Ticho ulice prořízl výstřel, esesák na balkoně v I. patře budovy rozhlasu zahájil palbu na rozhlasáky, vyvěšující československý prapor o tři patra výš.... Nepálí dlouho, před vchodem zastavuje policejní autokar ze kterého vyskakuje 15 policistů, jeden z nich pálí na esesáka...ostatní vnikají do budovy..... Tak nějak začaly skutečné boje 5. května 1945 o budovu rozhlasu, stejně tak začala i rekonstrukce boje o rozhlas dne 7. května. Popravdě již druhá, ta první se odehrála již 5. května v jakési předpremiéře.

Nechci čtenáře opět „unavovat“ fakty o bojích pražského povstání, s těmi jsem se snažil je seznámit již v jedno z předchozích článků. Nicméně bych se chtěl podělit o zážitky z těchto rekonstrukcí, respektive z rekonstrukce 7. květně 2005.

Generálním pořadatelem rekonstrukce byl Český rozhlas 1 a realizátorem ukázky pak občanské sdružení Historická skupina Četnická pátrací stanice Praha, složená převážně ze skutečných policistů. Dalším největším partnerem byla Policie České republiky a Správa hlavního města Prahy!

Když se dnes podívám zpět, do vstupovaly strany do projektu s různými cíli, rozhlas s cílem ukázat jaké tradice má a jakou daň museli jeho zaměstnanci zaplatit za svobodné vysílání. Jak řekl ředitel českého rozhlasu 1 Alexandr Pícha – tato akce je hold všem, kteří umírali a bojovali za naši svobodu. Četníci z pátračky proto, aby ukázali kus historie, do které se nezapsatelně zapsali četníci a policisté a zároveň ukázat, že 60. let jsme byli v mnoha ohledech „krmení“ tendenčními nepravdami a polopravdami. A Policie ČR ? Vstoupila do projektu se snahou ukázat veřejnosti, ale i policistům samým, že historie Policie ČR není zanedbatelná a že příslušníci bezpečnostních sborů stáli v prvních řadách v boji za svoji vlast proti okupantům, zkrátka posílit tak svoji vlastní firemní kulturu a uctít důstojným způsobem památku svých padlých kolegů. Myslím že všem se jejich cíle naplnily.

Ukázka ze 7. května 2005 má několik primátů:

1. poprvé snad po 60. letech se pietního aktu před budovou rozhlasu zúčastnili jako čestná stráž příslušníci policie
2. jako jediná byla takto historická akce přenášena v přímém přenosu a byla komentována skutečnými policisty
3. šlo o historicky první přímý přenos nové televizní stanice ČT 24
4. po 60. letech byli veřejně oceněni dva policisté a jeden četník, bojující o rozhlas v květnu 1945

a tím hlavním primátem bezesporu je, že se akce, jejíž příprava a zabezpečení aktivně účastnila Policie ČR pod záštitou náměstka policejního prezidenta plk. Oldřicha Martinů a za přímé účasti pana ministra vnitra Františka Bublana.

Snad čtenář dovolí seznámit jej v obrazové dokumentaci s průběhem pietního aktu, ke kterému jistě není třeba mnoho komentářů:

Po skončení bojové ukázky nastoupila čestná jednotka příslušníků SPJ Praha, u sloupů s pamětními deskami nastoupili policisté v dobových stejnokrojích, před vchodem se pak shromáždili pamětníci a cca 10.000 diváků, kteří byli přítomni rekonstrukci bojů.

Nadešel čas projevů a vzdání cti padlým, vedle

nastoupených policistů stála s originálem historické zástavy čestná jednotka policistů a četníků v dobových stejnokrojích.

Přítomní pak hosté včetně pana ministra vnitra pak poděkovali všem, kdo bojovali, všem, kdo položili svoje životy při dobývání a obraně rozhlasu v květnu 1945 a všem, kdo s nasazením života bojovali za svobodu své země.

Ve velmi emotivní projevu pak zdůraznil pan ministr vnitra úlohu rozhlasu a svobody projevu jako základu demokracie a slušné společnosti.

Pak následovalo závěrečné vystoupení kpt. Bc. Radka Galaše a por. Františka Soukupa. Do hrobového ticha Vinohradské třídy zněla jména těch, kteří o rozhlas bojovali – NEPŘÍTOMEN – znělo po přečtení jmen těch, o kterých

není jisto zda dosud žijí, PADL - u těch, kteří položili svoje životy a pak se do ticha ozvalo ZDE ! ZDE ! ZDE ! Tři muži, sedící v první řadě pamětníků pevnými hlasy při vyslovení svého jména vykřikují podle vojenských předpisů, na které dosud nezapoměli.

Strážmistr Baudich, strážmistr Heber, podstrážmistr Šafr – vztyk – krok vpřed! I přes svůj věk vstávají a pořadový krokem vykračují vpřed, neví co je čeká, ale vojenská kázeň v nich utkvěla, v srdcích jsou stále policisty a četníky....

K nastoupivším přistupuje ředitel Českého rozhlasu I Alexandr Pícha a předává jim pamětní odznak Bojovník rozhlasu, vydaný u příležitosti 60. výročí boje o rozhlas.

Vladislav Baudisch – četník, Rudolf Heber – policista, Václav Šafr – policista, muži, kteří 5. května 1945 stáli na tomto místě se zbraní v ruce...

Poté přistupují pan ministr vnitra František Bublan, plk. Mgr. Oldřich Martinů a další. Slova díky a pevné stisky jsou poděkováním a oceněním všech tří mužů. Jak mi později řekli, jen ztěžka zadržovali dojetí, stejně jako řada dalších přítomných. Bylo to totiž poprvé, kdy jim někdo poděkoval za to, co pro svoji vlast udělali před 60 lety. Ministr vnitra a oficiální zástupci Policie ČR, stejně tak i rozhlasu poprvé ocenili jejich zásluhy, byť tímto skromným způsobem.

Ceremoniím však ještě není konec, protože nyní je naprosto nepředpisově vojenským způsobem vyzván k nástupu plk. Mgr. Oldřich Martinů – náměstek policejního prezidenta, plk. Antonín Štícha v.v.- předseda Sdružení českého národního povstání a konečně Lubor Šušlík, muž ve skautské uniformě, který jako 15 letý kluk bojoval před rozhlasem.

plk. Mgr. Oldřich Martinů, Lubor Šušlík, plk. Antonín Štícha v.v.

Všichni tři jsou vyznamenáni pamětním odznakem Bojovník rozhlasu a nutno říct že zaslouženě. Všichni tři se přímo svým dílem zasloužili o zdar akce. Zdá se že je celý akt se chýlí ke konci, přichází však ještě jedno překvapení. Vystupuje právě plk. Štícha a jménem Českého svazu bojovníků za svobodu uděluje náměstku policejního prezidenta plk. Mgr. Oldřichovi Martinů pamětní medaili k 60. výročí Českého národního povstání.

Jsou položeny kytice k pamětním deskám se jmény padlých, do ticha zní hymna. Emoce jsou umocněny tichým zpěvem přítomných pamětníků ...Kde domov můj.... Se potichu nese Vinohradskou třídou a v očích mnohých jsou vidět slzy. Po hymně následuje večerka.....člen Hudby Policie ČR a Hradní stráže Luděk Kinkal je skutečným mistrem.

Foto: ČRO 1

Čestná jednotka SPJ zvedá zbraně k nebi, do hudby zní výstřel, první, druhý, třetí..... po Vinohradské třídě se rozhostí ticho, do kterého doznívá hlas trubky. Pietní akt končí, akce končí, oslavy končí.....

Nadnesené? Patetické? Vzletné? Snad, možná, dokonce jsme slyšeli že toto hraní na vojáky je nanic. Ale jsem přesvědčen o tom, že 7. května 2005 jsme společně tímto způsobem udělali pro hrdost policistů a firemní kulturu tolik, kolik nebylo učiněno ve vztahu k historii snad nikdy.

Bylo úžasné sledovat dojetí pamětníků, dříve tvrdých mužů zákona, kteří zde stáli v dešti a přijímali svá ocenění. Bylo úžasné sledovat diváky, kteří ani „nedutali“ a s pietou sledovali celou ceremonii, ve které Policie České republiky veřejně ocenila své hrdiny z května roku 1945 a bylo úžasné, když po skončení za mnou přišel třicátník, který se mi představil jako policista a který mi doslova řekl: „když jsem tohle všechno viděl a slyšel, musím říct, že jsem zase hrdý na to, že jsem policista....“

Je třeba něco dodávat?

Pamětní medaile ČSBS

Pamětní odznak
Bojovník rozhlasu
(vyroben podle originálu z roku 1945)

ČEST JEJICH PAMÁTCE

PhDr. Marcela MACHUTOVÁ, ředitelka Muzea PČR

Kde jinde než v Muzeu Policie České republiky, tam kde se snoubí minulost s přítomností a v určitých bodech se dotýká budoucnosti jsme se mohli poklonit památce našich předchůdců z řad příslušníků bezpečnostních sborů, kteří položili své životy v boji za svobodu své vlasti během II. světové války. Padli, byli popraveni nebo umučeni ve věznicích či koncentračních táborech.

6. května 2005 ve 12³³ hodin, u příležitosti 60. výročí konce světové války, jež si vyžádala miliony lidských obětí, byla ministrem vnitra Františkem Bublanem v expozici muzea odhalena pamětní deska se jmény 117 příslušníků pražské státní policie. 42 jich padlo v Květnovém povstání, 35 jich bylo nacisty popraveno, 30 umučeno, ostatní zůstali nezvěstní.

Jak to u nás bývá zvykem, historie se často přepisuje a tak ani tato prostá pieta neměla jednoduchý osud a její cesta do muzea byla dlouhá.

Aby vzpomínka na hrdinství bývalých policistů zůstala živá, nechal totiž už 1. listopadu 1947 Výbor pro postavení památníku umístit bronzové desky s jejich jmény na budově prvorepublikového policejního ředitelství v Praze 1 (roh ulic Karoliny Světlé a Národní třídy). Architektonickou úpravu provedl architekt Jan Zázvorka, sochařské práce ak. sochař Mirko Stejskal a odlitky zhotovila firma ANÝŽ. Bohužel se některá jména v šedesátých letech znelíbila tehdejší mocným, kteří dali pokyn k její likvidaci. Deska skutečně zmizela a dodnes se nepodařilo vypátrat, kdo ji sundal a kam ji uložil. Situace ve společnosti se však změnila a tak se na původní místo na počátku devadesátých let vrátila nová pamětní deska, jež zde byla i když nepříliš prostorově šťastně, do jara letošního roku.

Vzhledem k tomu, že se objekt během let dostal do soukromého vlastnictví a prochází celkovou rekonstrukcí na hotel, měli všichni ti, kteří si váží historie obavy o její další osud.

Po jednání s příslušnými úřady a po jejich svolení byla deska odinstalována, renovována a konečně našla snad již poslední důstojné místo v expozici muzea. Při jejím odhalení stáli vedle sebe jak pamětníci, tak mladí policisté a s pietou si připomněli slova pronesená v listopadu sedmačtyřicátého roku...“ nemůžeme lépe uctít vaši památku než slibem, že vašemu vznešenému odhodlání zůstaneme věrni a že budeme sloužit ideálům, z nichž vyrostlo vaše odhodlání jít klidně na smrt.“

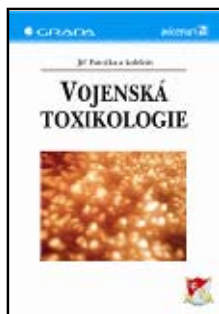
Foto: Muzem Policie ČR

KNIHOVNIČKA

Miloš VANĚČEK, NPC

Nakladatelství Grada
www.grada.cz

VOJENSKÁ TOXIKOLOGIE

Jiří Patočka a kolektiv

Publikace se zabývá vysoce jedovatými bojovými otravnými látkami a látkami zvláštního účinku (např. psychicky zneschopňujícími). Přináší základní přehled o všech vlastnostech vojensky aktuálních látek, o mechanismech jejich účinku na člověka a klinicko-laboratorní diagnostiku intoxikací. Pojednává o profylaxi a terapii intoxikací, včetně specifických antidot v předlékařské a lékařské pomoci. Je určena lékařům

vojenských i nevojenských škol a pracovníkům integrovaného záchranného systému ČR.

ISBN 80-247-0608-3

180 stran, 17×23 cm

299 Kč

PRVNÍ POMOC

2., přepracované vydání

Jan Bydžovský

Informovanost a pohotová reakce nejsou nikde účinnější než v případě ohrožení lidského života a zdraví. Tato neocenitelná publikace, jejímž autorem je zkušený profesionální záchranář, přehledným a vyčerpávajícím způsobem seznamuje s obecnými zásadami poskytování první pomoci.

Autor respektuje doporučení aktuálních směrnic pro resuscitaci ILCOR,

všem potenciálním laickým záchráncům se tak dostává do rukou ucelená příručka

sestavená na bázi nejnovějších poznatků.

ISBN 80-247-0608-3

76 stran, 15×21 cm

75 Kč

KRIZOVÁ INTERVENCE PRO PRAXI

Naděžda Špatenková a kolektiv

Co je to krize? Co prožívají lidé v krizi? Co ovlivňuje průběh a intenzitu krize? Kdo může pomoci lidem v krizi? A hlavně jak je možné lidem v krizové situaci pomoci? To jsou základní otázky, na které se snaží odpovědět publikace zkušeného autorského týmu. Autoři se zaměřují především na krizi pramenící ze ztráty a identifikují jednotlivé kroky krizové

intervence, které je třeba sledovat při provádění klienta jeho náročnou životní situaci.

Kniha je určena pracovníkům takzvaných pomáhajících profesí. Odborný text doprovází množství příkladů, příběhů a kazuistik.

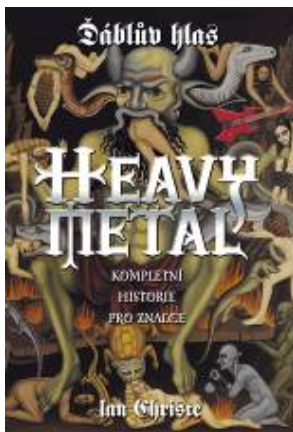
ISBN 80-247-0586-9

200 stran, 17×23 cm

229 Kč

NAKLADATELSTVÍ BB ART

ĎÁBLŮV HLAS – HEAVY METAL (SOUND OF THE BEAST - HEAVY METAL)

Ian Christie

překlad: Lenka Fenclová

Od jeho převratných počátků s Black Sabbath před více než třiceti lety až k hyperaktivním numetalovým seskupením, bořícím žebříčky právě dnes, je heavy metal po celém světě dominantní hudební silou; přesto však, ačkoli dokázal prodat více než čtvrt miliardy desek a prodral se na všechna nová odbytiště, kde jej jen bylo možno zaslechnout, se nikdy nedočkal kompletního přehledu svých temných, mocných a divokých dějin – až nyní. V knize jsou obsaženy heavymetalové primitivní počátky, vzestup a pád hair metalu na MTV, úspěšný boj skupiny Metallica o celosvětovou nadvládu, d'ábelské šílení floridského death metalu, paličské běsnění morbidních mladistvých skandinávských teroristů i návrat metalu na hlavní jeviště s Ozzym Osbournem na Ozzfestech.

Čtenáři navíc dostávají:

- 20 kapitol založených na rozhovorech s Black Sabbath, Metallikou, Slayer, W.A.S.P., Slipknot a více než stem dalších skvělých skupin
- Časový přehled nejvýraznějších událostí v metalu od roku 1970 do roku 2002
- Dosud nepublikované barevné fotografie a více než sto obrázků z dob metalové revoluce
- Žánrové kolonky s desítkami metalových odnoží od thrashe přes black metal až k avantgardě a dál, včetně seznamů základních CD
- Exkluzivní zasvěcené komentáře Chucka D z Public Enemy, výtvarníka Iron Maiden Dereka Riggse, režisérů metalových filmů a mnoha dalších

Ďáblův hlas, řítící se se zježenými vlasy a vyceněnými tesáky, prostě musejí mít všichni zapálení fanoušci heavy metalu, čerství konvertité a vůbec všichni, kteří vyhledávají hudební vzrušení. Naslouchejte tomu divokému hlasu, když se této temné, těžko postižitelné a ohlušující formě hudby konečně dostává spravedlivého ocenění, zatímco za sebou stále zanechává zástupy věrných mlátící hlavami a ukazující d'áblovo znamení.

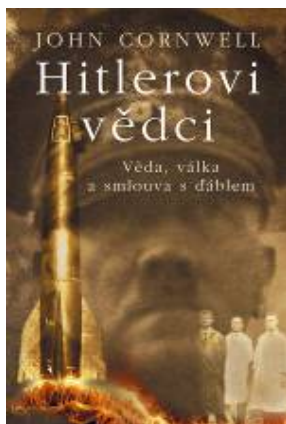
Heavy metal počal z chaosu. Tu zdeformovaný kytarový akord, tu přechod bicích, jinde kvilivý křik trýzněných duší, který dosud nebylo slyšet. Opuštěny v soukromé temnotě se tyto podivné tóny a zvláštní texty začaly pomalu soustřeďovat, až jednoho dne zformovaly novou a mocnou hudební sílu. Některým to znělo jako temný a hrozivý zpěv samotného d'ábla, ale pro nespočetné legie heavymetalových fanoušků po celém světě to byla základní exploze myšlenek, pocitů a obrazů, jež dosud samy nedokázaly vyjádřit. V nich všech rezonoval d'áblův hlas, který konečně mohl vyjít na světlo a znít – s démonickým očima, drápy ostrými jako břitva a okouzlujícím úsměvem, který ukázal cestu k revoluci.

stran: 408,

vazba: vázaná,

ISBN: 80-7341-477-5

cena: 299 Kč

HITLEROVI VĚDCI (HITLERS SCIENTISTS)

John Cornwell

překlad: Zdeňka Marečková

Působivé historické dílo Johna Cornwella vypráví příběh německých vědců od nástupu Hitlera k moci v roce 1933 až do jeho pádu v roce 1945. Popisuje chování výzkumných pracovníků v širokém spektru vědeckých disciplín, v nichž Německo vynikalo a celosvětově vedlo. Někteří z nich byli zapálenými nacisty, mnohem více jich se stalo pouhými souputníky. Málo jich vzdorovalo a vzepřelo se, takže vědci svým úsilím prodloužili válku. To, že neproměnili své objevy ve vojenské úspěchy, patří ke klíčovým faktům světových dějin. Zvrhlé využívání obětí tábora smrti a jejich otrocké práce vrhá trvalou hanbu na celou vědeckou pospolitost Německa. Cornwellova děsivá kniha si však klade otázku, jak se mají chovat vědci bez ohledu na svou národnost nebo ideologickou příslušnost.

Cornwell živě líčí, jak Adolf Hitler používal a zneužíval vědy pro své vlastní cíle, vypůjčoval si z pokleslé biologie argumenty, na jejichž základě rozvíjel své vražedné rasistické teorie, chytil se výzkumů raket a proudových motorů jako záchranného lana v posledním pokusu zastrašit své nepřátele a odvrátit porážku. Autor zkoumá německé snahy o získání atomové bomby a objasňuje záhadný případ Wernera Heisenberga a jeho cesty do Kodaně a přináší konečnou pravdu o ztroskotání německého jaderného výzkumu.

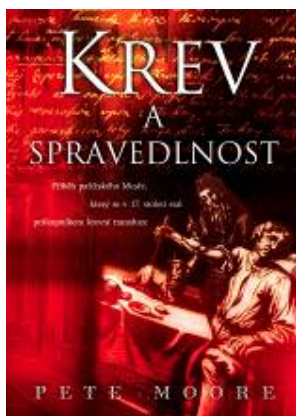
V této jedinečné a rozsáhlé kronice staví Cornwell genialitu a úplatnost německých vědců do kontrastu s postavením Německa jako evropské technické velmoci v prvním desetiletí dvacátého století. Na konci svého vyprávění se věnuje činnosti vědců z Východu i Západu po pádu Hitlera. Chovali se vědci o něco lépe během Studené války a po ní? Tato strhující zpráva o vědě dvacátého století zkoumá zásadní otázky morální a politické zodpovědnosti všech vědců.

stran: 480

vazba: vázaná

ISBN: 80-7341-491-0

cena: 390 Kč

KREV A SPRAVEDLNOST (BLOOD AND JUSTICE)

Pete Moore

překlad: Kateřina Knišová

Transfuze krve je dnes běžným lékařským úkonem. V sedmnáctém století, kdy se nemoci obvykle léčily pouštěním žilou, byla myšlenka dát pacientovi cizí krev odvážná a zároveň nebezpečná. Angličtí průkopníci, jako byl Robert Boyle, Christopher Wren nebo Richard Lower, provedli bezpočet pokusů na zvířatech, ale nikdo kromě Jeana-Baptista Denise se neodvážil vyzkoušet transfuzi krve na člověku.

Denisův plán byl jednoduchý a zároveň převratný. Vpuštění krve mírného, nevinného telete do agresivního, nepřítelného sluhy Mauroye vyléčí nemocného muže z jeho šílenství. Tato myšlenka však s sebou nesla morální dilema: má Denis nechat Mauroye trpět a sebe odsoudit k zapomnění, nebo si má zahrát na Boha a navždy se zapsat do historie?

Píše se rok 1668 a Paříž prožívá slunečný jarní den. U hlavního pařížského soudu Le Grand Chastelet se sešel zástup ctihodných a vzdělaných mužů, aby sledoval proces s Jeanem-Baptistem Denisem, bystrým mladým matematikem se zájmem o medicínu. Denis se krátce předtím zapsal do historie jako první člověk, který provedl transfuzi krve u lidské bytosti. Experiment však nedopadl dobře ani pro Denise, ani pro jeho pacienta Antoina Mauroye. Mauroy zemřel a Denis byl obviněn z vraždy. Tento fascinující příběh o šílenství, korupci a intrikách nás přenesse nejen do Londýna v době sira Christophera Wrena a Paříže Ludvíka XIV., ale též do starověkého Řecka. Závažná morální dilemata, která Denis řeší, neztrácejí na aktuálnosti ani v dnešní době.

Strhující příběh o lékařských experimentech a intrikách v 17. století. Podrobné a pečlivé zpracování historických materiálů umožňuje čtenáři přenést se do událostí tohoto období. City, vášně, filozofie a touha po poznání se prolínají se zájmy a předsudky té doby. Autor srovnává tehdejší lékařská a morální dilemata s dnešními.

„... fascinující studie o málo známé oblasti z historie medicíny. Autor barvitě líčí pokusy o zdokonalení léčebné metody, která se stala běžně užívanou až o 250 let později, a umožňuje čtenářům spoluprožívat objevitelské nadšení tehdejších badatelů.“

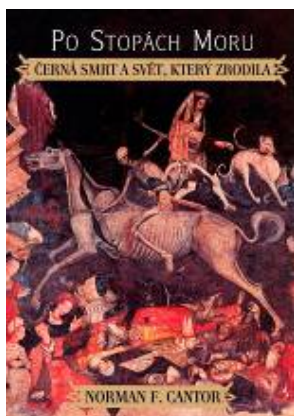
profesor A. Rupert Hall

stran: 256

vazba: vázaná

ISBN: 80-7341-465-1

cena: 199 Kč

PO STOPÁCH MORU (IN THE WAKE OF THE PLAGUE)

Norman F. Cantor

překlad: Gerik Císař

Většina toho, co víme o největší biomedicínské pohromě všech dob, o pandemii černé smrti ze čtrnáctého století, se zakládá na řadě omylů. Jednotlivé detaily, jak se vryly do paměti vyděšených školních dětí – odporné černé zduřeniny, vysoká horečka a strašlivá smrt v podobě plicního moru –, jsou víceméně přesné. Ale vlastní podstata morové rány a způsob, jakým ovlivnila dějiny lidstva, zůstávají zahaleny rouškou mýtů a zkazek.

Norman F. Cantor, přední historik středověku, spojil nejnovější výsledky exaktních věd se zevrubným historickým bádáním a podařilo se mu tak rozptýlit mlhu věků a příběh černé smrti přiblížit čtenářům svěžím, poutavým a důvěryhodným způsobem.

Studie Po stopách moru nabízí detailní pohled na řádění černé smrti v Anglii (i na evropské pevnině) a seznamuje nás s příběhy a osudy jednotlivých mužů i žen čtrnáctého století – rolníků, kněží, kupců i králů. Na stránkách své knihy představuje Cantor fascinující výběr nejrozmanitějších postav. Setkáme se zde – mimo jiné – s anglickou princeznou Joan, která cestuje do Španělska, aby se tam provdala za kastilského prince; s Thomasem z Birminghamu, opatem halesowenským, jenž jako moderní manažer pečuje o chod svěženého opatství v dobách krajního ohrožení; poznáme trpký osud druhdy bohatého pozemkového vlastníka Johna le Strange, jehož panství černá smrt nejprve na kusy rozmetala, aby poté v dalších vlnách, při nichž se valila Evropou, nadobro smetla i jméno jeho rodu.

Cantor ovšem také uvádí, že navzdory zkáze, jež činila z morové rány děsivou katastrofu, jíž padlo za obět' přes čtyřicet procent evropské populace, měla tato pandemie i svým způsobem blahodárné důsledky. Zhroucení starých pořádků způsobilo, že tam, kde donedávna vládlo církevní dogma, začalo se prosazovat nové exaktní myšlení. Černá smrt se

de facto stala poslem intelektuální revoluce. I umění zaznamenalo bouřlivý rozvoj. Do módy přišly goblény a tapiserie, užívané jako závěsy, jež měly chránit domovy boháčů před údajně vzduchem se šířící nákazou, a na mor svým dílem také reagovala celá plejáda malířů. V neposlední řadě pak černá smrt přinesla i hluboké změny ekonomické: nástup poměrů, které Cantor nazývá turbokapitalismem – rolníci, kteří morovou ránu přežili, rychle bohatli a položili základy ke vzniku svobodného selského stavu v Evropě.

Tyto a další příběhy se před zraky čtenáře vynořují z oparu nejtemnějších hrůz, částečně zahalené do vědou dosud neobjasněných záhad. Cantorův obraz světa černé smrti je provokativní i poutavý zároveň. Nejvýznamnější popularizátor středověkých dějin vytvořil fascinující a čtivé dílo.

stran: 178

vazba: vázaná

ISBN: 80-7341-416-3

cena: 199 Kč

BB art

Bořivojova 85

130 00 Praha 3

tel.: 222 721 538

tel.: 222 721 194

fax: 222 720 525

e-mail: bbart@bbart.cz

Reprezentační prodejna

Vinohradská 12

120 00 Praha 2

tel.: 224 222 248

otevírací doba:

Po - Pá: 9.30 až 18.00

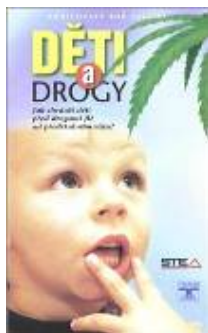
PLUTO FILM & VIDEO

RODIČOVSKÝ ROK - Moderní cyklus videokazet o rodičovství a výchově dětí

Moderní cyklus videokazet nabízí rodičům praktické rady, důležité informace i podrobné odpovědi lékařů a odborníků na naprostou většinu otázek a témat, týkajících se vývoje a výchovy dětí. Tyto videokazety poskytují informace o všem, co by měli rodiče vědět o výchově a zdraví svých dětí.

DĚTI A DROGY

Jak chránit děti před drogami už od předškolního věku?

Videokazeta obsahuje čtyři animované pohádky pro děti předškolního věku, které namluvila vynikající herečka Věra Galatíková. Na jejich jednoduchých a sdělných příbězích si děti začínají uvědomovat škodlivé účinky návykových látek včetně drog. Následné cílené otázky a povídání, které mohou s dětmi vést rodiče a učitelé, pomáhají dětem si osvojit nové poznatky, vytvářet si hranice toho, co je zdraví prospěšné a co škodlivé.

Videokazeta je určena rodičům a učitelům předškoláků a žáků 1. tříd ZŠ, aby jim usnadnila preventivní práci s dětmi v oblasti návykových látek. Najdou zde i informace obecnějšího charakteru o výchově předškoláků a ukázky práce s textem a další metodické pokyny.

Každá videokazeta obsahuje i tištěné texty pohádek.

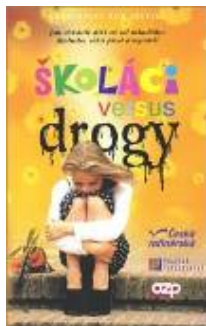
Autorka pohádek a scénáře:

Dagmar Nováková

Stopáž: 53 minut

ŠKOLÁCI versus DROGY

Jak chránit děti už od mladšího školního věku před drogami?

Podle statistických údajů už ve 12ti letech přicházejí děti ke kontaktu s drogami. Pokud chceme dát dětem šanci, aby se dokázali drogám vyhnout, musíme věnovat velkou pozornost prevenci v období do 12ti let. Na co se má v tomto směru zaměřit rodinná výchova, jaké možnosti má škola, jak je to s volným časem dítěte?... To vše se dozvíte z této videokazety o protidrogové výchově mladších školáků.

Videokazeta, která je určena rodičům i pedagogům mladších školáků, nabízí široké spektrum témat a inspirativních námětů, seznamuje s některými alternativními preventivními programy pro školy včetně ukázek práce s dětmi a metodickými pokyny, zaměřuje se i na možnosti využití volného času dítěte.

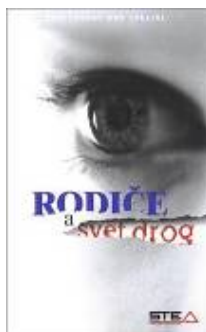
Odborníci, kteří zde účinkují, napoví, jak s dětmi mluvit o drogách, jak je učít drogy odmítat, jak mnoho záleží na rodičích a jejich postojích, rodinných vztazích, jak je důležité vytvářet ovzduší otevřenosti a důvěry v rodině, aby dítě mohlo přijít za rodiči bez obav i v případě, že chybil, jak je potřebné učít děti odpovědnosti i schopnosti spontánní radosti.

Pořad Školáci versus drogy se snaží shromáždit co nejvíce bodů o prevenci a zároveň co nejnázorněji ukázat, jak s dětmi přiměřeně jejich věku mluvit o drogách, jejich škodlivosti, drogové závislosti apod. Zaměřuje se na specifické možnosti na školách a v rodině, klade si za cíl být učitelům i rodičům dobrým vodítkem i pomocníkem v preventivní práci s mladšími školáky.

Stopáž: 55 minut

RODIČE A SVĚT DROG

Co by měli vědět rodiče dospívajících dětí o drogách a drogové závislosti?

Poznáte na vašem dítěti, že bere drogy?

Víte, jak to zjistit a jak se zachovat?

Víte, jak probíhá tzv. drogová kariéra a co je typické pro její jednotlivé etapy?

Víte jak dítěti pomoci v případě "drogového maléru"?

Víte, na koho se obrátit o radu a pomoc, proč je důležité konzultovat problém s odborníky?...

Na této videokazetě vám odborníci poskytnou odpovědi na tyto a další důležité otázky, které by měli znát nejen rodiče, ale i pedagogové.

Stopáž: 53 minuty

RADOST S KRÁTKÝM DECHEM

Pořad, který mluví o drogách jazykem teenagerů. Nestraší, nementoruje, zbytečně neprudí, ale o některých věcech je přece jen dobré přemýšlet, vědět o nich co nejvíce informací. To ostatní je už právo volby, jak chci se svým životem naložit... Pořad je určen teenagerům od 12ti let, ale ocení jej i rodiče a učitelé vyššího stupně základních škol, učňovských zařízení i středních škol.

Stopáž: 55 minut

RODINA V PUBERTĚ

Rodiče a teenager Komunikace a drogy

Téma: Úskalí komunikace rodičů s dětmi v období dospívání s důrazem na komunikaci o drogách.

V období dospívání ztrácejí rodiče často důvěrný kontakt se svým dítětem, přestávají si rozumět. Je to problém vzájemné komunikace, umění naslouchat, ptát se, zajímat se, a ne striktně zakazovat a mentorovat. Ve chvíli, kdy se tématem pro komunikaci stává navíc tak obávané téma, jako je droga či závislost, stává se dovednost komunikovat ještě těžší a složitější. Pořad RODINA V PUBERTĚ se zaměřuje právě na otázky a problémy komunikace mezi rodiči a dospívajícími dětmi s důrazem na komunikaci o drogách. Koncepce pořadu postavena na hraných modelových situacích, které představí různé tváře a podoby komunikace. Komentáře a rozbor situací zkušeným rodinným terapeutem napoví, kdy a v čem děláme v komunikaci chyby, která řešení mohou vést k vzájemnému pochopení a důvěře mezi rodiči a dítětem, která jsou zavádějící, jak s dítětem mluvit o drogách, jak argumentovat, jak si zajistit cestu k otevřené diskusi i na toto obávané téma. Nejsou to situace samospasitelné - jsou pouhým návodem, možnou cestou, inspirací, podnětem k zamyšlení.

Videokazeta vychází jako závěrečný díl videocyklu Rodičovský rok speciál - Děti a drogy z produkce PLUTO film & video
Stopáž: 56 minut

Informace a objednávky:

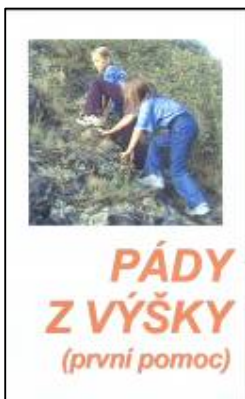
PLUTO film a video, Jabloňová 2929, 106 00 Praha 10

Tel.: 02/72650336, fax: 02/72650481

Kazety si můžete objednat také na přímém telefonním čísle:

02/61 22 58 50 nebo e-mailem na: produkce@plutofilm.cz

V rámci projektu „ZPŘÍSTUPŇOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMŮ A VÝVOJE ČESKÉ VEŘEJNOSTI“ MŠMT (LP 01034) distribuuje občanské sdružení ZDRAVÍ MLÁDEŽE následující videokazety:

PÁDY Z VÝŠKY (první pomoc)

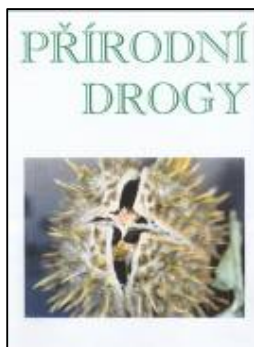
Úrazy dětí představují jednu z hlavních příčin jejich nemocnosti, ale také invalidizace a úmrtí. Počty úrazů dětí se každoročně zvyšují. Nejméně každé čtvrté dítě v ČR utrpí ročně vážnější úraz.

Pokud již k úrazu dojde, správná první pomoc má minimalizovat případné následky. I s jednoduchými a improvizovanými pomůckami, ale zejména rychle poskytnutou péčí o poraněného, může každý z nás vytvořit předpoklady pro efektivní odbornou pomoc zdravotníků.

Film je určen především pro pedagogy, vedoucí dětských oddílů a táborů, vychovatele a všechny, kdo s mládeží a dětmi pracují. Je poučný i pro rodiče.

Délka pořadu:

22 minut

PŘÍRODNÍ DROGY

Rostliny byly a jsou pro člověka zdrojem živin, surovin, ale i léčivých látek. Rostlinné produkty ovlivňující psychiku představovaly důležitou pomůcku kouzelníků, šamanů, sehrávaly roli při kultovních rituálech. Ekonomická i faktická dostupnost těchto látek z nich dneska dělá lákavý a nepostizitelný zdroj požitků pro stále více zejména dětí a mladých lidí experimentujících s užíváním drog a užívajících drogy. Kromě konopí jsou zdrojem látek působících na psychiku durmany, lysohlávky, ale i další rostliny. Obtížné dávkování těchto drog vyvolává u uživatelů řadu nepříznivých účinků, nezdědka vede k intoxikaci uživatele. Pro aktivní prevenci je důležité znát zdroje přírodních drog, projevy po jejich požití, ale i zásady správné první pomoci. Pouze znalost, schopnost a ochota pomoci osobě intoxikované přírodními drogami může dát postiženému šanci na přežití.

Délka pořadu: 21 minut

Distribuci obou kazet zajišťuje:

ZDRAVÍ MLÁDEŽE o.s., Na strži 47, 140 00 Praha 4, e-mail: zdravi.mladeze@centrum.cz